



V SREDIŠČU
ŠE NAPREJ
ZAPRAVLJA



POLITIKA
ZAVAROVALI
SLOVENSKO ZEMLJO

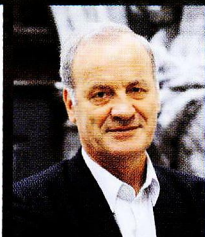
DEMOKRACIJA

Mr. Stanovnich—We
erroneous in many u
according to Am
too radical and o
peoples. But somet
too many farmer
the last war Soviet k
nts in order to eq
tribute the wealth.
use any m
lize distr
ve the
y ha
ate o
coll
too
la
nt
br
is
ia
v
to
to
ic
of
ne
o
i
e
t
s

45 to 1952, that we
ls. In many cases we
fundamental rights of
be done. There
h land. At the close
two or three million
ership and properly
st have an objective
time. Ours was to
any means to
r economi
right o
to lear
Yugoslo
close
lion
rly
ive
to
to
ic
of
ne
o
i
e
t
s

ZAGOVARJAL POBOJE V IMENU VIŠJIH CILJEV

Objavljamo
odlomke iz
intervjuja, ki ga
je imel sedanji
predsednik
ZZB NOB Janez
Stanovnik leta
1953 v ZDA in je bil
objavljen v knjigi
The real truth
about communist
Yugoslavia.



INTERVJU

Dr. Jože Krašovec

Dostojanstvo osebe izhaja iz razodetja

GARANTIRAMO GLAVNICO in že DOSEŽEN DONOS

Omejena emisija!
samo do
15. 10. 2006 pri
ZAVAROVALNICI MARIBOR

080 19 20
www.ZMprizma.si

SREČNO IN BOGATO NOVO LETO 2016



Sosedska vojna živcev

Metod Berlec

Pretoklo sredo in četrtek (13. in 14. septembra) je dogajanje pri Hotizi spominjalo na slovensko osamosvojitveno vojno. Na eni strani meje so bile slovenske posebne policijske enote, na drugi hrvaške. Obe strani sta se med seboj gledali prek puškinih cevi. Morda s to razliko, da se Slovenci niso razporedili neposredno na levem bregu reke Mure kot junija 1991, ampak nekaj sto metrov v notranjosti. Tokrat so bili namesto JLA naši južni sosedi, ki so leta 1991 mirno dopustili, da je JLA z njihovega ozemlja napadala Slovenijo. Kakor koli že, odločen odziv slovenske strani na hrvaške aretacije slovenskih novinarjev je prinesel razumen odziv s strani hrvaške vlade. Hrvaški premier Ivo Sander je pozval k umirjanju situacije tako kot pred tem predsednik slovenske vlade, ki je znova pokazal, da je človek jeklenih živcev in ga krizne situacije zlepa ne vržejo iz tira. Z neposrednimi telefonskimi pogovori je prepričal hrvaškega kolega, naj ustavi hrvaške enostranske posege na spornem ozemlju ob Muri.

Novica, da se na Hotizi spet nekaj dogaja, je prišla v javnost med sredino sejo parlamentarnega odbora za zunanjo politiko, ko je sejo s pojasnilom, da se je pri Hotizi zgodila nesreča, zapustil zunanji minister Dimitrij Rupel. Seja se je kasneje zaradi občutljivosti razmer nadaljevala za zaprtimi vrati, kar je razjezilo poslanca LDS. Na čelu z Jožefom Školčem so jo demonstrativno zapustili. Zadeva je nekoliko spominjala na 27. junij 1991, ko je del takratne ZSMS-LS prav tako s Školčem na čelu razmišljal, da bi zaradi napada zvezne armade na Slovenijo zahteval odstop takratnega slovenskega vodstva. Zdi se, da se nekateri iz preteklih ravnanj niso ničesar naučili in ne razumejo, kdaj je treba zaradi narodovih oziroma državnih interesov res stopiti skupaj.

Isti dan zvečer je koordinacija parlamentarnih strank pri predsedniku vlade pokazala precejšnjo enotnost strank glede dogajanja na meji pri Hotizi in slovenskem zaselku Mirišče. Kot je po sestanku dejal premier Janez Janša, so se „z eno izjemo do velike

mere poenotili“. Seveda je mislil pri tem predsednika največje opozicijske stranke LDS Jelka Kacina, ki je poskušal zaostritev izkoristiti za nabiranje predvolilnih točk. Še celo v SLS in SNS so znali presoditi, da je pri tako resni zadevi treba strniti vrste in delovati državotvorno. Predvsem je presenetilo Kacinovo zavzemanje, da bi kar porušili most, ki so ga Hrvatje sami zgradili čez Muro. To bi res pomenilo vojno. Še dobro, da so vsaj v drugih dveh opozicijskih strankah (SNS, SD) razumnejši. Po svoje je prav nenavadno, da poskuša predsednik Liberalne demokracije Slovenije, ki se je dolga leta predstavljala kot razumna, zmerna, miroljubna stranka, graditi svojo podobo z ostro nacionalistično politiko, s poskusi netenja še večjega konflikta, ki spominja na Haiderjev populizem. Kot da bi morala slovenska vlada na mejo poslati tanke ... Zaradi Kacinove nestrpne retorike njegova stranka prav gotovo ne bo pridobila novih volivcev, saj ljudje, ki dajo kaj na domoljubje, LDS ne prepoznavajo kot narodno zavedne stranke, prej nasprotno. Zmerni levi volivci pa bodo verjetno raje volili Pahorjevo SD.

Z južno sosedo bo treba v prihodnje prav gotovo ravnati odločneje kot v preteklih letih, vendar trezno in racionalno. Še posebej zato, ker se Hrvatje ne držijo dogovorov in podpisanih sporazumov. Namesto vznesenih besed „naši prijatelji Hrvatje“ bo treba začeti uporabljati normalno besedno zvezo „naši sosedi Hrvatje“. Kot je nedavno v intervjuju za našo revijo opozoril predsednik slovenske vlade, si je Slovenija s članstvom v Natu in Evropski uniji izboljšala strateški položaj in se ji zato nikamor ne mudi. Mudi se Hrvaški oziroma njeni vladi. Njen predsednik Ivo Sanader si namreč želi državo pripeljati v evroatlantske povezave. Zato mu konflikt s Slovenijo ne koristi, saj ima že dovolj drugih problemov. Je pa na Hrvaškem tudi veliko takih, ki jim spor s Slovenijo ustreza in si niti ne želijo, da bi Hrvaška postala članica EU. Zato je prav, da Slovenija ob hrvaških provokacijah ravna odločno in hkrati trezno. **D**

Slovenija si je s članstvom v Natu in Evropski uniji izboljšala geostrateški položaj in se ji zato nikamor ne mudi. Mudi se Hrvaški oziroma njeni vladi, ki si želi vstopiti v EU.

UVODNE STRANI

- 9 Drnovšek še naprej zapravlja
10 Pogledi: Predvolilni pripomoček?
11 Kolumna: Pacta sunt servanda.

POLITIKA

- 12 Stanovnik brani neubranljivo
16 Zavarovali slovensko zemljo
19 Hrvaški mejni konflikti

GOSPODARSTVO

- 20 Trgi znova v lovu za rekordi?
22 Turbulence v svetovnem gospodarstvu

SLOVENIJA

- 24 Schengen se odmika
26 Pridobljene pravice ostajajo
28 Grčarice – spomin in opomin

TUJINA

- 30 Vrnitev divjih talibanov
32 Globus: Makedonija želi v EU
33 Tuji tisk: Religija v šolah

INTERVJU

- 34 Dr. Jože Krašovec

NEKOČ IN DANES

- 39 Žrtev sodne in politične zarote
41 Od rude do železa
42 Naši kraji: Štanjel

KULTURA

- 46 Kultura in zabava z roko v roki
47 Drago Jančar spet navdušil

OGLEDALO

- 48 Film: Kubanski blues
50 Avtomobilizem: Volkswagen passat
52 Znanost: Lepo oblikovani in uporabni
54 Šport: Amiš iz Pensilvanije
56 Črna kronika: Plut želi Ruglja
58 Rumeno: Špelca se vrača
60 TV Kuloar: Konkurenca
62 Kronika časa: Človek v ledu
66 Damijan po Mrkaičevi poti

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,
Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 230 06 61

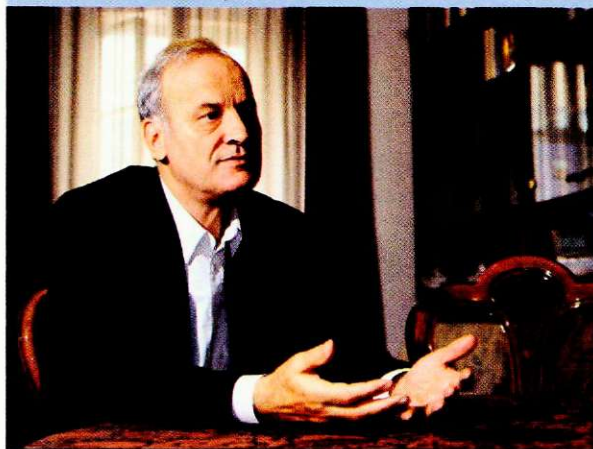
Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Gregor Drnovšek,
Lucija Horvat, Petra Janša, Lovro Kastelic, Barbara
Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana
Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Andrej Capuder,
mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos,
dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik,
dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

34 Intervju: dr. Jože Krašovec



Razodetje je namenjeno človeku, ki je po svoji naravi hkrati individualno in občestveno bitje. Težave v razlaganju Svetega pisma so iste ali podobne, kot so težave v razlaganju sestave sveta, okolja in zgodovine.

9 Drnovšek še naprej zapravlja

Janez Drnovšek je svojo predstavnico za stike z javnostjo sredi poletja poslal na tečaj španščine v Galicijo. To je davkoplačevalce stalo 750 tisoč tolarjev, kar je skoraj 10-krat več, kot če bi tečaj opravljala v Ljubljani.

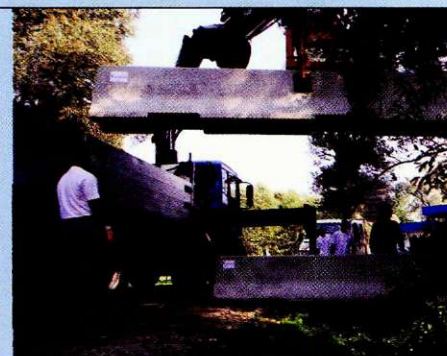
A. Mr. Stanovnich—We know that you are erroneous in many ways from 1 wrong according to American standards were too radical and overlooked the needs of the last war Soviet Russia had to equalize farm distribute the wealth. A government and use any means to attain that equalize distribution of property, an achieve that goal. Now that we are policy has forcefully deprived our private ownership, we have recently the collectives. I can assure you, no Government will never permit free

12 Stanovnik brani neubranljivo

»Janez Stanovnik si je z vodenjem Zveze združenj borcev NOB na rame naložil težak križ. Brani zadevo, ki je ne more ubraniti. V stvari se ne pogloblja, jih ne pozna in zato tolče vse povprek,« pravi njegov bratranec Tine Velikonja. Razkrivamo, da je to delal že leta 1953 (glej angleško besedilo).

16 Zavarovali slovensko zemljo

Mejni spori med Slovenijo in Hrvaško so stari vsaj toliko kot obe državi, vendar se je šele zdajšnja vlada odločila, da se odločno postavi po robu hrvaškim apetitom po slovenskem ozemlju, in na mejo poslala posebne policijske enote.



Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban,
Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče,
Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik),
Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor
Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 550 SIT / 2,29 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

V. d. direktorja: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

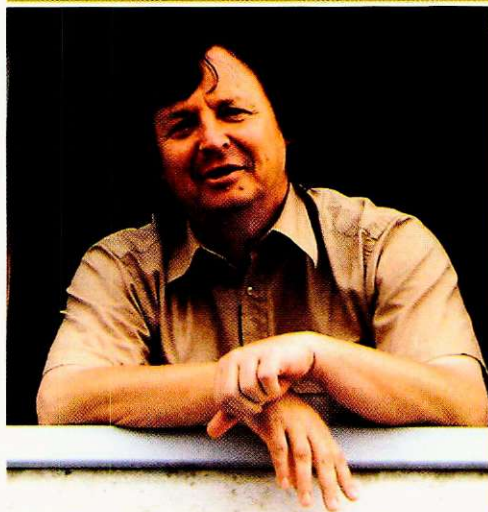
TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor
Poštnina plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odlage sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 260 evrov, za druge pa 288 USD.

Informativne cene v evrih so preračunane iz tolarskih cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.

Fotografija na naslovnici: arhiv Demokracije



Prisluhniti bi bilo treba samim Izolanom

Mitja Volčanšek

Z Dragom Mislejem - Mefom smo se pogovarjali o njegovi kandidaturi za izolskega župana na nestrankarski listi ter o težavah izolske občine, kjer so kritični glasovi razglašeni za konservativne in oportunistične.

Vaša odločitev za kandidaturo je bila nekoliko presenetljiva. Kako je do nje sploh prišlo?

Sprva sem precej okleval zaradi svoje vloge lastnika in urednika lokalnega tednika Mandrač, ki je v 13 letih postal najmočnejše informativno sredstvo v občini. V primeru izvolitve bi se moral seveda odreči vsakršnim povezavam z omenjenim časopisom, zato odločitev zame ni bila preprosta. Časopis je prerasel v medij, ki je pomembnejši od mene samega, saj z naklado 2.000 izvodov prihaja v domala vsako drugo gospodinjstvo v občini, brez njega pa bi se bistveno spremenilo tudi vedenje ljudi o dogajanju v občini. Ker verjamem, da prenos lastništva na družinske člane ne bi bilo higienično ravnanje, sem se za primer izvolitve že dogovoril o morebitnem prevzemu lastništva, prav tako pa sem za čas kampanje predal urednikovanje. Ko sem to opravil, sem se podal v županski boj iz dveh razlogov: prvi je ta, da imam možnosti za izvolitev, drugič pa ta, da v Izoli zadnje čase primanjkuje svežega zraka, saj se je odločanje zožilo na majhno skupino ljudi, da ne rečem na družino. To pa ni dobro niti v majhni občini, kakršna je Izola. Tudi tu se mora slišati, kaj si ljudje zares želijo. Nihče ni poklican, da odloča namesto njih, zadnje čase pa se dogaja prav to, medtem ko so bili vsi kritični glasovi razglašeni za konservativne, oportunistične in podobno. Posledica take politike je bila, da se je občina odvrnila od Izolanov in da se je vse počelo zato, da so nas hvalili po časopisih.

Zunanji obiskovalec dobi vtis, da se v Izoli ogromno dela, da se zmeraj nekaj dogaja ...

Vsi smo hvalili tudi Anglijo za časa Thatcherjeve – razen Angležev. Pri nas se dogaja, da smo v želji po ugajanju navzven pozabili na ugajanje navznoter. Turistu se zdi lepo, da je na osrednjem trgu vsak večer kak koncert, tistemu, ki na tem trgu živi, pa ni tako lepo. Velika težava za domačine je tudi iskanje parkirnega prostora, saj vsa brezplačna parkirišča navadno zasedejo turisti. Premalo se torej skrbi za domačine v primerjavi s skrbjo za naše goste, ob tem da od turizma živi le del naših prebivalcev. Zato bi bilo treba od časa do časa prisluhniti tudi samim Izolanom.

Nekateri projekti županje Brede Pečan so dvignili in še dvigajo veliko prahu v izolski javnosti.

Treba je priznati, da je bila Breda Pečan dobra županja, svojega dela se je lotila z veliko vnemo, znanjem in s sposobnostjo in ga je tudi dobro opravljala, dokler je bila pripravljena poslušati še koga poleg sebe. Potem pa so začeli nastajati projekti, ki so razdelili ljudi. Začelo se je s pozidavo območja Svetilnika. Tu je javnost dosegla prihod inšpektorja, ki je zahteval, da občina vrne območje v prvotno stanje, s čimer si je nabrala za vsaj 50 milijonov tolarjev stroškov. Problem ceste skozi dolino Pivol pa je bilo pomanjkanje javne razprave, saj je bila ta bolj formalnost, kar je huda napaka, ko se odločaš o tem, ali boš nekemu porušil hišo. S projektom umetnega

otoka pred Izolo je seznanjenih zelo malo ljudi, čeprav gre za resen gradbeni poseg. Vendar je pri vseh teh vprašanjih zmeraj nastala polarizacija. Namesto da bi se pogovarjali o vsebini, se je dialog končal na ravni, kdo je za županjin projekt in kdo proti njemu.

Veljali ste za človeka leve, zdaj ste neodvisen kandidat, ki uživa podporo SDS. Kako nameravate vzpostaviti sodelovanje v občinskem svetu?

Definiciji levičarstva in desničarstva sta zelo vprašljivi. Če bi se opredeljeval glede na antifašistično tradicijo v svoji družini in glede na socialno opredelitev, sem res nekakšen levičar. A to ne pomeni, da ne vidim na desno oko. Tudi pri delu s časopisom sem poskušal predvsem prisluhniti ljudem in ugotavljati, kaj si želijo in o čem govorijo. Nekorektno se mi je zdelo, da bi pri svoji neodvisni kandidaturi zavrnil podporo, ki mi jo je ponudila desna opcija. Uspelo nam je sestaviti listo kandidatov najrazličnejših političnih prepričanj, saj mislim, da nam lahko pluralnost povrne občutek, da o našem kraju soodločamo vsi. Verjamem, da bodo tako v občinski svet prišli ljudje, ki ne bodo samo dvigovali rok po navodilih vodstev lokalnih odborov strank. Če bom izvoljen, ne nameravam sklepati koalicij, ampak bomo vzeli v precep vsako odločitev in o njej razpravljali. Občina ni županova last. To funkcijo razumem kot funkcijo šoferja avtobusa, čigar naloga je varno pripeljati potnike - občane na zeleno lokacijo.

Drnovškove otroške težave

Glede na to, da se je predsednik države Janez Drnovšek znašel v finančnih težavah in da se ne more zadolževati tako kot v času, ko je bil še predsednik vlade, bo morda sedaj lažje razumel, da se razsipnost hitro maščuje, podobno kot otroku, ki žepnino že prvi dan zapravi za sladkarije.

ISKRICA

Srečno pot

Aleksander Škorc

„Ja, lvek, kakšen pa si?! Saj bodo vsi medvedi zbežali. In to ravno sedaj, ko smo zmagali na celi črti. Daj se vendar obriti, človek božji!“ je JD z rahlo piskajočim glasom (verjetno od lakote) ogovoril svojega svetovalca za prestižne zadeve.

„Morda smo res zmagali, a zmaga je grenka, saj nas je stala premoženja, in če smem pripomniti, ostali smo povsem brez denarja. Niti za britvice mi ni ostalo.“

„No, no, to pa res ni najhujše. Sicer pa, če dobro pomislim, ti ščetine prav lepo pristajajo. Ko bo pritisnil mraz in bo slana, boš imel čudovito varovalno barvo. Poleg tega je zame dobro, da so ljudje okoli mene videti slabo. Denarja mi pa, lepo prosim, ne omenjaj. Jaz rešujem svet in za takšne malenkosti res nimam časa. Poleg tega se moram držati Jezusovih nauk in to počnem laže, če sem reven. Pojdi sedaj in pusti me, da delujem v duhu miru, ljubezni in sprave.“

Ivek je, poln žalosti, nekam izginil, JD pa je za navdih prebral nekaj modrih misli. V oči mu je padla tista: „Kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen.“

To sem pa verjetno jaz, je menil. ... Hm. To bi pravzaprav pomenilo, da imam pravico metati kamenje?! se je iskreno razveselil in mimogrede zmetal na predsednika vlade z ministri vred nekaj ton kamenja. Nato je odšel na ekološki piknik, kjer si je razposajeno privoščil sendvič s fižolovimi olupki. Seveda je tudi tam kamenje kar frčalo. Pozneje je z njim onečedil še nekaj strani svetovnega spleta, in ko je ravno pripravljaj dodatni, še posebno velik kamen za predsednika vlade, je zmanjkalo elektrike. JD je v trenutku spregledal mednarodno zaroto, ki jo je sprožila domača vlada, da bi omejila in stisnila njega osebno. Nesramno. Kot da ni že čezmerno omejen in stisnjen. Preživel je hudo, strahu polno noč, a jutro je prineslo novo luč v obliki opomina za neplačano elektriko. Torej se me le niso upali lotiti, je olajšano ugotovil in se odločil, da jim bo nesramnost kljub vsemu vrnil. Poklical je lveka in mu razložil načrt:

„Poslušaj, vladi bova za kazni, ker mi ne da denarja, uprizorila mednarodni škandal. V Španijo greva z avtom. Tako! Pa naj se čudi mednarodna javnost in naj naši zardevajo od sramu. Pravzaprav se boš pod krinko mene peljal ti, jaz bom skrivaj letel z letalom. Na, tu imaš jurja, obrij se in potem glej, da ne boš do odhoda nič jedel. Nič ne glej tako obupano! Če hočeš biti moj dvojnik, mi moraš biti pač čim bolj podoben. Tudi na zunaj.“

H-umor

»Od gimnazije do konca študija sem opravljal zidarska dela. Ko sem bil v tretjem letniku gimnazije, so me prijavi, da delam na črno. Ko sem bil študent, sem si kupil prvi mešalec za beton.«

(Kandidat za ljubljanskega župana France Arhar pripoveduje, kako si je prislužil prvo plačo, hkrati pa razkriva, da je v gradbenih poslih bolj izkušen kot njegov najresnejši tekmelec Zoran Janković.)



»Trenutno je za to relativno slab čas. Čeprav je kar nekaj ministrov, ki so primerni za interpelacijo. Ker smo tik pred lokalnimi volitvami, lahko pričakujemo, da bi nam marsikdo očital, da to počnemo zaradi lokalnih volitev.«

(Antonu Ropu iz LDS se z interpelacijami proti ministrom iz Janševe vlade ne mudi preveč.)

»Višine odškodnin ni mogoče predvidevati na pamet, vendar v vseh primerih pričakujemo obsodilno sodbo za Slovenijo in odškodnino, primerno prizadejanim krivicam.«

(Odvetnik t. i. izbrisanih Anton Giulio Lana je demantiral pred dobrima dvema letoma izrečene navedbe političnih zagovornikov izbrisanih, češ da odškodnin za izbrisane ne bo. Bodo tudi za to našli darovalca?)



»Mi vlade ne podpiramo, pripravljamo se, da to vlado na naslednjih volitvah zamenjamo.«

(Predsednik SD Borut Pahor je v velenjski »rdeči dvorani« nekoliko pozabil na Partnerstvo za razvoj. Ozračje v dvorani pa ni prav nič spominjalo na srečanje socialdemokratov, ampak na srečanje zagovornikov »čebinskih tradicij«.)



»Slovenija zdaj že očitno kaže znake države, katere politični vrh ne funkcionira dobro.«

(Diplomat Danilo Türk je kritično ocenil politične razmere v Sloveniji, ni pa jasno, ali je imel v mislih vlado ali predsednika države.)

»Kot je dejal predsednik vlade, zapisov na spletnih forumih in piknikih vlada ne komentira.«

(Tiskovni predstavnik vlade Valentin Hajdinjak pojasnjuje, da se slovenski premier nima časa ukvarjati z nepotrebnimi drobnarijami, pa čeprav so povezane s predsednikom države.)

»Enkrat sem že podpisal sporazum s hrvaško vlado, in če želite, lahko podpišem tudi novega, a dvomim, da bo vlada upoštevala moj predlog.«

(Predsednik države Janez Drnovšek bi tudi pet let po prenehanju funkcije predsednika vlade podpisoval sporazume s hrvaško vlado. Slovenska ustava in pristojnosti predsednika republike so zanj očitno španska vas.)



»Rad imam Metelkovo, samo 20 kilometrov stran iz Ljubljane.«

(Kandidat DeSUS za ljubljanskega župana Franček Rudolf bi zglasno avtonomno kulturno območje Metelkove preselil ven iz mesta, čeprav mu je sicer pri srcu.)

»Pojdite na Brezje, v Lurd, molite, pojdite h homeopatu, ampak pojdite tudi k svojemu zdravniku in jemljite predpisana zdravila.«

(Zdravnik Janez Vrbošek svetuje, naj pacienti ostanejo pri uradni medicini. Tudi zato, da jim ne bo kdo napovedal prezgodnje smrti.)

»Vlada si želi drugačno slovensko zgodovino – ali pa je bila morda izvoljena v napačni deželi.«

(Ivan Seničar ni prepričan, da se aktualna oblast ujema z državo, ki jo vodi. Mogoče bi moral zamenjati očala.)

Odkop pobitih ranjencev



Izkop na morišču Konfin pri Grčaricah

V knjigi *Brez milosti* (ur. Lovro Šturm, Ljubljana 2000) je opisan pomor vojnih ujetnikov, ranjencev, bolnikov in invalidov med 21. ali 22. in 24. junijem 1945 v breznu pri Konfinu I nad Grčaricami na Kočevskem. Po ocenah naj bi bilo žrtev do dvesto. Ker je šlo za enega najhujših zločinov zoper invalide in bolnike in ker so žrtve večinoma Slovenci, se je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve z vladno komisijo za reševanje vprašanj prikritih grobišč v sodelovanju z ministrstvom za pravosodje

odločilo za izkop posmrtnih ostankov. Enajstega avgusta je ekipa podjetja Anthron iz Izole, v njej so bili vodilni možje jamarske reševalne službe iz društev za raziskovanje jam Domžale in Ribnica ter jamarskih klubov Ribnica in Krka, začela z izvekom materiala iz jame. Osem jamarjev je do 15. avgusta z izrednimi napori in kljub neugodnemu vremenu potegnili iz jame okoli 25 kubičnih metrov skal, lesa in blata. S tem so brezno poglobili za dva metra in prišli do globine 40 metrov oziroma do dna brezna, ki ga pokrivajo posmrtni ostanki umorjenih.

To delo pomeni v slovenskem jamarstvu poseben podvig tako po količini izvečenega materiala kot po globini brezna, iz katerega so dvigali material. Izvečeni material je zložen ob breznu kot dokaz, s katerim so hoteli storilci, ki so na trupla umorjenih vrgli hlodovino in brezno zaminirali, za večno prikriti svoj zločin. 18. septembra so v breznu začeli z delom arheologi in antropologi. Svoje delo bodo predstavili na tiskovni konferenci, ki bo v ponedeljek, 25. septembra ob breznu pri Konfinu.

Dr. Mitja Ferenc s sodelavci nadaljuje raziskavo še neevidentiranih morišč in grobišč. Do zdaj je bilo evidentiranih 410 prikritih grobišč, pričakuje pa še od 150 do 200 novih lokacij. V letu 2006 je bilo na novo evidentiranih 70 lokacij. Komisija bo v sodelovanju z domačini na Pohorju jeseni označila 22 morišč/grobišč. V letu 2006 bo med raziskovalne postopke uvedla tudi sondiranja, ki bodo letos potekala okoli škofjeloškega gradu, v Šterntalu in na Pohorju.

Komisija je kot dolgoročno nalogo opredelila, da slovenska država, kjer je mogoče, odkoplje in prekoplje slovenske žrtve. Poleg izkopa pri Konfinu komisija načrtuje izkop še v Lovrenški grapi pri Škofji Loki. V. M.

Modrosti tedna

»Predsednik, ki preseže proračun, ker je zapravljaj za nepomembne, minorne, sporne, vprašljive državniške obiske, in ki mu konec leta zmanjka sredstev za kaj bolj bistvenega, je očitno nesposoben opravljati svojo funkcijo.«

(Kolumnist Marko Crnkovič)

»Bojim se, da so številni ljudje, ki v Sloveniji oznanjajo novo duhovnost, prešibko seznanjeni z evropskimi kulturnimi in miselnimi globinami. Če bi bili, ne bi imeli poguma vsako jutro izumljati sveta na novo.«

(Pisatelj Drago Jančar)

Športna infrastruktura

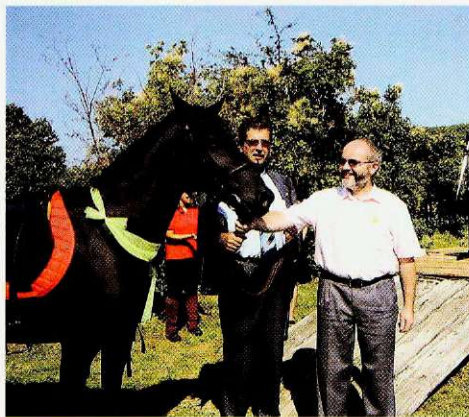
Minister za šolstvo in šport Milan Zver in Gregor Pivec, zdravnik in neodvisni kandidat za mariborskega župana, sta se pred tednom dni srečala na delovnem sestanku v Mariboru. Rdeča nit njunih pogovorov je bil razvoj športa in športnih dejavnosti v Mariboru, dotaknila pa sta se tudi razvoja šolstva na nacionalni ravni. Sogovorca sta srečanje ocenila kot zelo uspešno in obetavno ter se zavzela za pospešeno obnavljanje športnih objektov v Mariboru in za graditev novih.

“Veseli me, da oba ocenjujeta šport in športne aktivnosti kot ključne za zdravje,” je dejal Pivec, minister Zver pa je izrazil prepričanje, da “bomo tudi v prihodnje na podlagi takšnih pobud lahko dosegali sinergijske učinke in posledično zagotavljali dodane vrednosti za naše državljane in državljanke”. Srečanje sta končala z ogledom obnovitvenih del stadiona Ljudski vrt, za katera je sredstva prispevalo ministrstvo za šolstvo in šport. P. A.



Minister Milan Zver in Gregor Pivec (desno)

Podarimo konja



Igor Colja in Ivan Primožič (Društvo Sonček)

Mestni odbor Slovenske demokratske stranke (MO SDS) v Kopru je pred dobrimi štirinajstimi dnevi Zvezi društev za celebralno paralizo Sonček podaril nov delovni pripomoček – konja. Hipoterapija oziroma terapija s konji je namreč ena od uspešnih metod pomoči, ki osebam s cerebralno paralizo in možganskimi poškodbami pomagajo lajšati vsakodnevne težave. Kot je ob tem poudaril predsednik MO Igor Colja, so v koprski SDS že dlje časa zbirali sredstva, s katerimi so želeli narediti nekaj res dobrega

in humanega. “S projektom Podarimo konja smo želeli razveseliti tiste, ki so te pomoči najbolj potrebni, čeprav ljudje pogosto sploh ne vedo zanjo,” je v pozdravnem nagovoru dejal Colja. Nato je konja izročil direktorju društva Sonček Ivanu Primožiču. Sonček je neprofitna, nevladna in nepolitična nacionalna invalidska organizacija ki združuje več kot 4.000 oseb s cerebralno paralizo in neugodnimi poškodbami možganov, njihovih svojcev ter strokovnih delavcev. P. A.

Slovesno na Cerju

V petek, 15. septembra, smo drugič obhajali državni praznik dneva vrnitve Primorske k matici. Osrednja proslava je potekala ob še nedokončanem spomeniku braniteljem slovenske zemlje, ki simbolno stoji na kraškem Cerju.

Kljub grožnji s slabim vremem in razmeroma nedostopnemu prizorišču (obiskovalce so organizatorji iz bližnje Lokvice prepeljali z miniatobusom) se je na prireditvi z naslovom Viharju kljubujem, ostanem! zbralo več kot tisoč ljudi. Med drugimi so se je udeležili predsednik DZ France Cukjati, nekdanji predsednik republike Milan Kučan, številni predstavniki politike in Cerkve ter člani borčevskih organizacij. Zbrani so lahko spremljali zanimiv, četudi delno okrnjen program (zaradi vremena je odpadel nastop padalcev) z glasbo in plesom.

Vrhunec slovesnosti je bil govor premijerja Janeza Janše. Ta je na dan, ko so leta 1947 uveljavili t. i. pariško mirovno pogodbo, s katero sta bila Sloveniji vrnjeni tretjina njenega prebivalstva in četrtna ozemlja, poudaril visoko stopnjo narodne zavesti Primorcev, ki so kljubovali fašističnim pritiskom in ohranili nedotaknjeno zahodno etnično mejo. Pri tem je Janša spet stopil



Na Cerju je govoril premier Janez Janša. (Foto: M. Cencič/STA)

v bran prve antifašistične organizacije TIGR in njenega delovanja. Primorska je za Slovenijo po njegovo pomembna tudi zaradi svoje odprtosti. Primorska ima izjemne zasluge za to, da smo Slovenci v nenehni konfrontaciji z drugimi narodi držali korak v gospodarskem in duhovnem razvoju. V svojem govoru je Janša kot svetel zgled postavil pesnika in duhovnika Simona Gregorčiča. Kot pozitivne dejavnike v čedalje hujši tekmi na gospodarskem in intelektualnem področju v današnjem času pa je predsednik vlade izpostavil

koprsko luko in obe primorski visokošolski središči. Pri tem se ni izognil niti problemom, ki tarejo Primorsko v njenem razvoju, posebej kar se tiče prometne infrastrukture. Obljubil je tudi pomoč države pri odpravi obstoječih pomanjkljivosti. M. V.

Bajuk zadovoljen

Minulo nedeljo so se člani in privrženci Nove Slovenije zbrali ob Velenjskem jezeru na četrtem taboru stranke. Srečanje, ki se ga je po ocenah organizatorjev udeležilo okoli 5 tisoč ljudi, je minilo v znamenju pogovorov s predstavniki NSi na lokalni ravni in optimizma v zvezi z bližajočimi se lokalnimi volitvami. Predsednik NSi in finančni minister Andrej Bajuk je v slavnostnem govoru izrazil zadovoljstvo nad povečevanjem zanimanja za stranko, kar se bo po njegovem mnenju pokazalo tudi na volitvah. Bajuk se je dotaknil nekaterih področij, ki jih pokrivajo ministri njegove stranke. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki ga vodi Janez Drobnič, je označil kot eno najzahtevnej-



NSi na 4. taboru stranke

ših, izrazil je zadovoljstvo nad delovanjem pravosodnega ministra Lovra Šturma v zvezi s potekom projekta Lukenda, glede ministra za visoko šolstvo Jureta Zupana pa je dejal, da se je po njegovi zaslugi vpis na tehniške fakultete prvič po več letih povečal na račun manjšega vpisa na družboslovne smeri. V okviru tabora so potekali tudi pogovori z nekaterimi znanimi politikami, med drugim z evropskim poslancom Lojzetom Peterletom. P. A.

Festival v Stični

Mladi iz vse Slovenije so se v soboto, 16. septembra, že petindvajseti zbrali na dvorišču cistercijskega samostana v Stični, kjer je potekalo vsakoletno srečanje mladih. Festival, ki ga organizirata Medškofijski odbor za mladino in društvo SKAM, je potekal pod geslom »Tvoja beseda je svetilka mojim nogam« (Ps 119,105). Letošnje stiško srečanje je bilo sestavljeno iz animacijskega programa, maše, ki jo je daroval murskosoboški škof Marjan Turnšek, delavnic in končnega zabavnega dela. Med novostmi je bila posebna brošura z nedeljsko božjo besedo, ki jo je dobil vsak udeleženec festivala. Srečanja se je letos udeležilo nekaj več kot sedem tisoč mladih, kar je nekoliko manj kot prejšnja leta, ko se je na festivalu zbralo tudi več kot deset tisoč ljudi. Morda je k temu pripomoglo slabo vreme, ki je za drugo polovico septembra že nekako običajno. G. B.



Mladi so prihodnost.

Drnovšek še naprej zapravlja

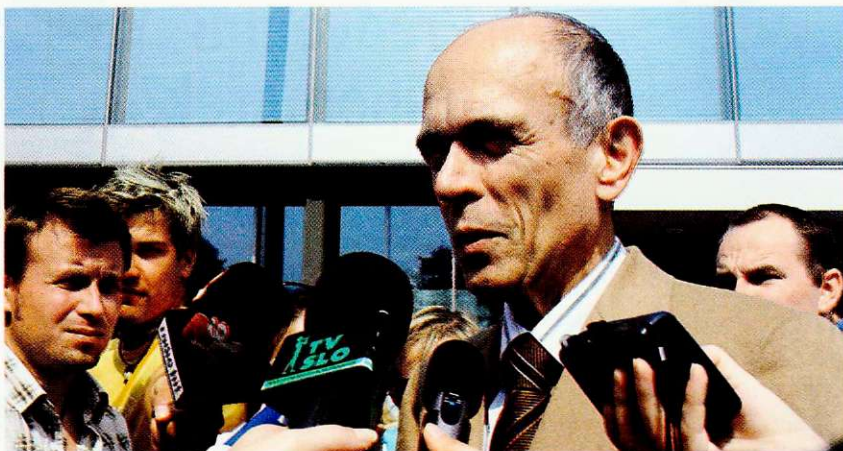
Vida Kocjan

Sprenevedanje predsednika republike Potem ko smo prvi v Demokraciji že konec julija objavili, da je Janez Drnovšek, predsednik republike, že do srede leta porabil celoletni proračunski denar, namenjen njegovim aktivnostim, in da je ministrstvo za finance zaprosilo za dodatnih 200 milijonov tolarjev, so se stvari začele zapletati. Zgodba je javnosti znana, prav tako dejstvo, da je Drnovšek najprej prikrito opozarjal, naj mu denar vendar odobrijo, ko to ni zaleglo, je začel vlado kritizirati, o finančnem bankrotu svojega urada pa tudi javno govoriti. Med drugim je dejal, da je zaradi pomanjkanja denarja (in nerazumevanja vlade) odpovedal sodelovanje na rednem letnem zasedanju generalne skupščine OZN v New Yorku (to poteka prav te dni) in odpovedal nekatera že prej dogovorjena meddržavna srečanja, na bližnji dogovorjeni obisk v Španiji pa bo odpotoval kar z osebnim avtomobilom, saj urad nima denarja za plačilo letalske karte (ta stane manj kot 200 tisoč tolarjev in je cenejša kot prevoz z avtomobilom).

Na vse to so se odzvali tudi v uradu predsednika vlade Janeza Janše in dejali, da je urad predsednika države letos prejel več proračunskih sredstev, kot jih je porabil lani. Pojasnili so, da navedbe Janeza D. in predsednika republike ne držijo, da vlada nikogar ne stiska, vztraja pa pri tem, da vsi proračunski uporabniki spoštujejo začrtane okvire javnofinančnih odhodkov in racionalno trošijo proračunska sredstva.

OZN odpovedal že junija Poleg tega so iz kabineta predsednika vlade še sporočili, da je vlada 12. januarja letos sprejela načrt predvidenih letošnjih mednarodnih srečanj vseh političnih državnih predstavnikov, tudi predsednika republike, v njegove načrte pa ni posegala. Tako je ta v začetku leta še načrtoval obisk na sedežu OZN, a se je pozneje premislil. 20. junija so iz Drnovškovega urada na ministrstvo za zunanje zadeve naslovili dopis, da se predsednik ne bo udeležil zasedanja generalne skupščine OZN, pri čemer niso navedli nobenega razloga za takšno odločitev, še manj pa napisali, da je za to krivo kakršno koli pomanjkanje denarja. Na Drnovškove izjave o potovanju v Španijo z osebnim avtomobilom je Janša izjavil, da se mu to ne zdi primerno in da bodo v vladi našli denar za plačilo letalskega prevoza pri drugih, varčnejših, porabnikih proračunskega denarja, če bo seveda Drnovšek tako želel.

Tiskovno predstavnico poslal v Španijo Drnovšek se je za hip umaknil in spet udaril. Da se ne bo podrejal, da je obisk v New Yorku odpovedal, ker je že junija predvideval takšen razplet glede denarja, in podobno. Pri tem pa se je splet zapletel. V uredništvu smo namreč izvedeli, da je Drnovšek sredi avgusta Jano Lutovac Lah, predstavnico za stike z javnostjo, poslal na tečaj španskega jezika, in to brez pojasnila, zakaj naj bi Lutovac Lahova postala prva predstavnica za medije v Sloveniji, ki bi morala znati špansko. Po naših informacijah naj bi Lahovi učenje v Španiji predlagal Drnovšek osebno in jo poslal na enomesečni študij v turistično Galicijo, ki se ponaša s čudovitimi plažami. Po naših virih naj bi ji bil



Predsednik republike Janez Drnovšek z denarjem ne zna gospodariti.

Drnovšek je svojo predstavnico za stike z javnostjo sredi poletja poslal na tečaj španščine v Galicijo. To je davkoplačevalce stalo 750 tisoč tolarjev, kar je skoraj 10-krat več, kot če bi tečaj opravljala v Ljubljani.

dejal, da si mora malo odpočiti in da je učenje jezika v Španiji sredi poletja prijetnejše kot v Ljubljani. Lahova je torej odpotovala v Španijo in se pri tem po besedah naših informatorjev »imela fantastično«, vse to na račun davkoplačevalcev. Dodajmo, da je Lahova v Drnovškovem kabinetu le nekaj mesecev (pred tem je bila kot sodelavka Zorana Jankovića zaposlena v Mercatorju), da je diplomirala pod mentorstvom Rada Bohinca leta 2000, lani pa opravila magisterij z naslovom Interno komuniciranje v času prevzemov (kar ni ravno referenca za vodenje službe v Drnovškovem uradu).

Desetkrat dražje kot v Ljubljani O tem smo vprašali tudi Lahovo. Da je opravila jezikovni tečaj v Španiji, je potrdila, po našem vztrajanju je še povedala, kolikšni so bili stroški tečaja, izognila pa se je odgovoru na vprašanje, v katerem kraju je opravljala tečaj in na čigavo željo. Po njenih navedbah so bili stroški tečaja 749.216 tolarjev (3.126,43 evra). 75-urni tečaj španščine v Ljubljani stane približno 80.000 tolarjev, traja pa 3 mesece. Ob vsem tem je morda zanemarljivo, da je bila Lahova v Španiji v času, ko je bil Tomo Križnar v sudanskem zaporu. Zaradi njene in pogosto tudi Drnovškove odsotnosti so ostajali novinarji brez potrebnih informacij. **D**



Predvolilni pripomoček?

Aleš Kocjan

Predsednik LDS Jelko Kacin napoveduje, da bo stranka jeseni vložila interpelacije zoper nekatere ministre.

Kacin pa tokrat ne govori več o najmanj treh interpelacijah, kolikor jih je napovedoval avgusta, ampak samo še o eni. Slednje kaže, da je moral prisluhniti nekaterim kritikom znotraj stranke, ki so takrat precej ostro kritizirali njegovo napoved »množičnih« interpelacij. Tako je denimo strankin poslanec Pavel Gantar v intervjuju za enega od tednikov dejal: »Glede interpelacij je treba najprej reči, da se bo o njih odločil poslanski klub in jih bo tudi izpeljal ... Za predsednikove pobude se zahvaljujem in so dobrodošle, vendar naj povem tole: takšno napovedovanje ne koristi interpelacijam samim, ker – če spet uporabim košarkarsko terminologijo – to pomeni preprosto 'telefoniranje podaje'. V poslanskem klubu interpelacij 'na zalogo' vnaprej ne bomo napovedovali.« Gantar je torej Kacinu precej jasno sporočil, da napovedovanje interpelacij kar povprek ni samo neodgovorno, ampak tudi neumno, saj noben dober strateg, posebej če gre za političnega, svojih potez in ravnanj ne razglša vnaprej, poleg tega pa je treba zanje imeti argumente, da te nimajo za neresnega. Ker je Gantar eden najuglednejših mož v liberalni demokraciji, Kacin pa si pred volitvami ne more privoščiti novega spora v stranki, sploh pa ne neposlušnosti poslanske skupine, s katero mu je posredno zagrozil Gantar, je Kacin spremenil svoj besednjak in o interpelacijah ne govori več tako širokopotezno.

Čeprav Kacin o konkretnih imenih ne želi govoriti, je neuradno slišati, da so med »kandidati« za interpelacijo Dimitrij Rupel (zaradi zapletov z depešami), Vasko Simoniti (zaradi domnevno neuresničenih obljub iz zakona o RTV) in Marija Lukačič (zaradi domnevno slabega vodenja kmetijskega ministrstva), vendar bo imela LDS veliko težav, če bo hotela kateremu od njih argumentirano dokazati, da so njegove napake res takšne, da si zasluži interpelacijo. V Ruplovem primeru se je denimo izkazalo, da v depešah ni nič spornega, v primeru Simonitija je ostal neuresničen le manjši del obljub ob sprejemanju zakona o RTV, bolj sramežljivo nastopanje v javnosti (ob predpostavki, da za zdaj nič ne kaže, da bi njeno ministrstvo delalo slabo) pa tudi ne more biti razlog za interpelacijo zoper ministrico Lukačičevo. Glede na to in dejstvo, da nobena od domnevnih interpelacij praktično nima možnosti za uspeh, bodo te, če bo do njih seveda prišlo, namenjene predvsem predvolilni tekmi. To pa je prav tisto, česar po Gantarjevih besedah stranka ne bi smela početi.



Papež je govoril

Peter Avsenik

Papež Benedikt XVI. je obiskal rodno Nemčijo in na Univerzi v Regensburgu predaval o neločljivosti vere in razuma.

Med govorom je citiral pogovor med pravoslavnim bizantinskim cesarjem Manuelom II. Paleologom in islamskim sogovorncem. "Pokaži mi, kaj je Mohamed (svetu, op. a.) prinesel novega," je papež povzel cesarjeve izzivalne besede, namenjene islamskemu učenjaku. Preden je slednji utegnil odgovoriti cesarju, je ta izrazil prepričanje, da bo našel le "zlo in nehumanost, kot je denimo njegov ukaz za širjenje vere, ki jo je pridigal, z mečem". Papež je želel s tem primerom opozoriti na skrajno fundamentalistično pojmovanje vere, ki razuma ne upošteva v zadostni meri. Ali kot za Delo razmišlja strokovnjak za islam in religiolog dr. Drago Ocvirk, "nasilna in zatirska je religija, ko se odpove razumu in se s fundamentalizmom sprevrže v lastno zanikanje in zanikanje Boga", in dodaja, da je bil papežev izrecni namen spodbuditi dialog med verstvi in civilizacijami, ki bo temeljil na povezanosti vere in razuma. Če torej sledimo tej razlagi, se zdijo islamske grožnje, ki so sledile papeževemu govoru, še toliko bolj problematične. Z nasilnim odzivom so tako nekateri muslimani pravzaprav padli prav na tistem izpitu, o katerem je v Regensburgu govoril Benedikt XVI.

Da je bil papež napak razumljen, je torej jasno. Njegov namen namreč še zdaleč ni bil krepitev verske nestrpnosti, ampak širša razprava o povezavi vere in razuma. Prav tako papežu ni treba biti politik, da lahko opravlja svojo funkcijo predstavnika Rimskokatoliške cerkve. Zato očitki, da ni ravnal taktno in politično, preprosto ne vzdržijo. Kot najvišji predstavnik Rimskokatoliške cerkve zagovarja slednjo kot edino odrešujočo; tolerira druga verstva, a to še ne pomeni, da jim ne sme nameniti kritike; spoštuje pripadnike drugih verstev, a to še ne pomeni, da ne sme obsoditi islamskega ekstremizma in iz njega izhajajočega nasilnega širjenja vere ali džihada.

Sveti oče je pred dnevi sicer sporočil, da "globoko obžaluje" odzive na njegov govor, a se zanj ni izrecno opravičil, kot so poskušali prikazati nekateri. Papež je namreč voditelj verske skupnosti, ki priznava njegovo nezmotljivost pri zadevah verske doktrine, zato bi bilo izrecno opravičilo za njegovo navajanje Manuela II. iluzorno pričakovati. Če kdo, potem bi lahko glede na vse požgane cerkve in papeževe slike (po nekaterih podatkih je bila ubita celo neka nuna) opravičilo pričakovala Katoliška cerkev in njen voditelj Benedikt XVI.



Pacta sunt servanda.

Dr. Andrej Rahten

Prejšnji teden je minila druga obletnica ustanovitve turistične cone Sotla. Njeni pobudniki iz Podčetrtna in Zagorskih sel so 10. septembra dogodek ustrezno proslavili z zabavo, na kateri so se zbrali krajani z obeh strani Sotle. Kot je poročal zagrebški Večernji list, so Slovenci pripravili dober golaž in spekli štiri odojke, Hrvatje pa so poskrbeli za kotlete in čevapčice. Vse je bilo v znamenju pesmi in športnih iger. Skratka, dobrososedska idila, kot si jo lahko samo želimo.

Toda ob neki drugi obmejni reki se že nekaj mesecev vrstijo dogodki, ki nikakor ne potrjujejo dobrega ozračja s Sotle. Čeprav sta predsednika vlad Janez Janša in Ivo Sanader 2. septembra sprejela izjavo, s katero sta našla sporazumno rešitev za obnovo protipoplavnega nasipa ob Muri brez prejudiciranja poteka meddržavne meje, je hrvaška stran na izvedbeni ravni znova zapletla položaj z enostranskimi potezami. Nadaljevala se je graditev sporne ceste do slovenskega zaselka Mirišče, kar resnici na ljubo nima nobene koristne zveze z obnovo nasipa, kot poskuša prikazati del hrvaške politike. Incident z novinarji, ki si ga je privoščila hrvaška policija, pa je zadeve še dodatno zaostрил. Upravičeno smo se lahko vprašali, ali je propadel še en sporazum in se bo ponovila zgodba kot že nešteto krat v zadnjih petnajstih letih, odkar živita naroda samostojno državno življenje.

Aktualna slovenska vlada se je ob svojem nastopu dobro zavedala problemov, ki izhajajo iz vprašanja hrvaškega nespoštovanja nekaterih dogovorov iz preteklosti. Spomnimo se samo sporazuma Drnovšek-Račan, ki se mu je pod pritiskom opozicije odpovedal celo njegov sotvorec, hrvaški premier, sprva sicer »trdno stoječ za sporazumom«. Kljub tem negativnim izkušnjam je Janševa vlada v odnosu do Hrvaške poskušala že v začetku mandata udejanjiti voljo po »novem začetku«. Nova vlada je pokazala odločenost, da z intenziviranjem dialoga na različnih ravneh preseže za obe strani škodljiv zastoj, ki je v odnosih med državama nastal ob koncu mandata prejšnje vlade, ko je takratni slovenski premier Anton Rop napovedal ustavitev podpore sosedu pri vključevanju v EU.

Dokaz, da je bil meddržavni dialog v prvi polovici lanskega leta uspešen, je skupna izjava o izogibanju incidentom, ki sta jo zunanja ministra podpisala na skupnem srečanju obeh vlad na Brionih 10. junija 2005. Kazalo je torej, da je »nov začetek« s Hrvaško mogoč, čeprav so si nekateri krogi na obeh

straneh prizadevali dokazati nasprotno. Očitno je, da so ti krogi na Hrvaškem močnejši, saj jim je pozitiven trend, ki se je nakazoval v odnosih med državama, uspelo obrniti. Kljub nekaterim težko razumljivim dejanjem, ki vzbujajo vtis, kot da del hrvaške politike ne verjame več v filozofijo dobrososedskega reševanja odprtih vprašanj in se zateka k prenašanju odgovornosti na mednarodna telesa, pa vse možnosti za doseg rešitev na dvostranski ravni najbrž še niso izčrpane.

Krepitev dialoga je še vedno najboljši odgovor na prizadevanja tistih, ki v nasprotju z evropskim duhom gradijo svojo politično moč na potenciranju problemov med državama. Pri tem pa je seveda nujno, da naredimo vse, da se izognemo nepotrebnim nesporazumom in škodoželjnim interpretacijam medsebojnih dogovorov. Za Slovenijo je tako na primer povsem jasno, da pomeni dogovor o graditvi skupnega mostu v evropskem duhu en most, ki ga zgradimo skupaj in v korist prebivalcev na obeh straneh meje, nista pa to dva

mostova v razmiku nekaj kilometrov, od katerih je eden orodje nacionalistične politike, drugi pa nesmiseln.

Da si dodatno prizadevamo za rešitev odprtih vprašanj na dvostranski ravni, nas ne nazadnje vzpodbujajo tudi naši prijatelji v EU. Isti evropski prijatelji pa hkrati pozitivno ocenjujejo slovensko vlogo pri vključevanju sosednje države v EU. Slovenija s svojo načelno držo, ko kljub odprtim dvostranskim vprašanjem

podpira evropsko perspektivo Hrvaške, dokazuje, da je v odnosu do sosednjih držav ne vodi nacionalni egoizem, ampak privrženost evropski ideji.

Problemov med državama ni mogoče reševati s konfrontacijo, ampak z evropsko usmerjenim partnerstvom in zavezništvom. To pa bo mogoče uresničiti, če bo Hrvaška sporna vprašanja s Slovenijo reševala v skladu s svojo zavezo uvajanja evropskih standardov in spoštovanja že sprejetih dogovorov.

Pacta sunt servanda. **D**

Slovenija s svojo načelno držo dokazuje, da je v odnosu do sosednjih držav ne vodi nacionalni egoizem, ampak privrženost evropski ideji.

Stanovnik brani neubranljivo

Metod Berlec; foto: arhiv Demokracije

»Janez Stanovnik si je z vodenjem Zveze združenj borcev NOB na rame naložil težak križ. Brani zadevo, ki je ne more ubraniti. V stvari se ne pogloblja, jih ne pozna in zato tolče vse povprek,« pravi njegov bratranec Tine Velikonja.

Po značaju ocenjuje Stanovnika kot dobrega človeka, ki pa ni kos funkciji, ki jo opravlja. »Pripoveduje neke anekdote, ki z resnico nimajo nič skupnega. Z izjavo, da gre v primeru odločitve sodišča, da zavrne preiskavo proti Ribičiču, za preprečitev linča, pa je na veliko pretiraval in izrekel veliko neumnost,« še dodaja nekdanji domobranec in zdravnik, ki je nedavno razburil slovensko javnost s pisanjem o Drnovškovi in Peterletovi bolezni. V nadaljevanju bomo navedli nekaj Stanovnikovih »cvetk«, ki ga spravljajo v močno nenavadno luč.

Kardeljeva desna roka Kot lahko preberemo v Enciklopediji Slo-

venije, se je Janez Stanovnik rodil 4. aprila 1922 v Ljubljani. Študiral je na Pravni fakulteti v Ljubljani in diplomiral leta 1949 v Beogradu. Kot krščanski socialist je sodeloval v OF, se 1942 pridružil partizanom (kljub temu je nosilec partizanske spomenice 1941), kjer je v glavnem opravljal politične naloge (inštruktor IO OF, član PO OF za Primorsko, član SNOS).

V začetku leta 1944 se je odrekel svojemu prejšnjemu življenjskemu prepričanju in postal komunist. Ob koncu vojne je kot nekakšen kronist Bračičeve brigade spremljal vračanje domobrancev s strani Angležev v Jugoslavijo. V najbolj totalitarnih letih povojne komunistične Jugo-

slavije je bil desna roka Edvarda Kardelja. Slednji je takrat poleg Josipa Broza - Tita in Aleksandra Rankoviča sprejemal najpomembnejše odločitve v Jugoslaviji ter odločal tudi o življenju in smrti posameznikov. Spomnimo se depeše, ki je postala slovenski javnosti znana lani in v kateri je Kardelj 25. junija 1945 kot podpredsednik jugoslovanske vlade in minister za konstituantno pozival predsednika takratne slovenske vlade Borisa Kidriča, naj zaradi bližajoče se amnestije v Sloveniji pohitijo s čiščenjem političnih nasprotnikov.

Janez Stanovnik je takrat na ministrstvu za konstituantno vodil odsek za izgradnjo narodne

oblasti, leta 1946 pa je prevzel vodenje kabineta podpredsednika vlade in tudi zunanjega ministra. Obe funkciji je takrat opravljal Edvard Kardelj. Skupaj sta bila do leta 1952, ko ga je slednji poslal za ekonomskega svetnika v Stalni misiji FLRJ pri OZN (1952–1956). V tistem času je tudi nastal intervju, ki so ga z njim opravili trije Američani z naslovom *Resnica o komunistični Jugoslaviji*, nanj pa je leta 2003 opozorila Alenka Puhar. V njem je med drugim opravičeval pobijanje kmetov v Sovjetski zvezi. Kasneje je Stanovnik opravljal številne funkcije, pri čemer mu je pomagalo znanstvo s Kardeljem. Tako je bil do leta 1962 direktor



Inštituta za mednarodno politiko in gospodarstvo v Beogradu, profesor na Ekonomski fakulteti v Ljubljani (do 1965), svetnik generalnega sekretarja UNCTAD, član ZIS (1967–1968), izvršni sekretar Ekonomske komisije ZN za Evropo (1968–1983) in vmes generalni podsekretar ZN (1972–1983). Leta 1983 je prejel Kidričevo nagrado.

Ni verjel v Slovenijo V prvi polovici osemdesetih let ga je v svojo ekipo povabil nosilec svinčenih sedemdesetih let v Sloveniji France Popit, ki je bil takrat predsednik predsedstva Socialistične republike Slovenije. V letih 1984–1988 je bil član, nato predsednik predsedstva Republike Slovenije (1988–1990). V Enciklopediji Slovenije lahko preberemo, da je predsedstvo republike vodil v času razgibanih političnih sprememb v družbi. »V Sloveniji je imel zaradi razgledanosti, strokovnosti ter liberalnih in nekonvencionalnih nazorov velik ugled, v federaciji pa je bil zaradi odkritega zagovarjanja večje vloge republik deležen pristranskih napadov.« Seveda pa tam ni mogoče prebrati, da je takrat kljub vsemu še naprej verjel v Jugoslavijo in nasprotnoval samostojni Sloveniji. Za črnogorsko Pobjedo je v intervjuju 9. aprila 1989 kot predsednik predsedstva SRS dejal, »da bi bila odcepitev Slovenije od Jugoslavije samomor za Slovenijo«. Slovenski režimski mediji so ga kljub temu oklicali za »očeta naroda«. No, njegov naslednik na mestu predsednika predsedstva RS, kasneje predsednik republike Milan Kučan ga je leta 2002 odlikoval z zlatim častnim znakom svobode »za izjemne zaslugе pri obrambi svobode in uveljavljanja suverenosti Slovenije«.

Brani »brezmadežni« NOB

Janez Stanovnik se je v politično življenje vrnil leta 2003, ko je zamenjal Ivana Dolničarja na mestu predsednika Zveze združenj borcev NOB. Sprva je kazalo, da bo prinesel nov veter v to organizacijo. Na Turjaku je kmalu zatem izrekel za predsednika ZZB NOB skrajno pogumne besede: »Poboj ujetih ranjencev vaških straž, ki so jih partizani zajeli v turjaškem

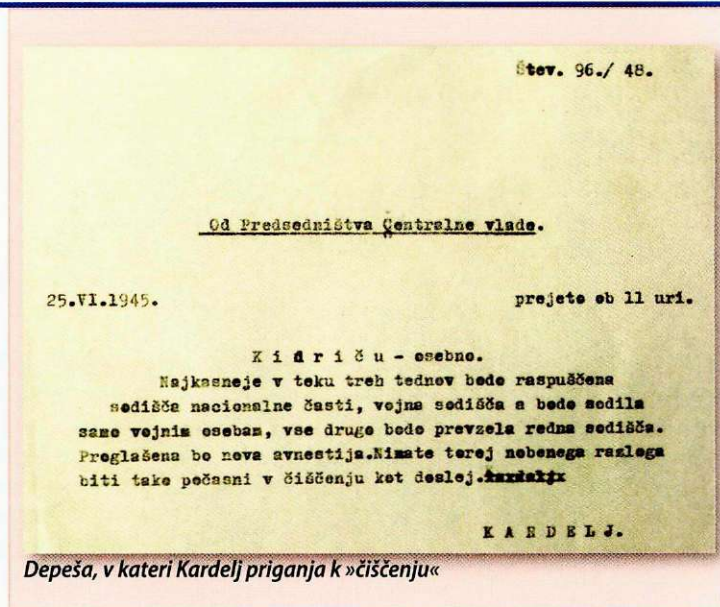


Edvard Kardelj, Stanovnikov šef

gradu, je bil zločin.« No, kljub temu se je kmalu začel ukvarjati predvsem z ohranjanjem mita o brezmadežnem narodnoosvobodilnem boju. Ko je nacionalna televizija predvajala dokumentarni

film Jožeta Možine Zamolčani – moč preživetja o civilnih žrtvah druge svetovne vojne, je Stanovnik protestiral s pojasnilom, da se v njem poskuša razvrednotiti partizanstvo. V Sobotni prilogi

Dela je 31. januarja 2004 tako zapisal, da je »nepošteno in krivično nepravilnosti in zločine, ki so jih storili – najpogostejše že pokojni – posamezniki, uporabljati za satanizacijo plemenitega



Depeša, v kateri Kardelj priganja k »čiščenju«

Stanovnik leta 1953

Resnica o komunistični Jugoslaviji

(The real truth about communist Yugoslavia)

Erie, Pennsylvania., 1953, Knjižica obsega 76 strani. Njen pomembni del je pogovor z Janezom Stanovnikom, takrat svetnikom Jugoslovanskega odposlanstva pri Združenih narodih.

O prisilni kolektivizaciji:

»... Naši ljudje so stradali in niso imeli niti osnovnih stvari za golo življenje. Nekaj je bilo treba in odločeni smo bili, da bomo pomagali s kakršnimkoli sredstvi. Vpeljali smo načelo kolektivizacije, ki se je zdela edina možna rešitev in začeli ta program zelo odločno. Zaradi tega se ni smel nihče upirati vladi.«

O podpori ljudstva oblasti:

»... Sedaj nas podpira okoli sedemdeset do osemdeset odstotkov celotnega prebivalstva in zato nimamo skrbi. Naša vlada je sposobna, da v vsakem trenutku, če bi se pojavila kaka dilema, prisili v molk imperialistično in egoistično opozicijo.«

O svoji politični filozofiji:

»... sem komunist in popolnoma sprejemam marksistična politična načela in prakso.«

O režiranih volitvah:

»Demokratska ljudska vlada v Jugoslaviji je vedno priznala in branila načelo svobodnih političnih volitev. Nikdar se nismo odmaknili od te poti.«

O tem, ali veruje v Boga:

»Mi komunisti /.../ smo le objektivisti in realisti.



Verjamemo, da je najprej materija in je zato največje važnosti; duhovne vrednote je človek pozneje iznašel. Za nas fizični svet zasluži vso pozornost in skrb, ker predstavlja edino resničnost, ki smo jo sposobni zaznati. Človekove duhovne novotarije niso realistične in so torej malo pomembne. Zato osebno ne verjamem v nobenega boga.«

O obsodbi kardinala Alojzija Stepinca:

»Imamo dovolj dokazov, da je bil kardinal Stepinac izdajalec in kriv masovnega terorizma v največji meri. Boril se je proti svojemu lastnemu narodu v zadnji vojni. ...prišel je pred sodišče in demokratično dobil vse možnosti, da je pojasnil svoj slučaj. Mi smo samo izvršili zaupanje našega ljudstva in obtožili tega kriminalca ter ga postavili v konfinacijo, kjer ne bo mogel izvrševati terorizma.«

O pokolu ustašev leta 1945:

»Vaša odločnost, ko ste mi razlagali ta namišljeni dogodek, ni samo neprimerna, ampak tudi nepotrebna. /.../ Zločini, ki jih predstavljate kot dejstva so mi popolnoma nepoznani.«

V slovenščini objavljeno tudi v Pogledih, številka 16-17, avgusta 1997, ki jih ureja dr. Janez Arnež; Raziskovalni inštitut STUDIA SLOVENICA

Zagovarjal poboje v imenu višjih ciljev

Predsednik republike Janez Drnovšek je po izvolitvi za predsednika republike začel organizirati tako imenovane Pogovore o prihodnosti Slovenije. To je bilo še v času, ko se je položaju predsednika republike primerno obnašal. V sklopu pogovorov je k premisleku na temo VREDNOT povabil nekatere ugledne slovenske znanstvenike, univerzitetne učitelje, politike, druge javne delavce, predstavnike nevladnih organizacij in združenj. Svoje poglede, stališča, predloge in rešitve so predstavili javnosti na pogovoru 19. novembra 2003 v Ljubljani. Še pred tem pa so udeleženci posveta pripravili referate na to temo. Med njimi tudi sociologinja in publicistka Alenka Puhar, ki je s svojim referatom na pogovorih spravila v bes predsednika ZZB NOB Janeza Stanovnika. Poglejmo zakaj.

V referatu *Prvotno besedilo življenja, nov pogled* je publicistka prikazala, kako se je Evropa v času hladne vojne ločevala tudi po umrljivosti dojenčkov. V Zahodni Evropi je bila umrljivost veliko manjša kakor v Vzhodni Evropi. »Človek, ki se rodi na zahodu, ima neprimerno več možnosti za to, da preživi prvo, izjemno nevarno, kočljivo uverturo v ži-

vljenje, kot človek, ki se rodi na vzhodu. Z drugimi besedami: Človeško življenje je na zahodu bistveno bolj cenjeno, sveto, kot na vzhodu; povedano z izrazom, ki je geslo tega posveta – človek je na zahodu bistveno večja vrednota.« V nadaljevanju je opozorila na sprenevedanje in brezobzirnost predstavnikov vzhodnih komunističnih režimov, ki so tudi pobijanje ljudi opravičevali z interesi višjih ciljev in domnevne blaginje, ki pa je v primerjavi z Zahodno Evropo v resnici ni bilo. Kot primer je izpostavila »Janeza Stanovnika, šefa jugoslovanske misije pri OZN, ko je leta 1953 odgovarjal na vprašanje ameriških kongresnikov«:

»Vemo, da je bil naš gospodarski program od 1945 do 1953 v mnogih ozirih zmoten in da smo po ameriških standardih delali narobe. V mnogih primerih smo bili preveč radikalni in se nismo ozirali na osnovne pravice naših ljudi. Toda **treba je bilo narediti nekaj odločnega. Preveč je bilo kmetov in premalo zemlje. Ob koncu zadnje vojne je Sovjetska Rusija morala ubiti dva ali tri milijone kmetov, da so izenačili lastništvo kmetij in primerno razdelili bogastvo. Vlada mora imeti nek cilj in uporabiti katerakoli sredstva, da ga doseže.** Naš cilj je bil, da poenotimo razdelitev

lastnine in uporabili smo vsa sredstva, da bi ta cilj dosegli. Sedaj smo se zavedeli, da je naša gospodarska politika nasilno odvzela našim ljudstvom pravico do privatne lastnine, zato smo jim pred kratkim dovolili, da zapustijo zadruge. Vendar pa vam lahko zagotovim, da jugoslovanska vlada ne bo nikoli dopustila svobodnega gospodarstva!«

Na posvetu je Puharjeva povzela svoj referat, vendar pri tem Janeza Stanovnika konkretno ni omenila. Kljub temu se je le-ta odzval, ker je njen napisani referat pred tem že prebral.

Dr. Janez Drnovšek: »/.../ Da nadaljujemo z razpravo, prosil je dr. Janez Stanovnik, da ga uvrstimo nekam naprej. Prosim.«

Dr. Janez Stanovnik: »/.../ Gospa Alenka Puhar je v svojem pismenem prispevku, ki ga je cirkulirala vsem udeležencem, uporabila obširen citat, ki naj bi ga jaz izrekel pred pol stoletja kot šef jugoslovanske misije pri Organizaciji Združenih narodov ameriškim kongresnikom. Ta citat dejansko govori o tem, da naj bi jaz tem kongresnikom opravičeval sovjetsko pobijanje šest milijonov kmetov za doseganje določenih ciljev, ki so si jih postavili. In gospa Puharje-

▶ *odporništva ogromne večine slovenskega naroda*«. Hudoval se je tudi nad dr. Tinetom Hribarjem, ki je v dokumentarcu partizane označil kot »dediče zločina«. Pobijanje Slovencev s strani partizanov je lani 13. februarja v pogovoru za Nedelo opravičeval z narodnim izdajstvom. »Kjer koli so se dogajale eksekucije, je bil razlog izdajstvo.« Kdor koli danes le malo spremlja sodobno zgodovino, ve, da je bilo ogromno krutih pobojev med drugo svetovno vojno izvedeno predvsem zaradi svetovnonazorskega prepričanja ljudi, ki niso želeli sodelovati s komunistično OF. Le malo pobitih je res sodelovalo z okupatorjem. Pogosto pa tudi povojne poboje opravičuje z očitkom, da so pobiti sodelovali z okupatorjem ...

Tigru očital terorizem Janez Stanovnik je 27. aprila lani priznal, da so se tigrovci prvi uprli fašizmu. Hkrati jim je posredno očital domnevno teroristično obnašanje. »Tigrovci niso vodili gverilske borbe, ampak bolj teroristične oblike, ki jih mi v partizanstvu

nismo odobravali; oni so požigali šole, otroške vrtce, ker so bile institucije poitalijančevanja.« Ob tem se je seveda sprenevedal, saj je šlo pri partizanskem načinu bojevanja, pri izvajanju komunistične revolucije, pri delovanju VOS za pogosto čisti terorizem. In to ne proti okupatorju, ampak na žalost predvsem proti domačemu, slovenskemu prebivalstvu.

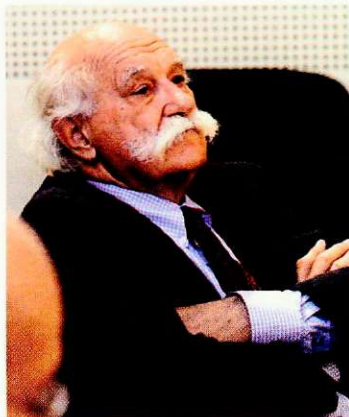
Vedel za povojne poboje V intervjuju za Mladino je 14. februarja 2005 med drugim priznal, da je vedel za povojne po-

boje v Sloveniji. Opravičeval jih je z dejstvom, da je bila Slovenija tisti košček zemlje, na katerem se je druga svetovna vojna končala. »Šele 15. maja, čeprav je bilo sicer konec 9. maja. Proti Sloveniji se je valila nemška armada z vsega Balkana. Za njo se je valila vsa četniška vojska, domobranska vojska, ki je imela 15.000 vojakov, in ustaši. Hrvaški 10. korpus je, namesto da bi zaustavil ustaše, praznoval v Zagrebu, ustaše pa so pustili nam. Nato so Angleži meje zaprli. Okrog Maribora je sledilo množično pobijanje.« No, v pogovoru s tremi Američani

leta 1953 se je delal, kot da o povojnih pobojih, pobojih ustašev in drugih skupin ne ve nič.

Krivdo prelaga na Beograd

Ob zadnji odločitvi ljubljanskega višjega sodišča, ki je zavrnilo preiskavo v zadevi Mitje Ribičiča, povojnega majorja in pomočnika načelnika Ozne Ivana Mačka Matije, organizacije, ki je v praksi organizirala in izvajala povojne poboje, med drugim s pomočjo slovenske divizije Knoja, se je oglašil tudi Stanovnik. V izjavi za STA je odločitev višjega sodišča označil za popolnoma logično in tudi pričakovano. »Ta odločitev je zelo pomembna, ker potrjuje zgodovinsko ugotovljeno dejstvo, da je žalostno poglavje povojnih pobojev, ki smo ga v zvezi borcev nekajkrat najbolj odločno obsodili, odločitev jugoslovanskega centralnega vrha in ne lokalnih slovenski oblasti.« Ob tem je zanimivo, da je bil ob koncu druge svetovne vojne del tega jugoslovanskega vodstva tudi Edvard Kardelj, Janez Stanovnik pa je bil njegov podrejeni, njegova desna roka. **D**



Predsednik ZZB NOB Janez Stanovnik



Publicistka Alenka Puhar

va upravičeno karakterizira tako stališče kot, zdajle ne vem pravi izraz, mislim, da je rekla nezasišano brezobzirnost. Mislim, da bi uporabil še hujši izraz za tako stališče. Kajti nekaj takega nikdar rekel nisem. Gospo Puhar pa opozarjam na sledeče. Prvo, 1953 jaz nisem bil šef jugoslovanske misije pri Organizaciji ZN, niti prej niti kasneje. Bil je ambasador Leo Matetz. Mene ta čast, da bil ambasador Jugoslavije nikdar ni doletela in bi me zaradi tega zanimalo, kakšen je vir, iz katerega je gospa Puharjeva črpala. Slične agitacije bi lahko gospa Puharjeva našla v času 2. svetovne vojne v Slovenskem domu, kjer so med drugim pisali celo, da sem jaz otroke klal po Blokah ali pa v Politiki, ki je objavljala rubriko Odmevi in pogledi, kjer so uporabljali cele strani obrekovanja na moj račun in bi to prav tako lahko v taki obliki prav prišlo. Drugo, 1953. leta, to se pravi pred pol stoletja, nisem srečal niti enega ameriškega kongresnika. Niti nisem niti enemu ameriškemu kongresniku dajal kakršnihkoli izjav. Zaradi tega bi me seveda zanimalo, katera so imena teh ameriških kongresnikov, ki so take izjave od mene slišali. Tretje, ta izjava je tako koherentna, da če bi jaz nekaj takega 1953. leta, in to je vrhunec makartizma v Jugoslaviji, če bi jaz takrat 1953. leta to rekel, bi končal na Golem otoku in me danes

tukaj ne bi videli. S tem v zvezi gospa Puharjeva in svečani zbor pa opozarjam na sledeče: kako si lahko predstavljamo, da bo razprava o vrednotah v prihodnosti Slovenije med nami potekala v strpnem in konstruktivnem duhu, če jo pa začnemo z moralno diskvalifikacijo enega od udeležencev, ki ste ga vi, gospod predsednik, povabili na to srečanje. Hvala lepa.»

Dr. Janez Drnovšek: »Hvala lepa. Sicer niso mišljene replike sproti ampak ali želite zdaj ali pozneje?«

Alenka Puhar: »Lepo prosim, če lahko zelo na kratko povem.«

Dr. Janez Drnovšek: »Ja.«

Alenka Puhar: »Opravičujem se g. Janezu Stanovniku, ker sem napisala, da je bil šef misije. Vir, na katerega se sklicujem oziroma ga citiram, pravi, da je bil counsellor ali svetnik, oprostite prosim. Publikacija, iz katere sem vzela ta citat, se imenuje The real truth about communism in Yugoslavia as recognised by Mr. Janez Stanovnik in trije Američani, ki so intervjuvali gospoda Stanovnika, so bili James Edwin Beveridge, Joseph Martin Proctor in Richard Douglas Godman. Ta publikacija, ki ima 60, 70 strani,

je izšla leta 1953 v Ameriki in trdi, da so trije gospodje intervjuvali counsellor of The Yugoslav mission Janez Stanovnik. To je izredno dolg pogovor, v katerem očitno Janez Stanovnik pripoveduje o celi vrsti stvari, o katerih je bil vprašan, o ekonomiji, o politični ureditvi, o naravi režima, tudi o povojnih pobojih in tako dalje. Oprostite, zbiram pa najrazličnejše publikacije, najrazličnejše citate, marsikaj me zanima in hvala Bogu, zadnjih dvanajst let imam toliko svobode, da tudi ameriške publikacije, ki prej niso bile dovoljene.«

Dr. Janez Stanovnik: »Hvala lepa gospod predsednik. To je replika gospe Puharjevi. Iz navedbe je popolnoma jasno, da je šlo za svetnika jugoslovanske ambasade in zaradi tega obstaja vprašanje, zakaj me je promovirala v šefa delegacije. Drugo je očitno, da je šlo za tri osebe, za katere, po svojem spominu pol stoletja nazaj lahko povem, da so to bili trije mladi študentje, nekongresniki, mladi študentje, ki so bili pa provokatorji makardijevega komiteta. Jaz sem o tem razgovoru, ko so prišli v stalno misijo, svojega ambasadorja takoj obvestil in zaradi tega, ker se je cel razgovor začel v provokativnem smislu jaz o tej stvari nikdar nisem bil, niti pod jugoslovansko policijsko preiskavo. Kar je bilo drugače normalno, da bi bil. Hvala lepa.«

Ni statusa? Ni panike.



Vzajemna, d.v.z. Vodnjakova 2, 1000 Ljubljana

080 20 60

www.vzajemna.si

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

V paketu Vzajemna **Mladi** dobiš:

- dopolnilno zdravstveno zavarovanje **Vzajemna Zdravje**
- **darilo:**
 - 10 % popust na avtomobilsko kasko zavarovanje pri Zavarovalnici Maribor
 - 50 % popust pri mesečni naročnini za prve štiri mesece pri sklenitvi naročniškega razmerja za ADSL
 - brezplačna izdelava 40 fotografij za prvih tisoč skleniteljev zavarovanja preko www.vzajemna.si
- **ugodnosti** za zavarovance Vzajemne

Paket Vzajemna **Mladi** lahko sklenete do 31. decembra 2006. Več o darilih in ugodnostih na www.vzajemna.si.



Zavarovali slovensko zemljo

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Mejni spori med Slovenijo in Hrvaško so stari vsaj toliko kot obe državi, vendar se je šele zdajšnja vlada odločila, da se odločno postavi po robu hrvaškim apetitom po slovenskem ozemlju, in na mejo poslala posebne policijske enote.

Prič smo posebne policijske enote na meji s Hrvaško videli konec avgusta, ko so z območja pri maloobmejnem prehodu Hotiza v javnost prišle informacije, da delavci hrvaških vodnogospodarskih podjetij gradijo cesto. Uradno naj bi cesta Hrvatoma omogočila lažjo obnovo bližnjih nasipov ob Muri, neuradno pa naj bi z njo bližnjo vas Mirišče poskušali postopoma priključiti Hrvaški. Ker so zemljišča, po katerih so hrvaški delavci gradili cesto, v lasti slovenskih državljanov (spadajo pa hrvaški kataster), teh pa nihče od Hrvatov ni vprašal za dovoljenje za gradnjo, kaj šele da bi jim ponudili odškodnino, je

slovenska vlada na območje napotila posebne enote slovenske policije. Te naj bi v naslednjih dneh preprečile, da bi Hrvatje še naprej gradili sporno cesto, vendar jim to ni povsem uspelo. Hrvatje sicer ceste niso več gradili, opravljali pa so nekatera dela v bližnji gramoznici. V luči takšnega dogajanja sta se 2. septembra v spremstvu ministrov in drugih odgovornih na Hotizi srečala slovenski premier Janez Janša in njegov hrvaški kolega Ivo Sanader ter dosegla dogovor, s katerim sta se obe strani zavezali, da bosta nasipe ob Muri obnovili skupaj. Ustrezne službe naj bi tako pripravile tehnični sporazum, ki bi natančno določil, kako in kje

bodo potekala dela. Takšen dogovor pa ni zdržal dolgo, saj so hrvaški delavci še pred podpisom tehničnega sporazuma nadaljevali z deli na nasipih, hrvaška policija pa je hkrati z njih redno preganjala slovenske delavce, ki so želeli posnemati hrvaške.

Hladna vojna na Hotizi Sodu so dokončno izbili dno dogodki preteklo sredo. Mešana patrulja, v kateri sta bila dva hrvaška policista in en slovenski, je na območju, ki spada v hrvaški kataster, vendar leži na levi strani Mure, dopoldne najprej aretirala tričlansko ekipo madžarskega studia RTV Slovenija, popoldan pa še enajst novi-

narjev iz drugih medijev, ki so s Hotize poročali o tem incidentu. Uradno pojasnilo Hrvaške se je glasilo, da so novinarji, ki so imeli sicer vsa dovoljenja hrvaškega notranjega ministrstva, nezakonito stopili na hrvaško ozemlje. Takšno pojasnilo pa ni prepričalo naše vlade, zato je še isti dan na sporno območje poslala večje število posebnih enot slovenske policije. Slednje so z bagrom prekopale sporno cesto, ki so jo začeli graditi Hrvatje, in jim tako preprečile nadaljnje prodiranje proti Mirišču, hkrati pa zavarovale območje okoli nasipov. Čeprav je Hrvaška na Slovenijo takoj naslovila nekaj ostrih protestov, vlada in notranji

minister Dragutin Mate nista pustila in enot nista umaknila. O tem smo se lahko prepričali tudi v četrtek, dan po aretaciji novinarjev. Ob svojem prihodu smo opazovali kolono policijskih vozil, ki je peljala (prav takrat so se enote menjale) s spornega območja. Po naši oceni je bilo od trideset do štirideset vozil, medtem ko je vsaj toliko vozil varovalo položaje okoli nasipov in območje med Hotizo in Miriščem. Čeprav je bilo tisti dan mirno, je bilo kljub temu čutiti napetost. Do zob oboroženi policisti so delovali precej resno, izjav pa večinoma niso želeli dajati. Vse, kar nam je uspelo izvedeti, je bilo, da je stanje mirno in da morajo varovati omenjeno območje ter preprečiti vsak morebiten vstop hrvaških policistov na slovensko ozemlje.

Kot v osamosvojitveni vojni

Še nekoliko bolj napeto je postalo, ko je okoli druge ure na maloobmejni prehod Hotiza prispel tovornjak enega od slovenskih podjetij in začel na rob ceste, ki s slovenske strani vodi na prehod, iztovarjati tri tone težke in kakšne štiri metre dolge betonske bloke. Čemu naj bi rabili, nam zaradi molka vseh, ki so pri tem sodelovali, ni uspelo izvedeti, precej očitno pa je bilo, da so jih ob cesti postavili zato, da bi lahko z njimi, če bi prišlo do zaostritve razmer, preprečili prehod hrvaškim vozilom na slovensko ozemlje. Ko so bili bloki postavljeni, cesta pa je spet postala prehodna (prej zaradi tovornjaka, ki je pripeljal bloke, ni bila), se je lahko naša ekipa odpravila na hrvaško stran, kjer smo si želeli ogledati sporno cesto, zaradi katere se je vse skupaj začelo. Po nekaj zapletih na hrva-

ški strani (njihovi policisti so namreč hoteli natančno vedeti, kam in s kakšnim namenom gremo) smo se po novi cesti (Hrvati so jo speljali po ozemlju, ki ga je 25. junija 1991 nadzirala slovenska policija) odpeljali proti mostu čez Muro (Hrvatje so ga zgradili brez sodelovanja Slovenije, čeprav je njihov premier pred tem zagotovil, da ga bosta državi gradili skupaj), nato pa tik pred njim zavili desno. Že po nekaj metrih sta nas ustavila hrvaška policista in nam prepovedala nadaljnjo vožnjo. Po kakšnih petnajstih minutah pregovarjanja (zagovarjali smo stališče, da smo že prestopili mejo in da se lahko odslej neomejeno vozimo po Hrvaški, policista pa, da je novinarski termin za ogled ceste že mimo) in preverjanja najrazličnejših dokumentov smo nato lahko nadaljevali vožnjo in si ogledali sporno cesto. Široka je kakšne tri metre, speljana pa je skozi gozd med mostom čez Muro in vasio Mirišče. Cesta je v hrvaškem katastrskem območju, vendar je zemljišče, po katerem je speljana, v celoti last slovenskih lastnikov. Na zadnjem delu ceste, kjer je bilo postavljenih več hrvaških policijskih patrulj (ker jim prva patrulja z mostu ni sporočila, da prihajamo, nas bi ena kmalu aretirala zaradi domnevnega poskusa nezakonitega prehoda meje), je na cesti ležalo več dreves, ki so onemogočala nadaljnjo vožnjo z avtomobilom, tik za njimi pa je bilo mogoče videti slovenske policiste in jarek, ki so ga ti prekopali zato, da bi Hrvatom preprečili nadaljnjo graditev ceste. Čeprav hrvaški policisti niso bili preveč zgovorni, smo le izvedeli, da morajo opazovati, kaj se dogaja na slovenski strani, in preprečiti slovenskim policistom, če bi poskušali zasesti tisto območje. Eden od hrvaških policistov je še dejal, da je vse skupaj brez pomena, ker bo čez dva dni znova vse po starem, in da so takšna zaostrovanja nesmiselna, ker se oni s Slovenci dobro razumejo.

Pozdravljajo odločnost vlade

Po pogovoru s hrvaškimi policisti smo se odpravili nazaj proti

Vaščanka Sonja Bogdan je pozdravila odločnost vlade.



Hrvatje so hitro pozabili na dogovor med Janšo in Sanaderjem.



Pretekli teden se je na Hotizi kar trlo policistov.



Na sporno cesto so slovenski policisti postavili bager.



Cesta, ki je bila povod za spor in so jo Hrvatje gradili na črno





S cesto naj bi Mirišče postopoma priključili Hrvaški.

▶ maloobmejnemu prehodu in na nesporno slovensko ozemlje. Tam so delavci prav tedaj odstranjevali betonske bloke, ki so jih pred približno dvema urama postavljali ob pot, ki vodi k prehodu. Tudi tokrat so bili vsi navzoči precej skrivnostni, kljub temu pa nam je uspelo izvedeti, da je iz Ljubljane prišel ukaz, naj bloke odstranijo. Nad tem pa so bili razočarani domačini, ki so bili navzoči pri njihovem odstranjevanju. Kot nam je dejal član vodstva krajevne skupnosti Hotiza Jožef Tibišček, takšne poteze države kažejo na neodločnost pri reševanju njihovih težav v zvezi z nedorečenostjo meje, hkrati pa Hrvatom dajejo znamenje, da lahko nemoteno prodirajo na slovensko ozemlje. Kljub temu je Tibišček kot pozitivno ocenil dejstvo, da je vlada na sporno ozemlje poslala policijo. S tem je po njegovem mnenju prvič pokazala odločnost, ki je primanjkovala vsem prejšnjim vladam. »Upam le, da bo tako ravnala tudi v prihodnje, sicer si bodo Hrvatje prilastili velik del tukajšnjega ozemlja,« je dejal Tibišček.

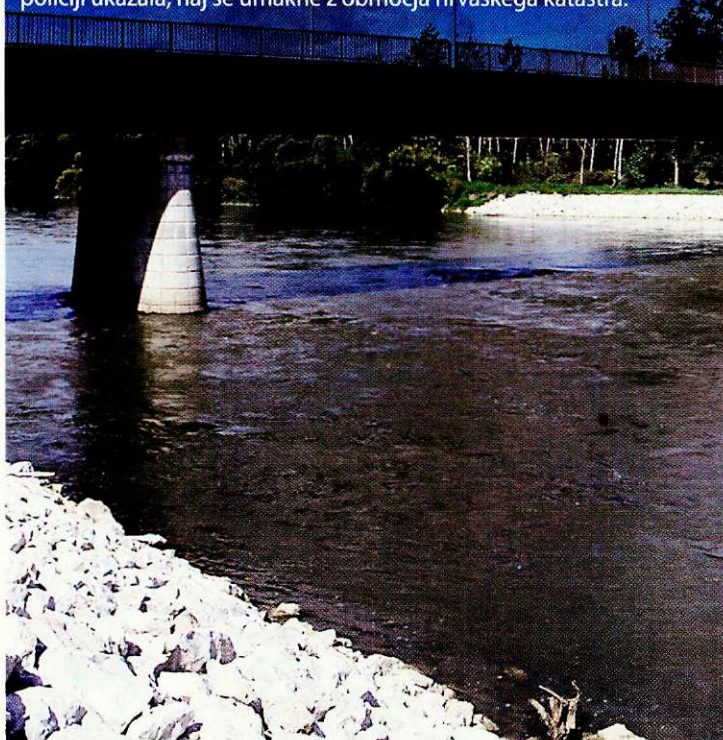
Čisto na koncu smo se odpravili še v Mirišče, da bi prebivalce vprašali, kako gledajo na dogajanje in kako so zadovoljni z ravnanjem vlade. Ker je bila večina, vas ima samo osem prebivalcev, v službi, nam je uspelo govoriti le

z eno od domačink. Sonja Bogdan tokratno ukrepanje vlade ocenjuje pozitivno, saj po njeno kaže, da se je nekaj začelo premikati in da je vlada tudi sama ugotovila, da Hrvatje ceste ne gradijo zato, da bi prišli do nasipov, ampak zato, da pridejo do Mirišča. Neuradno se namreč govori, da so nasipi samo izgovor za graditev ceste, s katero želi Hrvaška priti do Mirišča in ga nato postopoma priključiti svojemu ozemlju. Sicer pa je Bogdanova splošno stanje v tistih dneh ocenila kot precej napeto. »Marsikdo se ne upa priti k nam. Pridejo šele takrat, ko jim zagotovimo, da ni nevarnosti, nekateri pa sploh ne želijo priti,« nam je dejala.

No, slednje se je za Bogdanove in njihove soseske v zadnjih dneh zagotovo nekoliko spremenilo, saj je že dan po tistem, ko smo se mudili na Hotizi, obema vladama uspelo podpisati tehnični sporazum o obnovi nasipov, policisti obeh držav pa so se kmalu zatem umaknili s Hotize. Ali bo dogovor dovolj za trajnejši mir, ki si ga vsi želijo, bomo seveda še videli, vendar se mnogim to niti ne zdi več tako pomembno. Pomembno je, pravijo, da smo Hrvatom končno pokazali zobe in jim dali jasno vedeti, da nadaljnega prilaščanja slovenskega ozemlja ne bomo dovolili. **D**

Zgodovina mejnega spora na Hotizi

Spor glede meje na Muri med Slovenijo in Hrvaško ni nov. Tako sta državi že v času nekdanje skupne domovine večkrat poskušali uskladiti katastre, ki naj bi tekli po toku reke Mure, vendar do dogovora ni prišlo. V novejši zgodovini obeh držav so Hrvatje, čeprav je ob osamosvojitvi kot neformalna meja veljala sredina reke Mure, postopoma začeli prodirati na slovensko ozemlje. Tako so marca 2005 kakšnih 300 metrov od Mure najprej zgradili maloobmejni prehod Hotiza. Kmalu zatem so kljub nedvoumnim zagotovilom njihovega premierja, da bosta državi most gradili skupaj, brez potrebnih dovoljenj in soglasij zgradili most čez Muro, nato pa še cesto, ki je most povezala s prehodom. Vse to se je dogajalo pred očmi dosedanjih slovenskih vlad, ki so se na takšno ravnanje Hrvaške odzivale precej mlačno. Največjo odgovornost za to nosi prva Drnovškova vlada, ki je leta 1993 slovenski policiji ukazala, naj se umakne z območja hrvaškega katastra.



Most na Muri so Hrvatje zgradili brez sodelovanja Slovenije.

Konfliktna južna sosedna

Mitja Volčanšek

Na več mestih sporna meja s Slovenijo še zdaleč ni edino odprto vprašanje hrvaške zunanje politike. Z izjemo Madžarske ima Hrvaška namreč težave pri določanju mej z vsemi preostalimi sosedami.

Pri tem njeno reševanje sporov na moč spominja na ravnanje Zagreba, ko gre za mejo s Slovenijo. Poglejmo podrobnosti.

Sprti z večino sosedov Najdaljša meja Hrvaške je meja z Bosno in Hercegovino, zato je tudi razumljivo, da je tu največ sporov. Podobno kot na Muri se hrvaški in bosenski kataster izmenjujeta na obeh bregovih reke Une, hrvaškemu katastru pa pripadajo tudi nekatere vasi ob vznožju Plješevice. Nedorečenost meje povzroča resne prometne težave. Značilno za hrvaške odnose s sosednjimi državami je graditev avtoceste zahodno od prometnice Karlovac-Bihać-Knin, ki je tako povzročila, da promet na slednji zamira. Težave z rekami imajo tudi drugod, saj je tudi meja na Savi med Hrvatsko Kostajnico in Bosansko Kostajnico pod vprašajem. Otok med obema bregovoma sodi pod hrvaški kataster, vendar ga nadzira BiH.

Še najbolj znan je spor okoli bosenskega izhoda na morje. Po sporazumu med predsednikoma Izetbegovićem in Tudmanom iz leta 1999 (ki ga sabor ni ratificiral) bi BiH pripadli vrh polotoka Klek ter otoka Veliki in Mali Školj, s čimer bi si BiH zagotovila izhod na odprto morje ter posledično pravice do morebitne razglasitve epikontinentalnega in gospodarskega morskega pasu. Hrvaška stran nasprotno zagovarja sredinsko črto. Ob tem potekajo pogajanja o graditvi hrvaškega mostu do Pelješca. Hrvaška namreč po kopenski poti lahko doseže polotok le prek bosenskega Neuma. Graditev mostu v tem primeru ne bi utegnili samo prejudicirati statusa bosenskega morja, ki ga Hrvatje razumejo kot morje za-



Republika Hrvaška je praktično z vsemi sosedami v sporu glede meje.

prtega tipa, ampak bi utegnili speljati potek cestnega koridorja med Baltikom in južnim Jadranom iz Neuma v bližnje hrvaško pristanišče Ploče.

Črna gora je od državne zveze s Srbijo podedovala spor glede

skupnega nadzora kotorskega zaliva. Hrvaške pretenzije temeljijo na konici polotoka Prevlaka, natančneje na rtu Oštro, ki je po dolgoletnih pogajanjih pripadel hrvaški. A to Zagrebu ne zadostuje, saj še danes zahteva sredinsko

črto kot morskno mejo pri Boki Kotorski, čeprav je zaliv od nekdanj pod črnogorsko jurisdikcijo. Z nastankom nove države Črne gore bo bržkone treba na novo definirati protokol iz leta 2002, ki začasno ureja to vprašanje.

Še najodločneje je svoje interese ob meji s Hrvaško doslej uspelo uveljaviti Srbiji. Na območju Baranje se tok Donave in kataster pogosto ne ujemata, srbska stran pa si je izbojevala stanje na terenu, tako da nadzira celotno območje na vzhodnem bregu reke, Hrvaški pa prepušča zahodnega. Ob tem Srbija nadzira tudi otočka pri Vukovarju oziroma Šarengradu, ki ležita bližje srbskemu bregu, vendar sodita pod hrvaški kataster. Zdajšnje stanje je posledica srbskega vojaškega nadzora nad otokoma.

Z Italijo v rokavicah Ob vseh mejnih sporih s sosedami naj spomnimo, da ima Hrvaška odprta dvostranska vprašanja tudi z Italijo. Še zmeraj sta v igri vprašanji vrnitve premoženja italijanskih optantov, ki so bili razlašeni po 2. svetovni vojni, in otežen nakup nepremičnin na Hrvaškem za italijanske državljane (največ zanimanja zanje kažejo prav optanti in njihovi sorodniki).

Kljub temu lahko rečemo, da Hrvaška v pogovorih z Rimom ravna precej bolj »v rokavicah«, kot se to dogaja v sporih z nekdanjimi republikami skupne države. Našteti primeri jasno kažejo, da Zagreb deluje skrajno makiavelistično in v različnih situacijah uporablja različne kriterije – odvisno od tega, kateri ji v danih okoliščinah najbolj ustreza. Položaj na nedorečeni meji s Srbijo pa dokazuje, da tudi pri določanju mej dogovori in poznejše razlage prava izhajajo s pozicije moči. **D**



Za BiH je najspornejši most, ki bi povezal polotok Pelješac s hrvaške obalo.

Trgi znova v lovu za rekordi?

Boštjan Kramberger, Kapitalska družba

Svetovni borzni indeksi so, kot kaže, v preteklem tednu znova začeli lov za rekordi. Prvi, ki ga bo poskušal doseči, je ameriški Dow Jones, ki je le malce pod novo rekordno vrednostjo.

PORTFELJ 9 DELNIC NA DAN 15.09.2006

VREDNOSTNI PAPIR	TRG	INDEKS	VALUTA	ŠT. LOTOV	NAKUPNI TEČAJ	TEČAJ 15.9.2006	RAST DELNIC V %	SKUPAJ V SIT
1 Oberthur card system	Francija	PAR	EUR	542	7.69	4.8	-37.58	623,447
2 FJH AG	Nemčija	GER	EUR	1430	3.89	1.93	-50.39	661,382
3 Petroleo Brasileiro S.A.	Amerika	NYQ	USD	53	96.88	79.25	-18.20	792,041
4 Krka	Slovenija	SBI	SIT	10	143000	166535.62	16.46	1,665,356
5 Bayer	Nemčija	GER	EUR	116	35.94	39.41	9.65	1,095,529
6 Continental	Nemčija	GER	EUR	73	83.42	86	3.09	1,504,460
7 Lockheed Martin	Amerika	NYQ	USD	64	83.68	83	-0.81	1,001,684
8 Ishare MSCI Japan	Amerika		USD	387	13.83	13.41	-3.04	978,616
9 Vallourec	Paris	PAR	EUR	23	182	182	0.00	1,003,133

Denar v SIT 1,481,437 • Skupaj 10,807,086

Vrednost portfelja 04.11.2005 → 10,023,326 • Vrednost portfelja 15.09.2006 → 10,346,544 • Donosnost portfelja v odstotkih → 3.22 • Donos portfelja v SIT → 323,218

EUR → 239.64 • USD → 188.57 • HKD → 23.96

Ameriški indeks Dow Jones je v petek dosegel vrednost 11.560 točk, kar je za slabega 1,5 odstotka več kot teden poprej. Še bolje se je godilo tehnološkim delnicam, saj je indeks Nasdaq za 3,2 odstotka višji. Glavno gonilo tečajev so makroekonomski podatki, ki kažejo na to, da se inflacijski pritiski umirjajo. Poleg podatkov gredo investitorjem na roko tudi nizki tečaji nafte, ki je pretekli teden padla na ravni okoli 63 ameriških dolarjev.

Vse to pa na trgih budi upanje, da se bo Ameriška centralna

banka odpovedala nadaljnjim višanjem temeljne obrestne mere.

Nemški DAX je v petek končal pri vrednosti 5.937 točk, kar je za 2,46 odstotka več kot teden poprej. S tem dvigom se indeks nemških delnic znova približuje 10-odstotni rasti od začetka leta. Kot kaže, se v Evropi znova obeta eden večjih prevzemov. Tokrat je prevzemna tarča Scania AB, ki proizvaja tovornjake. Prevzemnik je nemški MAN AG. Prevzem Scanie AB bi lahko imel velik vpliv na cene delnic avtomobilске industrije, saj je le-ta v lasti Renaulta in Volkswagna.

Še naprej padajo tečaji japonskih delnic, kar se pozna tudi pri indeksu Nikkei 225, ki je v preteklem tednu padel za 1,33 odstotka. Povod za padec tečajev so bili makroekonomski podatki, ki so bili pod pričakovanjem.

V Sloveniji se nadaljuje rast tečaja delnice Krke, enotni tečaj se je v petek ustavil pri vrednosti 166.535,62 tolarja. Na rast še naprej vpliva dogajanje v neposredni sosesčini, kjer se nadaljuje boj za prevzem Plive. V petek pa je na trg prišla informacija, da je delnice dokupil tudi predsednik uprave, kar bi lahko naslednji teden še



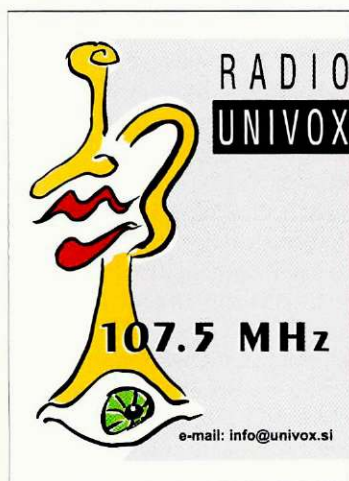
dodatno vplivalo na rast tečaja. Slovenski borzni indeks je konec tedna pričakal vreden 5.566 točk.

Cena nafte se je pretekli teden spustila na najnižje ravni v zadnjih šestih mesecih. Za sod je bilo treba odšteti okoli 63 ameriških dolarjev, kar je približno za 20 odstotkov manj od rekordne vrednosti. Podobno kot nafti se godi ceni zlata, ki je v preteklem tednu padla za 5 odstotkov in se močno približala trimesečnem dnu.

V naslednjem tednu bo na borzno dogajanje najbolj vplivalo sredino zasedanje ameriškega FED,

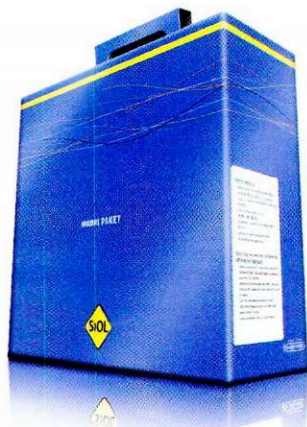
ki bo razpravljal o morebitnem dvigu temeljne obrestne mere. Glede na nizke cene nafte in podatke o inflaciji trg pričakuje, da bo temeljna obrestna mera ostala nespremenjena.

Naš portfelj je ostal na približno istih ravneh kot pretekli teden. Kupili smo delnice Vallourec, ki izdeluje turbine, in avstrijske banke Reiffeisen International. Pri slednji menimo, da bo zaradi morebitne rasti tečajev na razvijajočih se trgih znova zanimiva. Z izgubo smo prodali delnice FJH in Oberthur card system. **D**





Za malo manjše uporabnike.



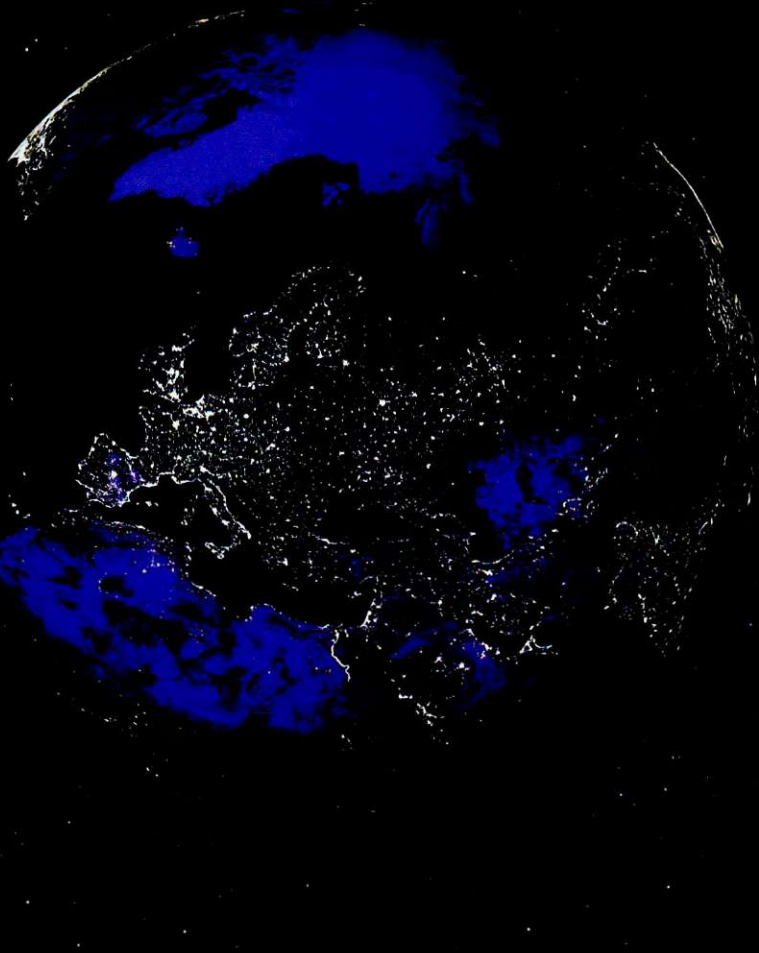
Paket Pizzicato

Naročim. Dobim. Sestavim. Uporabljam.
Nov ADSL paket sedaj po polovični ceni.

Za samo **9 EUR*** na mesec.
Prilop 1 EUR, oprema 1 EUR.*



Planet za doživet'



Gospodarske turbulence

Denis Vengust, foto: NASA

Povečala so se tveganja, ki bi lahko zavrla gospodarsko rast v svetu. Še posebej so zaskrbljivi upočasnitev ameriške gospodarske rasti in odzivi osrednjih bank na inflacijske grožnje.

Na povečanje tveganj za svetovno gospodarstvo opozarja Mednarodni denarni sklad (MDS) v pred kratkim objavljenem poročilu o svetovni finančni stabilnosti.

Inflacija in obrestne mere Gospodarsko rast bi na eni strani lahko ogrozili inflacijski pritiski, povezani z visokimi cenami nafte ter drugih energentov in surovin. Pri tem so bolj kot sama inflacija nevarni odzivi osrednjih bank nanjo. Zviševanje obrestnih mer, s katerim osrednje banke zavirajo rast cen, namreč zavira tudi rast gospodarstva. Višje obrestne mere podražijo posojila, s katerimi podjetja financirajo poslovanje in naložbe, potrošniki pa naku-

pe. Hkrati povečajo privlačnost varčevanja v bankah in drugih netveganih naložbah. Zato precej denarja iz potrošnje preusmerijo v varčevanje (ker so posojila dražja, varčevanje pa donosnejše) ter zmanjšajo naložbe podjetij (ker so stroški naložb višji, donosi pa manjši). Vse to se praviloma pozna na nižji gospodarski rasti in višji stopnji brezposelnosti.

MDS je Evropski centralni banki zato priporočil, naj odločitve o nadaljnjem dvigovanju obrestnih mer sprejema previdno, saj s pretiravanjem lahko zaduši gospodarsko rast, četudi MDS hkrati ugotavlja, da bo nadaljnje zviševanje obrestnih mer srednjeročno vseeno nujno za ohranitev stabilnosti cen. Voditelje evropskih držav je sklad

pozval tudi k preudarni fiskalni politiki, izvajanju strukturnih reform in resnejšemu uresničevanju ciljev lizbonske strategije o povečevanju produktivnosti gospodarstva. Države z evrom je pozval, naj učinke gospodarske rasti izkoristijo za zmanjšanje proračunskih primanjkljajev. Po mnenju sklada se bo gospodarska rast v območju evra sicer še nadaljevala, vendar države z evrom potrebujejo gospodarske reforme, če želijo ohraniti rast tudi dolgoročno.

Ohlajanje trga v ZDA Druga velika grožnja svetovnemu gospodarstvu je znižanje gospodarske rasti v ZDA, še posebej v povezavi z nepričakovanim ohlajanjem tamkajšnjega stanovanjskega trga.

Graditev in opremljanje nepremičnin ter vse drugo, povezano s »proizvodnjo novih domov«, je namreč zelo pomembno gibalno ameriškega gospodarstva. Ohlajanje stanovanjskega trga utegne upočasniti celotno gospodarstvo. Ker so Združene države največje svetovno gospodarstvo in hkrati največji svetovni uvoznik, bi manjša rast ameriškega gospodarstva negativno vplivala na celotno svetovno ekonomijo. Kljub temu po mnenju MDS obeti za svetovno gospodarsko rast in finančne trge ostajajo dobri. V svoji septembrski napovedi MDS namreč ocenjuje, da bo svetovno gospodarstvo kljub vsem tveganjem imelo stabilno rast s solidnimi dobički podjetij. Svetovno gospodarstvo bo po napovedih MDS tako letos doseglo 5,1-odstotno, v prihodnjem letu pa 4,9-odstotno gospodarsko rast, s čimer je bila aprilska napoved sklada v obeh primerih zvišana za četrtno odstotne točke. Obdobje zadnjih štirih let bi bilo v primeru uresničitve napovedi o letošnji rasti svetovnega gospodarstva obdobje največje svetovne gospodarske rasti od začetka 70. let prejšnjega stoletja. MDS državam z evrom za letos napoveduje 2,4-odstotno gospodarsko rast (predvsem zaradi naraščanja investicij podjetij), kar je več kot v skladovi aprilski napovedi, ko je državam evroobmočja napovedal 2-odstotno rast. V prihodnjem letu naj bi se rast bruto domačega proizvoda upočasnila na dve odstotni točki. Ameriška gospodarska rast naj bi se v prihodnje upočasnila. Letos naj bi bila realna rast bruto domačega proizvoda (BDP) 3,4-odstotna, v prihodnjem letu pa 2,9-odstotna. Razlog za to so predvsem zmanjšanje domače potrošnje in manjše investicije podjetij, čemur botrujejo predvsem dvig obrestnih mer in zvišane cene energentov.

VB, Nemčija, Francija ... MDS v svojem poročilu omenja tudi Veliko Britanijo, ki sicer ni članica območja z evrom, in jo navaja kot primer, ki naj mu sledi tudi dvanajstERICA evropskih držav. Velika Britanija je sprejela liberalne gospodarske reforme in v rasti produktivnosti dela prekaša države z evrom. Londonu tako za leto 2007 napoveduje 2,7-odstotno go-

Več besede hitro rastočim

V okviru jesenskega zasedanja Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke je v Singapurju zasedal Mednarodni denarni in finančni odbor. Udeleženci, med njimi član sveta slovenske osrednje banke Božo Jašovič, so govorili o perspektivah svetovnega gospodarstva, posebno pozornost pa namenili spremembam glasovalnega kvotnega sistema v MDS. Odbor je podprl predlog zvišanja kvot za štiri hitro razvijajoča se gospodarstva – Kitajsko, Južno Korejo, Mehiko in Turčijo. S tem bo MDS prevetrl 61 let staro ureditev, ki še vedno odseva gospodarska razmerja iz obdobja po drugi svetovni vojni. Kitajska, Južna Koreja, Mehika in Turčija so edine štiri države v organizaciji, ki so podzastopane glede na vse štiri kriterije za izračun glasovalnih pravic. To so bruto domači proizvod, odprtost gospodarstva, višina rezerv in nihanje gospodarske rasti. V skladu s predlogom bi se Kitajski delež glasovalnih pravic v MDS zvišal s sedanjih 2,94 na 3,65 odstotka, Južni Koreji z 0,76 na 1,33 odstotka, Mehiki z 1,20 na 1,43 odstotka in Turčiji z 0,45 na 0,55 odstotka. Predlog mora zdaj potrditi še 184-članski MDS, podpreti ga mora 85 odstotkov članic, teže glasov pa določa kvota. ZDA ima približno 17 odstotkov vseh glasovalnih pravic, Japonska 6,1 odstotka, evropske države skupaj približno tretjino, Afrika pa okoli 4,4 odstotka. Za večjo vlogo v organizaciji, v kateri imajo že od nastanka ključno vlogo ZDA, Evropa in Japonska, so se že dlje časa zavzemale azijske države, ki jih je podprla tudi Japonska, in države v razvoju. Sicer pa se MDS v prihodnje obeta korenitejša reforma kvotnega sistema v obliki nove formule za izračun kvot. Poleg tega štiri članice, Argentina, Brazilija, Indija in Egipt, nasprotujejo spremembam in pozivajo k preložitvi reforme, dokler ne bodo oblikovali preproste in pregledne formule za izračun glasovalnih kvot, ki bi dejansko odražala gospodarski položaj članic. Osrednja tema na zasedanju razvojnega odbora Svetovne banke in MDS je bil boj proti korupciji. Tema ni nova, saj je banka protikorupcijsko politiko oblikovala že leta 1997. Je pa močno poudarjena, odkar banko vodi Paul Wolfowitz, ki je predstavil strategijo boja proti korupciji. Omeniti velja, da je za Slovenijo tekoče proračunsko leto Svetovne banke – traja od julija do julija – zadnje leto, ko je še upravičena do različnih pomoči banke. Slovenija je iz skupine posojiljemalk v skupino razvitih držav donatork prestopila leta 2004. Vlada je že sprejela sklep, da bo Slovenija sodelovala pri štirinajsti polnitvi Mednarodnega združenja za razvoj, v katerega bo v devetih letnih obrokih v obdobju od 2006 do 2014 vplačala 4,94 milijona evrov.

spodarsko rast. Za Nemčijo, največje evropsko gospodarstvo, MDS za letos napoveduje zvišanje rasti z 1,3 odstotka, kot je napovedal aprila, na 2,0 odstotka. V letu 2007 pa napoveduje strm padec na 1,3 odstotka, in sicer zaradi učinkov zvišanega davka na dodano vrednost. V Franciji naj bi bila gospodarska rast letos 2,4 odstotka, kar je v skladu z napovedmi Pariza, v letu 2007 pa naj bi znašala 2,3 odstotka. Japonsko gospodarstvo naj bi zaradi velikega domačega povpraševanja in zviševanja naložb podjetij tudi v prihodnje ohranilo veliko gospodarsko rast. Realna gospodarska rast bo letos 2,7-odsto-

tna, medtem ko naj bi se v letu 2007 upočasnila na okoli dva odstotka. Japonski v prihodnje grozi predvsem negativni učinek šibke gospodarske rasti v ZDA, dvigi cen energentov in morebitna podražitev jena. Gospodarska rast celotne Azije ostaja visoka, k čemur pripomoreta predvsem cvetoče kitajsko in indijsko gospodarstvo. Realna kitajska gospodarska rast bo po predvidevanjih MDS letos in v prihodnjem letu vsaj 10-odstotna. Indijsko gospodarstvo naj bi letos doseglo 8,3-odstotno rast, medtem ko naj bi se v letu 2007 rast upočasnila in pristala na 7,3 odstotka. **D**

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!



Prva slovenska televizija s šestdnevno vremensko napovedjo.



Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kabljskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kabljskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro.

Vremenska napoved "6 dni" najdete tudi na Mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa Info TV, d.o.o., Novo mesto



Na vstop v schengensko območje bo Slovenija čakala vsaj še tri leta.

Schengen se odmika

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Iz Bruslja je pred tednom in pol v Slovenijo prišla neprijetna novica. Evropska komisija je napovedala, da bodo novinke Evropske skupnosti na vstop v schengensko območje najverjetneje morale čakati vsaj do leta 2009.

Komisija je 11. septembra napovedala nov termin za širitev schengenskega območja brez notranjih meja. Za koliko časa bodo vstop držav, ki so v Evropsko unijo vstopile maja 2004, odložili, še ni znano. Friso Roscam Abbing, tiskovni predstavnik komisarja za pravosodje, svobodo in varnost Franca Frattinija, je napovedal, da bo novi termin novim članicam EU znan konec septembra, objavili pa ga bodo na neformalnem zasedanju notranjih ministrov v Tampereju. Glavni razlog za zamujanje pri širitvi območja, ki je bilo predvideno za jesen prihodnje leto, naj bi bila zamuda pri vzpostavljanju novega schengenskega informacijskega sistema (SIS II). Nekatere novinke EU, med njimi Slovenija, so ob tem izrazile razočaranje in začudenje nad delom evropske komisije.

Žejni čez vodo Schengenski sporazum je izraz za dva mednarodna sporazuma, ki sta bila pod-

pisana v istoimenskem manjšem mestu v Luksemburgu. Ime kraja je tako sčasoma postalo sinonim za odpravo nadzora na notranjih mejah med državami, ki so podpisale pogodbo. Prvi sporazum, ki govori o postopni odpravi nadzora na skupnih mejah, je bil podpisan 14. junijaavnega leta 1985, in sicer med Belgijo, Nizozemsko, Luksemburgom, Nemčijo in Francijo. Petim državam se je pet let kasneje pridružila Italija, leta 1992 Portugalska, Španija in Grčija, 1995 Avstrija, pred desetletjem so sporazum podpisale še Danska, Finska, Islandija, Norveška in Švedska. Schengenski sporazum predvideva kratkoročne ukrepe za zmanjševanje mejnega nadzora, okrepljeno sodelovanje med policijskimi in carinskimi organi držav članic v boju zoper kriminal in vzpostavitev skupnih nadzornih mest.

Drugi sporazum med državami podpisnicami pogodbe je bil podpisan junija 1990, veljati pa

je začel tri leta kasneje. Tako imenovana schengenska konvencija predstavlja nadgradnjo prejšnjega sporazuma, saj je bila z njeno uveljavitvijo dokončno rešena dotedanja dilema glede odprave mejnega nadzora na notranjih mejah za vse, ki te meje prestopajo, torej tudi za državljane tretjih držav.

Oba sporazuma sta del amsterdamske pogodbe, ki je začela veljati maja 1999. Schengenski pravni red je tako del evropskega pravnega reda in velja po vsej Evropski uniji, razen na območju Velike Britanije in Irske, ki sta iz schengenskega režima izvzeti na lastno zahtevo. Del tega območja sta tudi Islandija in Norveška, Švica je v postopku vključevanja, nobena od teh treh držav pa ni članica EU. Tako lahko mirno rečemo, da nekatere države, ki so bolj razvite od držav Evropske unije, izkoristijo nekatere njene ugodnosti, čeprav vanjo ne spadajo, na drugi strani pa nove članice unije, ki bi že po evropskem

pravnem redu morale spadati v schengenski režim, Bruselj vodi žejne čez vodo.

Nezadostna prizadevanja EU?

Žrtev slednjega je poleg devetih držav članic Evropske skupnosti in Švice za zdaj tudi Slovenija. Na zamudo pri širitvi schengenskega območja se je med drugim odzval slovenski poslanec iz skupine Evropske ljudske stranke in Evropskih demokratov (EPP-ED) v evropskem parlamentu Miha Brejc, in sicer s pismom evropskemu poslancu, odgovornemu za pripravo poročila o SIS II Carlosu Coelho. Brejc je v pismu med drugim zapisal, da »težko sprejme razloge za zamudo pri vzpostavitvi schengenskega sistema druge generacije«. »Slovenija je v priprave na schengensko območje vložila veliko navora in izpolnjuje vse pogoje za vstop, zdaj pa se soočamo z zamudami pri za oktobra 2007 načrtovanem vstopu v schengensko območje

zaradi nezadostnih prizadevanj institucij EU,« je zapisal Brejc in dodal, da tovrstno ravnanje vsekakor zmanjšuje verodostojnost evropskih institucij, še posebej v očeh novih držav članic.

Na napovedano zamudo pri širitvi schengenskega območja se je ob robu vrha EU in Azije v Helsinkih odzval tudi predsednik slovenske vlade Janez Janša. Izrazil je upanje, da večje zamude kljub vsemu ne bo, a tudi dodal, da ne verjame povsem v razlago, da gre za tehnične probleme. »Tisti, ki je prevzel odgovornost za to, da se pogoji zagotovijo, mora to tudi izpolniti. Ni namreč nepomembno, da smo države kandidatke investirale veliko sredstev in človeških potencialov v pravočasne priprave. Kolikor bi na začetku vedeli, da se lahko ta proces zavleče, bi bile tudi te priprave kasnejše in bi bil celoten projekt tudi cenejši,« je dodal premier Janša.

Zadržanost članic Slovenski politični vrh torej ne sprejema vzrokov za zavlačevanje procesa širitve, saj je naša država tudi po

mnenju ministrstva za notranje zadeve nanjo dobro pripravljena. Kot so na MNZ zapisali v sporočilu za javnost, sta bili za Slovenijo že sprejeti poročili za področji policijskega varstva podatkov in nadzora morskih meja. »Pri sprejetih poročilih pa ni resnih pripomb za vstop Slovenije v schengensko območje. Pripombe se nanašajo predvsem na delavo infrastrukture,« dodajajo na MNZ, kjer sicer še čakajo na obravnavo poročila za kopenske in zračne meje.

Vzrokov za zastoj pri širitvi torej ne moremo iskati le v počasnem vzpostavljanju novega schengenskega informacijskega sistema, ki naj bi z učinkovitejšimi metodami identifikacije od dosedanjih onemogočil zlorabe in ponavljanje pomot, in v dejstvu, da se bo število uporabnikov strasbourškega računalniškega centra ob naslednji širitvi skoraj podvojilo. Sedanje članice schengenskega režima so do potencialnih novih očitno zelo zadržane in se jim zato s širitvijo ne mudi preveč. To med drugim dokazuje

dejstvo, da Svet Evrope in evropski parlament še nista sprejela pravne podlage za delovanje SIS II. Ne nazadnje so se podobni zapleti dogajali tudi ob vzpostavitvi prvotnega schengenskega območja. Širitev, ki je bila predvidena za decembra leta 1993, so predstavili kar trikrat, uradno zaradi težav z računalniki (!), dejansko pa zaradi očitkov Nemčije in Francije na račun pomanjkljivih ukrepov Nizozemske pri trgovini z mamili ter Španije in Portugalske pri nadzoru prehajanja meja.

Navdušujoča ideja Sicer pa so se poleg Slovenije na napoved evropske komisije odzvale še tri novinke v EU, Češka, Slovaška in Madžarska. Predsednika češke in slovaške vlade Mirek Topolánek in Robert Fico sta napovedano zamudo pri širitvi schengenskega območja označila za nesprejemljivo. »Nobenih razlogov ni za prelaganje, če smo enakovredna članica EU,« je bil oster Fico. Podobno kot slovenski premier Janša je tudi madžarska zunanja ministrica Kinga Göncz izrazila

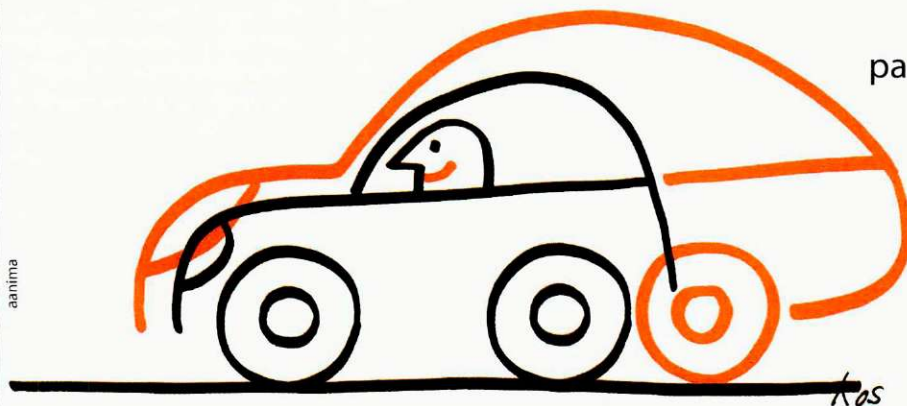
dvom, da gre pri zamudi samo za tehnične razloge. Češki zunanji minister Aleksander Vondra pa je nad ravnanjem komisije izrazil resno zaskrbljenost in ošvrknil Bruselj s slikovito opazko, češ da ne razume, kako lahko širitev v času, ko »pošljamo rakete na luno«, spodleti pri vzpostavljanju informacijskega sistema.

Več kot jasno je torej, da ne gre le za »težave z računalniki«, ampak tudi za precejšnjo zadržanost držav v okviru schengenskega območja, še posebej ker bi v primeru desetih novih članic šlo za največjo širitev doslej, poleg tega pa tudi pripravljenost posameznih kandidat zagotovo ni na enaki ravni. Določeno mero dvoma o upravičenosti širitve je med evropske države najbrž zasejala tudi referendumsko zavrnitev evropske ustavne pogodbe s strani Nizozemske in Francije. Na drugi strani pa se prebivalci držav zunaj schengenskega območja preprosto ne čutijo toliko Evropejci, kot bi se, če bi živeli v Evropi brez meja, ideja katere je sama po sebi navdušujoča. **D**

Zakaj vaš avto ne bi bil malo večji?

+ 20 % gotovine

Za nove, stare, velike in male!
Za registracijo in druge stroške
pa vam lahko 20% vrednosti kredita
nakažemo v gotovini na vaš TRR.
Tudi za nekomitente!



080 17 50

www.nkbm.si

"Avtomobil kredit"

Nova KBM d.d.



Pridobljene pravice ostajajo

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Pogovor z dr. Dušanom Lesjakom, državnim sekretarjem na ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, o spremembah zakona o visokem šolstvu in o financiranju obnove in graditve študentskih domov v Sloveniji.

Kariera in delovna praksa 49-letnega dr. Dušana Lesjaka je dolga in bogata. Pred imenovanjem na delovno mesto državnega sekretarja (naloge je prevzel julija letos) je bil profesor in prodekan za izobraževanje na Fakulteti za management v Kopru, predsednik Programskega sveta za informatizacijo šolstva, član komisije Sveta za visoko šolstvo, član Sveta za splošno izobraževanje, član Zoisovega odbora za nagrade in priznanja, član Koordinacije usposabljanje in izobraževanje 2010, član Senata Univerze na Primorskem. Že 20 let je aktivni raziskovalec, profesor in vodstveni delavec. Zelo dejaven je tudi na mednarodnem področju, sodeloval je na več kot sto med-

narodnih konferencah, izdal je tri knjige, sodeloval pri delih drugih avtorjev, predsedoval domačim in tujim konferencam ter objavil več kot 200 člankov. Svoje znanje je izpopolnjeval na študijskih potovanjih v tujini ter sodeloval kot gostujoči profesor na več mednarodnih univerzah in inštitutih. Leta 2003 je prejel ugledno priznanje Mednarodne zveze za informacijske sisteme (International Association for Information Systems). Leta 2005 pa je prejel zlato plaketo Univerze na Primorskem.

Študentska organizacija Slovenije (ŠOS) je vložila ustavno presojo novele zakona o visokem šolskem, ki je bila pretekli teden objavljena

v Uradnem listu RS. Kako to komentirate?

Uradno na ministrstvu še nismo prejeli ustavne presoje novele, menimo pa, da je pobuda ŠOS o vložitvi ustavne presoje sicer legitimna, vendar nepotrebna.

Trdijo, da so jim z novelo odvzete nekatere pravice, bila naj bi tudi neusklajena. Ali to drži?

Novela zakona o visokem šolstvu nikomur ne odvzema že pridobljenih pravic. Prav tako ne drži očitke, da je bila pred vložitvijo v parlamentarni postopek neusklajena.

Kaj prinaša novela?

V visokošolski prostor prinaša novo kvaliteto, saj odpravlja šol-

nine za redni študij v drugem letniku druge bolonjske stopnje in zagotavlja ustanovitev organa za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu. Novela namreč prvič v samostojni Sloveniji ureja različne vrste izobrazbe iz preteklosti v ravni, ki sledijo priporočilom EU in ki jih doslej pri nas še nismo imeli. To ureja na način, kot velja na primer v Nemčiji, Švici, Češki, Italiji in drugje.

Če drži, da je novela dana v ustavno presojo, kako potem?

Postopek je takšen, da ustavno sodišče zadevo preuči in odloči, ali bo izvajanje zakona zadržalo ali ne. Ko se bo odločilo, bo ustavno presojo poslalo k nam z

zahtevo, da v roku, ki nam ga bo določilo, odgovorimo na očitke.

Novo študijsko leto je pred vrati. Kaj se dogaja na področju novih bivanjskih razmer študentov?

Letos bodo vrata odprli trije novi študentski domovi v Ljubljani, in sicer na območju fakultete za družbene vede, na Potočnikovi ulici in na območju Litostroja, v katerih bo skupno več kot 900 postelj. Domovi bodo vseljivi v začetku študijskega leta. V Mariboru, na Lentu, kjer so že lani zgradili dva študentska domova, pa je bilo pridobljenih 410 ležišč.

Kakšni pa so načrti na tem področju?

Leta 2000 je bil na ministrstvu za šolstvo, znanost in šport narejen projekt prenove študentskih bivalnih zmogljivosti v RS, nato pa je bila leta 2003 sprejeta sprememba projekta, ki je predvidela 3.760 ležišč do leta 2009, od tega 2.260 v novogradnjah in 1.500 v koncesijskih gradnjah. Ta projekt je v veljavi, s kakšno dinamiko in kje bomo gradili študentske bivalne zmogljivosti v prihodnje, pa bo odločal projektni svet za graditev študentskih bivalnih zmogljivosti, ki deluje v okviru vlade. Vsekakor bo imela prednost obnova študentskih domov. Študentom nameravamo v prihodnje nameniti tudi sobe v tistih dijaških domovih, ki ne bodo polno zasedeni. Zaradi manjših generacij namreč predvidevamo, da bo teh postelj v prihodnjih letih čedalje več.

Kako pa je s subvencioniranjem bivanja študentov?

Zdaj veljavni pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov vklju-

čuje v veliki meri kriterije, ki vključujejo v študentski dom omogočajo predvsem materialno in socialno šibkim študentom. Čedalje več pa je pripomb, da se pri sprejemu premalo upoštevajo študijski rezultati. Vsekakor pravilnik redno dopolnjujemo, določanje višine stanarin pa je v pristojnosti Sveta zavoda Študentskih domov v Ljubljani.

Kolikošno je dejansko to subvencioniranje?

Ministrstvo subvencionira bivanje študentov v študentskih domovih in pri zasebnikih. V lanskem študijskem letu je subvencija v javnem študentskem in dijaškem domu znašala 3.300 tolarjev na mesec, v zasebnem študentskem domu 7 tisoč, pri zasebniku oziroma fizični osebi pa 9 tisoč tolarjev. Višina subvencije za prihajajoče študijsko leto 2006/2007 bo znana konec septembra.

Koliko je bilo uveljavljenih subvencij in v kakšni višini?

V lanskem študijskem letu je bilo uveljavljenih 110.834 subvencij od 119.691 razpoložljivih v javnih študentskih in dijaških domovih, za kar smo namenili nekaj manj kot 366 milijonov tolarjev. Nadalje je bilo uveljavljenih 6.494 subvencij od 8.195 razpoložljivih v zasebnih študentskih domovih, za kar smo plačali dobrih 45 milijonov tolarjev, in 29.220 od 34.100 razpoložljivih subvencij pri zasebnikih, za kar smo plačali nekaj manj kot 263 milijonov tolarjev. Skupaj je torej država za subvencije v študijskem letu 2005/2006 izplačala dobrih 674 milijonov tolarjev.

V začetku junija je vlada potrdila spremembe na področju koncesijskih dajatev od prejemkov, izplačanih za občasna in začasna dela študentov in dijakov. Kakšne so te spremembe in zakaj so bile potrebne?

Sprememba zakona o koncesijski dajatvi bo omogočila poenostavitev zbiranja sredstev dodatne koncesijske dajatve v višini dveh odstotkov, in sicer neposredno od organizacij, ki posredujejo začasna in občasna dela za študente in dijake, to je študentskih servisov. Ti bodo enkrat mesečno sredstva odvajali v proračunski sklad, nad katerim bedi naše ministrstvo. To

je pomembno za nemoteno izvajanje programa investicijskih del na področju urejanja študentskih bivalnih zmogljivosti in za zagotovitev pogojev bivanja in s tem študija večjega dela študentske populacije.

Spremembe so tudi pri zakonu o poroštvu države za posojila Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru in ŠOS, najeta za sofinanciranje razširitve iz posodobitve prostorskih pogojev in tehnološke opremljenosti ter prenovo študentskih bivalnih zmogljivosti. Kakšne so?

Ministrstvo je lani prevzelo pogodbeno obveznost za graditev študentskih bivalnih zmogljivosti. To je storilo na podlagi leta 2003 sprejetega zakona o poroštvu države za posojila, ki so jih najele omenjeni univerzi in ŠOS. Po tem zakonu naj bi ŠOS najela posojila za sofinanciranje graditve in prenove študentskih bivalnih zmogljivosti do višine 3 milijarde tolarjev, k čemur je treba prišteti še obresti in stroške posojil. Država naj bi za posojilo dala poroštvo, najela in plačala pa naj bi ga ŠOS v skladu z zakonom o dodatni koncesijski dajatvi. S tem zakonom se je država odpovedala sredstvom v korist izboljšanja študentskih bivalnih zmogljivosti in boljše opremljenosti univerz. Po številnih pogovorih med ministrstvom in ŠOS pa je bilo ugotovljeno, da ŠOS najem posojil do skupne višine glavnice v znesku 3 milijarde tolarjev pogojuje s solastništvom študentskih domov. Glede na pridobljena mnenja in ob upoštevanju predpisov to seveda ni mogoče, saj bi to pomenilo, da bi ministrstvo s tem odtujilo državno premoženje. Ker želi vlada izboljšati študentske bivalne zmogljivosti, je spremenila zakon o poroštvu RS za posojila dveh univerz in ŠOS. Cilj zakona, ki ga omenjate, je bila sprememba posojilojemalca za manjkajoč finančnih vir za poplačilo že prevzetih pogodbenih obveznosti oziroma novih obveznosti.

Vzeli ste torej poroštvo ŠOS. Zakaj?

Ker so bila nekatera dela pri graditvi študentskih domov ustavljena, vlada pa je želela preprečiti veliko materialno škodo, ki bi s tem nastala, je predlagala, da posojila, ki bi jih po prvotnem zakonu najela ŠOS, najamejo Javni zavod



Študentski domovi v Ljubljani, Univerza v Mariboru in Univerza na Primorskem, njihova vrednost pa je ostala 3 milijarde tolarjev. Znesek se torej ni spremenil, spremenili so se le posojilojemalci. Ob tem država ni razširila obsega poroštev, le porazdelila jih je, to pa je pomenilo, da sta se obe univerzi lahko zadolžili do obsega, ki jima je bil določen. Poudariti pa je treba, da s tem niso nastopile nobene nove finančne obveznosti za državni proračun, saj se skupna višina posojil ni spremenila. Šlo je le za spremembo zakona o poroštvu v delu, da bodo namesto ŠOS posojila najeli obe univerzi in Javni zavod Študentski domovi v Ljubljani.

Zakaj pa spremembe pri koncesijski dajatvi?

Sprememba zakona o koncesijski dajatvi omogoča preprosto stekanje finančnih sredstev strogo namenske narave, preglednost njihovega načrtovanja, stalnost in racionalno porabo. Poleg tega bo stalen nadzor nad obračunavanjem in plačevanjem dodatne koncesijske dajatve vzporedno opravljala tudi DURS, ki ima sicer zakonsko pooblastilo za pobiranje davkov in drugih dajatev.

Kaj bosta ti spremembi pomenili v praksi?

Obe rešitvi, tako sprememba zakona o dodatni koncesijski dajatvi kot pri poroštvu, pomenita, da bo več kot 900 ležišč v treh študentskih domovih, ki jih naše ministrstvo gradi v Ljubljani, študentom na voljo že v študijskem letu, ki prihaja. Prav tako se bo lahko začela nujno potrebna obnova študentskega doma v Mariboru. **D**



Grčarice – spomin in opomin

Dr. Boris Kravanja; foto: arhiv Demokracije, Slovenska novejša zgodovina (Ljubljana 2005)

V času italijanske okupacije 1941–1943 in izvajanja komunistične revolucije, ki je vodila partizansko odporiško gibanje v Sloveniji, so na območju Ljubljanske pokrajine delovali tudi odredi Jugoslovanske vojske v domovini (JVvD).



Spominsko znamenje pri Mozlju

Ti so delovali pod poveljstvom generala in ministra vojske Draže Mihailovića, katerih eden (najštevilnejši) je v začetku septembra 1943 v Grčaricah južno od Kočevja postavil svojo bazo in pod vodstvom majorja JVvD Danila Koprivice razporedil svoje vojake lokacijsko v obrambnem smislu in po vojnem razporedu čakal na enote JVvD, ki so s hrvaške stra-

ni prihajale v Slovenijo, da bi v pričakovanju svetovnih vojaških sprememb okrepile aktivnosti v boju proti italijanskemu okupatorju.

Zgodovinsko znano je, kako je italijanski okupator v času 1941–1943 počenjal številna grozodejstva na območju Ljubljanske pokrajine, kar je povzročilo smrt številnih Slovencev in porušilo ogromno slovenskih domačij!

Julija 1943 je »padel« Mussolini, 8. septembra pa je italijanska okupacijska armada kapitulirala pred zahodnimi zavezniki.

Razmerje sil Knjiga M. F. Kranjca Plava garda (Založba Pro-Andy, Maribor 2006) – zaupno poročilo generalštabnega polkovnika JVvD Karla I. Novaka – podrobneje opisuje dogajanje v času 1941–1943, ko je

v času izvajanja krvave komunistične revolucije na Slovenskem na ljubljanskem območju operirala tudi edina redna in legitimna vojaška sila – vojska okupirane Jugoslavije –, nasprotna stran je bil italijanski okupator!

Razpored vojaških sil v času italijanske kapitulacije septembra 1943 je bil naslednji:

- italijanski okupator s svojo veliko vojaško močjo, ki je do kapitulacije izvajal svoj grozoviti teror nad slovenskim narodom;
- v okviru NOB organizirane partizanske enote (brigade) pod vodstvom KPJ (Komunistične partije Jugoslavije) oziroma KPS (Komunistične partije Slovenije), ki so izvajale komunistično revolucijo, skrivajoč jo pod plaščem NOB;

- enote JVvD, katerih glavni odred je bil z okrog 200 pripadniki razporejen prav na Grčaricah (v sestavu je bilo okrog 50 podoficerjev in oficirjev, ki jih je vojaška prisega vezala na JVvD).

Razvoj dogodkov je znan: partizanske enote so ob aktivni in odločilni podpori italijanskega (tedaj še okupatorskega) topništva razbile postojanko v vasi Grčarice in povzročile sicer

Izjava pripadnikov nekdanje »nacionalne ilegale« v Sloveniji

Pripadniki »nacionalne ilegale«, živeči v Združenih državah in drugod po svetu, z obžalovanjem sprejemamo na znanje nesoglasja, ki se pojavljajo v domovini v zvezi z organiziranjem vsakoletnih spominskih srečanj in sploh vzdrževanjem spomina na žrtve komunistične revolucije v Sloveniji.

Naša medvojna organizacija je bila povsem specifičnega značaja in se je v smislu obstoječih zakonov zavzemala za obnovo nekdanje Jugoslavije kot demokratične federalne države v smislu Atlantske listine zahodnih zaveznikov. Pri tem pa se ni vključevala v prizadevanja drugih organiziranih skupin, ki so se prav tako, a iz drugačnih razlogov uprle diktatu komunistične Osvobodilne fronte.

Usoda je hotela, da naša prizadevanja niso obrodila sadu in da so nam ostali samo neznani grobovi, po večini na območju okrog Mozlju

na Kočevskem pa v nemških koncentracijskih taboriščih Dachau, Auschwitz, Ravensbrück, Neuengamme in na potopljeni ladji v hladnem Baltiku. Na lastno iniciativo in z lastnimi sredstvi smo našim padlim oskrbeli skromna spomenika v Hrovači in v Mozlju ter si obljubili, da ju bomo vzdrževali, dokler bo to le mogoče.

Zahvaljujemo se soborcem v domovini, ki skrbijo za te pomnike, in jih pozivamo, da nadaljujejo to delo ne glede na okoliščine.

Naše vojne žrtve so padle za vzvišeno idejo, ki pa ni preživela tragičnih dni druge svetovne vojne in je danes priznana samo kot vzvišena, a neuresničena ideja. Pripadniki »nacionalne ilegale« kjer koli po svetu bomo poskrbeli, da bo spomin na naše soborce, ki so dali svoja življenja za to idejo, živ še dolgo v prihodnosti.

Za pripadnike „nacionalne ilegale“ Pavle Borštnik



Slovenski četniki v Starem gradu



V Kočevju so 16 pripadnikov JVVd obsodili na smrt.

dogovorjeno vdajo odreda. 14 ranjencev, vojaških obveznikov JVVd, je bilo neusmiljeno pobitih naslednji dan, druge pa so postopno likvidirale partizanske enote septembra in oktobra 1943.

V razmislek Slovensko zgodovino mora v iskanju objektivne resnice odgovoriti na naslednje dileme:

1. V času boja na Grčaricah je bilo italijansko topništvo (smiselno) še okupatorsko! V popolni kolaboraciji s partizanskimi enotami je uničilo postojanko JVVd – v tistem času edino zakonito vojaško in zavezniško silo v

takratni Ljubljanski pokrajini. Je to vojni zločin?

2. Če so Italijani takrat že sodelovali z osvobodilnimi enotami NOB in JVVd kot ZAVEZNIŠKA vojaška sila, po kakšni logiki so potem z enotami NOB uničili vojaško enoto, ki je v tistem času edina predstavljala ZAVEZNIŠKE enote zahodnih zaveznikov?!

Je to vojni zločin (ki ne zastara) in z ozirom na več kot 200 pobitih Slovencev (Grčarice in Turjak) tudi genocid nad slovenskim narodom?

In nazadnje: t. i. kočevski proces je septembra 1943 v Kočevju na smrt obsodil 16 pripadnikov

JVVd – v istem času pa je bilo likvidiranih več kot 200 pripadnikov JVVd oziroma njihovih somišljenikov!

Kdo je kriv za to grozovito dejanje?

Samo na spomeniku v kapelici pri Mozlju, kjer je bilo likvidiranih še neznano število pripadnikov JVVd in somišljenikov, je zapisanih do 200 imen tam pobitih Slovencev!

K dogodkom so pripadniki »nacionalne ilegale« v Sloveniji (to so še živeči pripadniki JVVd, ki so po vojni emigrirali v ZDA in drugam po svetu) nedavno objavili »IZJAVO«. **D**

Vabilo

Društvo za zamolčane grobove v Sloveniji – pododbor Grčarice vabi na spominsko slovesnost za septembra 1943 leta pobitimi pripadniki in somišljeniki Jugoslovanske vojske v domovini (JVVd)

**v nedeljo,
24. septembra 2006,
ob 11. uri pri kapelici
v Mozlju.**

Kapelica je obnovljena kot spominsko znamenje, registrirano kot spominsko znamenje Republike Slovenije.

Poseben avtobus bo udeležence odpeljal v nedeljo ob 8.30 s Kongresnega trga v Ljubljani in se vrnil v popoldanskem času.

Vabljeni!

Brezplačni oglas

Gorenje d.d. 3503 Vsevolje

gorenje
pininfarina

Gorenje Pininfarina navdušuje s klasičnim minimalizmom in elegantnimi futurističnimi linijami. Oblikovanje, ki presega minljivost časa, zagotavlja večnost bivanja.

Raziščite podrobnosti in odlike nadčasovne oblike na www.gorenje.com

LEPOTA, KI OSTAJA



V Afganistan prihaja še več Natovih vojakov.

Vrnitev talibanov

Ana Müllner, foto: NATO, World News

Razmere v Afganistanu so v zadnjih tednih najbolj kritične v petih letih po zlomu talibanskega režima. Bo mednarodnim enotam pod vodstvom Nata uspelo (znova) stabilizirati državo?

Pet let po padcu talibanskega režima, ko v Kabulu pod budnim očesom zahodnih držav vlada demokratično izvoljena oblast, je v novi državni ureditvi Afganistana prišlo do prve večje krize, iz katere mnogi ne vidijo izhoda. »Ko sem se leta 2001 vrnil v Afganistan, sem bil izredno optimističen. Danes ne vem, kaj se bo zgodilo v prihodnje, in kot vsi v državi se bojim, da se Afganistan ne bo nikoli popolnoma opomogel od dolgoletne tiranije,« meni prebivalec Kabula, ki je kot mnogi njegovi rojaki državo zapustil v času vladanja talibanov in se vrnil po njihovem padcu. Pred petimi leti poraženi talibani so se v zadnjem času močno okrepili in s čedalje pogostejšimi napadi, katerih glavni cilj so tuji vojaki, pod

vprašaj postavljajo prihodnost afganistanske demokracije.

Talibani se krepijo Pripadniki talibanov so večinoma skoncentrirani v južnih pokrajinah države. V Kandaharju, dolgoletni utrdbi talibanov, je bilo v samo-

morilskih napadih ubitih največ ljudi. Napadi so postali skoraj stalnica, pripadniki talibanov pa se večino časa svobodno sprehajajo po mestu. Večina izmed njih prisega zvestobo nekdanjemu afganistanskemu premierju Gulbudinu Hekmatyjarju in or-

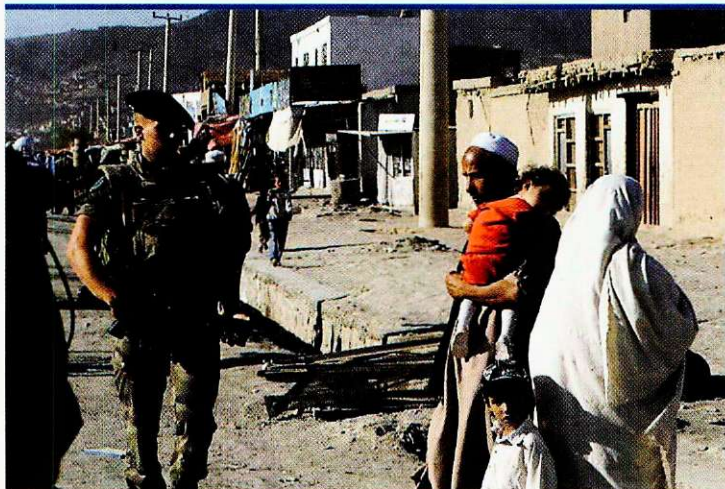
ganizaciji Al Kaida. Slednja se je v zadnjem času še posebej okrepila na vzhodu države, kjer naj bi potekala tudi urjenja talibanov. Največ skrivališč naj bi Al Kaida imela v gorati pokrajini ob meji s Pakistanom, kjer že nekaj let neuspešno iščejo tudi njenega zlo-



Afganistan je zajel nov val nasilja.



Pridelava opija je najmočnejša panoga v državi.



Žrtve napadov so predvsem civilisti in tuji vojaki.



Afganistanski predsednik Hamid Karzai

glasnega vodjo Osamo bin Ladna. Tu naj bi se urile nove generacije islamskih skrajnežev, ki pa po končanem »šolanju« ne ostanejo v Afganistanu, temveč naj bi pogosto odhajali v druge dele sveta.

Nezadovoljstvo z vlado

Krivo do zdajšnje razmere v nemirnem Afganistanu marsikdo pripisuje afganistanski vladi, ki po mnenju večine prebivalcev ni sposobna uspešno obnoviti države in zagotoviti varnosti prebivalcev. Kljub ogromnim spremembam, ki jih je Afganistan doživel v zadnjih letih na političnem področju (demokratsko izvoljena parlament in predsednik, spremembe ustave, spremenjena himna in zastava, nova denarna valuta ter državna vojska in policija), pa čedalje več ljudi novo vlado označuje za nesposobno. Večina kritik leti na afganistanskega predsednika Hamida Karzaia, ki je tako postal glavni krivec za vse zamujene priložnosti zadnjih let. Čeprav so bile v zadnjih letih obnovljene osnovne šole, državne ceste in veliko mestne infrastrukture, statistika v Afganistanu še zdaleč ni bleščeča. Samo 6 odstotkov prebivalstva ima dostop do elektrike, cepljenih je le 40 odstotkov otrok, podhranjenega pa naj bi bilo 40 odstotkov celotnega prebivalstva. Posebno zgodbo predstavljata tudi afganistanska vojska in policija. Državna vojska, ki šteje približno 300 tisoč moških in je nastala pod pokroviteljstvom zahodnih držav, le redko deluje sama, v večini primerov sodeluje z Natovimi vojaki. A kljub temu v državi še vedno uživa večji ugled kot policija, v kateri se je še po-

sebej razpasla korupcija. Najbolj razvita gospodarska panoga v državi je še vedno pridelovanje opija, ki je edini vir zaslužka za večino prebivalcev, afganistanske oblasti pa ne kažejo nikakršnega interesa, da bi ustavile proizvodnjo, ki na svetovni trg vsako leto pošlje okoli 600 ton heroína.

Vsesplošno razočaranje, ki ga čutijo prebivalci Afganistana, ki so na ta način močno okrepili svoje vrste. V zadnjem letu naj bi se bilo drastično povečalo število tistih, ki bi raje kot v demokratični državi živeli pod islamsko državno ureditvijo. Tako je za talibane novačenje v njihove vrste postala precej lahka naloga, kar se kaže tudi v vsakodnevnih napadih, ki želijo Afganistan vrniti na pot, ki je bila pretrgana pred petimi leti.

Pomanjkanje vojakov Zdajšnja situacija v Afganistanu je torej velik izziv za zvezo NATO oziro-

ma za pripadnike mednarodnih stabilizacijskih sil ISAF, v okviru katerih v Afganistanu sodelujejo tudi slovenski vojaki. Ker tuji vojaki še vedno veljajo za najbolj priljubljeno tarčo napadalcev, so v okrepljeni talibanski ofenzivi postali glavni cilji, kar se pozna tudi na številu žrtev. Prejšnji teden je bilo v šestih dneh ubitih 23 Natovih vojakov, od tega 18 pripadnikov britanske vojske. V času okrepljene talibanske ofenzive so tako največ žrtev utrpeli v britanskih vrstah, sledijo pa izgube v kanadskih vrstah. V Afganistanu je ta čas okoli 21 tisoč Natovih vojakov iz 37 držav.

Krizne razmere v Afganistanu so se torej izkazale za prevelik zalogaj za Natove vojake, zato je vodstvo Nata že prosilo države članice, naj v to nemirno azijsko državo pošljejo še več vojakov. V Afganistanu bi ta čas potrebovali približno 2.500 dodatnih vojakov. V ta namen so prejšnji konec te-

ma za mirovno operacijo v Libanonu, kamor bosta napotili levi delež svojih vojaških enot.

Čeprav v Afganistanu močno primanjkuje vojakov, pa vodstvo Nata zagotavlja, da Operacija Meduza, kot so poimenovali vojaško operacijo proti okrepljenim talibanom, poteka po predvidenih načrtih. A nekatere bolj kot pomanjkanje vojaških enot skrbi preobremenjenost tistih vojakov, ki so že dalj časa na območju Afganistana. To je v Varšavi potrdil tudi vojaški poveljnik Nata general James Jones, ki trdi, da so v mnogih enotah vojaki preutrujeni, da bi zmogli še naprej dobro opravljati svoje poslanstvo. Prav njim bi tako najbolj koristile okrepitev.

Preizkušnja za Nato

Mirovna misija v Afganistanu ima za Nato že od vsega začetka prav poseben pomen. V nasprotju z Irakom, ki je razdelil svetovno javnost, je vojaško operacijo v Afganistanu podprla večina držav. Zlom dolgoletnega talibanskega režima je bil hiter in uspešen, tranzicija pa je s svojim hitrim posegom presenčila marsikoga. Odkar je vzdrževanje miru in urjenje afganistanskih varnostnih sil v pristojnosti organizacije Nato, se njeni pripadniki še posebej trudijo, da bi se v tej misiji izkazali. Kot je dejal nekdanji britanski poveljnik iz vrst Nata Amyas Godfrey, »je bil Nato ustanovljen v času hladne vojne in ni bil namenjen za sodelovanje v vojnah ali bojih. Misija v Afganistanu je za Nato preizkus, ki bo pokazal, ali smo se sposobni prilagajati razmeram v svetu. Le če nam to uspe dokazati, ima naša organizacija prihodnost.« [D]

Afganistanci so čedalje bolj nezadovoljni z vlado, kar pomaga h krepitvi talibanov.



Vojaški poveljnik Nata James Jones

dna v Varšavi zasedali obrambni ministri članic Nata. Pri tem se je več držav zavezalo, da bodo v Afganistan poslale več vojakov. Poljska je že obljubila, da bo tja v kratkem napotila približno 900 dodatnih vojakov, prav toliko pa jih bo prispevala Velika Britanija. A pri mnogih evropskih državah so Natove prošnje naletele na gluha ušesa. Nemčija vztraja, da ima v Afganistanu že 2900 vojakov in da te številke ne namerava zviševati, Italija in Francija pa se sklicujeta



Papež spet doma

Papež Benedikt XVI. je v okviru svojega šestdnevnega obiska na rodnem Bavarskem obiskal tudi manjši kraj Marktl am Inn, v katerem se je pred 79 leti rodil. Sicer pa je njegov domači kraj mesto Regensburg, oddaljeno kakih 230 kilometrov, kjer ima tudi svojo hišo in kjer živi njegov brat, ki je tudi duhovnik.

Makedonija želi v EU Makedonija upa, da bo v letu 2007 dobila datum za začetek pristopnih pogajanj z Evropsko unijo, glavni cilj te države pa je po besedah novega makedonskega premierja Nikole Gruevskega izpolnitev vseh pogojev, s katerimi bi si v letu 2007



zagotovili datum za pogajanja. Kakšna je možnost, da Skopje ta cilj doseže, v Bruslju še niso povedali, poudarili pa so, da želijo izvedbo konkretnih reform, preden

bodo v tem procesu lahko začeli novo fazo, saj so pomembna dejanja, ne pa besede. Natančnejše poročilo o napredku Makedonije in tudi drugih balkanskih držav Bruselj pripravlja za 24. oktober.

Veselo na Irsko Irška ima v zadnjem letu rekordno število priseljencev. Med njimi je največ prebivalcev vzhodnoevropskih držav, predvsem Poljakov in državljanov drugih novih članic EU. Podatki tudi kažejo, da število Ircev,



ki se preselijo v drugo državo, predvsem v ZDA, od leta 2002 upada. Največji val priseljencev je na Irsko prišel po širitvi EU maja 2004, saj država ni zaprla trga dela za iskalce zaposlitve iz novih članic EU. Po ocenah irske vlade je prišlo na Irsko v zadnjih dveh letih okrog 150 tisoč Vzhodnoevropejcev, med njimi največ Poljakov, sledijo pa jim Litovci.

Sto hotelov Moskovske mestne oblasti v prihodnjih štirih letih načrtujejo graditev in odprtje 100 novih hotelov. S tem želijo rešiti pomanjkanje nastanitvenih zmoglosti mesta, kar je med drugim posledica zaprtja številnih starih in za bivanje neprimernih hotelov. Novi hoteli bodo omogočili nastanitev 30 tisoč oseb in bodo

zgrajeni v mestnem središču. Med 100 načrtovanimi novimi hoteli jih bo le 20 imelo pet zvezdic, preostali bodo sodili v kategorijo treh zvezdic in bodo primernejši za nastanitev številnih turistov. Načrti moskovskih veljakov odpirajo možnosti tudi za slovenska podjetja. Nekatera v obnovi ruske infrastrukture že sodelujejo. Ko-



nec maja so tako v Moskvi odprli prenovljeni hotel Peter I., generalni izvajalec projekta pa je bilo slovensko podjetje Riko.

Milijonska škoda Britanski letalski prevoznik British Airways je zaradi preplaha ob avgustovskih aretacijah domnevnih teroristov, ki naj bi bili načrtovali razstrelitev letal nad Atlantikom na poti med Veliko Britanijo in ZDA, utrpel za 59,13 milijona evrov škode. Zaradi kaosa je družba predvsem na britanskih in ameriških letališčih odpovedala približno 1.280 letov. Dodatni stroški so nastali zaradi povračila stroškov hotelskih rezervacij, gostinskih storitev

TUJI TISK

Daily Telegraph

Izgubljeni v času



Arheologi pravijo, da so odkrili eno največjih stvari britanske zgodovine: kje je t. i. okrogla miza Edvarda III. in ali je sploh obstajala. Okrogla miza naj bi v resnici obstajala in sicer v zgornjih prostorih gradu. Odkrili

pa so še okrogel temelj s premerom 60 metrov. Stari zapisi kažejo na to, da je Edvard III. dal zgraditi okroglo mizo leta 1344. V Buckinghamski palači so arheologi rekonstruirali prvotno zunanjo obliko palače in vrta z velikim kanalom ob travniku. Med izkopavanji so na dan prišli tudi diamantni uhani, ki so bili izgubljeni na sprejemu na vrtu v 19. stoletju, in miniaturne svinčene konjičke, ki je pred več kot sto leti mogoče pripadal mlademu princu. Pravo presenečenje pa je najdba v Windsorju – temelji t. i. okrogle mize. Okrogle mize so bile več kakor stavba, to so bili pravzaprav festivali, kjer so se vitezi bojevali med seboj, se zabavali in plesali. Bili so tudi prizorišče za gledališke igre.

Welt am Sonntag

Neomejena plodnost



Nekoč so ženske potovale na Nizozemsko, da bi naredile splav. Dandanes pa mnoge potujejo v Vzhodno Evropo, da bi zanosile ali našle nadomestno mater za svojega otroka. Irina Vodopjanova je na ukrajinski spletni strani

objavila oglas, da bi za 30.000 dolarjev postala nadomestna mati. Podpisala je pogodbo z nemškim parom. Če bo donosila dvojčka, bo plačilo 40.000 dolarjev. Toda dobila bo od 10 in 20.000, saj bo levji delež pobrala posredniška agencija. Iz Zahodne v Vzhodno Evropo se neplodni pari hodijo zdraviti na klinike za zdravljenje neplodnosti, saj te lahko uporabljajo nekatere metode, ki so na Zahodu prepovedane, pomenijo pa večjo možnost za zanositev. Na Češkem je na primer kar 17 klinik za zdravljenje neplodnosti, na Poljskem 41, v Ukrajini 19, njihovo število pa se bo še povečalo. Jajčne celice, ki na svetovnem trgu stanejo do 5.000 dolarjev, dobivajo od darovalcev za 300 dolarjev.



in prtljage potnikov, ki so zaradi odpovedanih letov ostali na tleh. Nekoliko manjše so bile tudi rezervacije za lete, kar lahko pripisemo poostrenim varnostnim ukrepom na letalih. Ti še vedno niso povsem odpravljani.

Novo nahajališče Neka ameriška naftna družba je globoko v Mehiškem zalivu odkrila veliko nahajališče nafte, ki lahko zaleže za polovico vseh doslej znanih ameriških naftnih rezerv. Za odkritje so zaslužne predvsem visoke cene nafte, saj leži nahajališče osem kilometrov pod vodno gladino in tam nafte, če bi bila poceni, sploh ne bi iskali. Ugotovili so, da lahko vrtina prečrpa 6.000 soščkov surove nafte na dan. Zaloge globoko pod morskim dnom v zalivu ocenjujejo na 3 do



15 milijard soščkov. Nafta iz te vrtine bo prišla na trg šele čez kakšnih pet do sedem let in za to bo treba vložiti več milijard dolarjev. Kljub temu pa gre za veliko odkritje, ki dokazuje, da nafte še ne bo tako hitro zmanjkalo.

Potopljeni zakladi Razstava Potopljeni egiptovski zakladi, ki je bila na ogled v poslopju Martin-Gropius v Berlinu in ki si jo je v štirih mesecih ogledalo kar 450.000 obiskovalcev, je zaprla svoja vrata. Razstavo si je proti koncu ogledalo kar 8.000 obiskovalcev dnevno, vrsta čakajočih pa se je skoraj do polnoči, ko je bila



razstava odprta, vila po pločniku pred razstaviščem. Razstava se seli v Pariz, kjer bo v prenovljeni Grand Palais na ogled od 9. decembra do 11. marca 2007.

Stoletni film Filmski muzej v Rimu je odkril izvirnik dragocega avstrijskega filma iz leta 1906, ki je nastal v produkciji dunajske produkcijske družbe Sascha Films

in prikazuje predhodnika znane ameriškega para komikov Stana Laurela in Oliverja Hardyja. Osemminutni film, ki so ga

sodelavci Filmskega muzeja našli na 35-milimetrski kopiji, se je skrival v južnoameriških arhivih tega muzeja.



Miren in kreposten

Novorojeni japonski princ je dobil ime Hisahito. V japonščini hisa pomeni »miren«, hito, kar pomeni »kreposten«, pa je končnica, ki jo običajno dajo imenu moških potomcev v cesarski družini. Hisahito je ime dal njegov oče, ki je ime svojega sina napisal na kos riževega papirja in ga prinesel v bolnišnico. Prinčeva mati, princesa Kiko, je na drug list papirja narisala pinjio – cesarski simbol, ki bo Hisahito spremljal vse življenje in se bo pojavljal na vseh njegovih predmetih, najsi bodo uradni dokumenti ali jedilni pribor. Oba listka sta nato dala v leseno škatlico in jo položila na dojenčkovo blazino. Akišino je o imenu razmišljal od julija, pri čemer se je posvetoval s strokovnjaki za japonski jezik in kitajske pismenke.

Vir: STA

TUJI TISK

Frankfurter Allegemeine

Religija v šolah



Temelji pravoslavne kulture se imenuje predmet, ki so ga po polnih počitnicah uvedli v mnoge ruske šole. Svet muftijev Rusije pa se je takoj zavzel za uvedbo predmeta muslimanska kultura. V Smolenski, Kalužski, Belgo-

rodski in Brjanski regiji je pravoslavno krščanstvo postalo reden del šolskega pouka, v enajstih drugih regijah pa je postalo fakultativni predmet. Pravoslavna cerkev in večina staršev upa, da bo uvedba tega predmeta obnovila tradicionalne krščanske vrednote in da bo pomagala v boju proti narkomaniji in cinizmu. Rusko ministrstvo za izobraževanje in znanost je priporočilo tudi učbenik, ki se najbolj posveča pravoslavju, pripoveduje pa tudi o drugih religijah. Ne glede na to, da sta skladno z rusko ustavo država in Cerkev med seboj ločeni, pa Ruska pravoslavna cerkev vse bolj spominja na državno versko ustanovo.

The Science

Zemljine sestre



Raziskovanje univerz iz Kolorada in Pensilvanije je prineslo zanimiv rezultat, saj je mogoče sklepati, da je planetov, podobnih Zemlji, morda veliko več, kot so bili prepričani doslej. Astronomi se ukvarjajo z raziskovanjem

planetnih sistemov, ki imajo v svojem sestavu razbeljene plinske tvorbe. Njihove orbite so v bližini zvezd, ki so središče planetnega sistema. Obstaja hipoteza, da je navzočnost plinskih tvorb posreden dokaz za to, da se oblikuje planet, ki bo podoben Zemlji. Med dvesto planetnimi sistemi, ki so blizu našega Sončnega sistema, je kar 40 odstotkov takšnih, ki vsebujejo velike plinske tvorbe. Teoretično imamo torej možnost za medplanetarno kolonizacijo enkrat v daljni prihodnosti.



Dr. Jože Krašovec

Dostojanstvo osebe izhaja iz svetopisemskega razodetja

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Jože Krašovec se je rodil leta 1944 v Sodni vasi pri Podčetrtku. Po končani osnovni šoli je obiskoval srednjo versko šolo (gimnazijo) v malem semenišču v Vipavi. Po maturi leta 1963 se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani, kjer je diplomiral in magistriral. Študij je nadaljeval na Bibličnem inštitutu v Rimu in na francoski arheološki biblični šoli v Jeruzalemu. Leta 1976 je doktoriral iz bibličnih ved v Rimu, leta 1981 pa še na Hebrejski univerzi v Jeruzalemu, in sicer iz filozofije. Leta 1986 je dosegel tretji (dvojni) doktorat na Sorboni in Katoliškem inštitutu v Parizu, in sicer s področja zgodovine religij – religijske antropologije in teologije. Vse tri disertacije so v celoti objavljene pri najuglednejših znanstvenih založbah. Na Teološki fakulteti v Ljubljani predava že trideset let, od leta 1992 kot redni profesor, vmes je gostoval tudi na tujih univerzah. Je predstojnik Katedre za Sveto pismo in judovstvo na Teološki fakulteti v Ljubljani. Vodi različne raziskovalne projekte in programe v Sloveniji in sodeluje z različnimi znanstveniki po svetu. Doslej najbolj znan projekt, ki ga je vodil od leta 1980, je Sveto pismo – slovenski standardni prevod. Ob izidu novega prevoda Svetega pisma leta 1996 je organiziral odmeven mednarodni simpozij Interpretacija Svetega pisma ter leta 1998 v Sloveniji in v Angliji izdal zelo obsežen zbornik z istim naslovom. Istega leta je izšla tudi njegova knjiga Pravičnost v Svetem pismu in evropski kulturi. Leta 1999 je v angleščini (mednarodna založba Brill v Leidnu) in v slovenščini (založba SAZU) objavil svojo najobsežnejšo znanstveno monografijo Nagrada, kazen in odpuščanje. Založba SAZU je leta 2000 izdala še monografijo Med krivdo in spravo, leta 2001 pa monografijo Med izvirnikom in prevodi. Od takrat posebej raziskuje oblike svetopisemskih imen v razmerju med hebrejščino, aramejščino, grščino, latinščino in številnimi drugimi evropskimi jeziki. Neposredni cilj je dokončna standardizacija oblik svetopisemskih imen v novem slovenskem prevodu Svetega pisma. Od leta 1995 je redni član SAZU ter Evropske akademije znanosti in umetnosti. Od leta 2004 je predsednik Mednarodnega združenja za raziskovanje Stare zaveze in za julij 2007 organizira 19. svetovni kongres tega združenja skupaj s štirimi pridruženimi mednarodnimi bibličnimi združenji svetovnega obsega.

V vašem življenjepisu je omenjeno, da ste dosegli doktorat v Rimu, Jeruzalemu in v Parizu, po svoji glavni usmeritvi ste teolog biblicist, poleg tega ste doktorirali iz filozofije in zgodovine religij oz. religijske antropologije. Vam je bilo kdaj žal, da ste toliko časa namenili izobraževanju?

Dana mi je sreča, da smem raziskovati Sveto pismo. Pri takšnem poslanstvu nagon-sko čutiš, kako velika je odgovornost, saj cilj raziskovanja Svetega pisma ne more biti neka nevtralna znanost, končno nobena znanost ni in ne more biti nevtralna, saj je cilj znanosti iskanje resnice vseh vrst, predvsem pa najvišje resnice, zadnjega smisla našega bivanja. Za vsakega, ki predstavlja stroko, je samoumevno, da si prizadeva za nenehno izobraževanje. Zavest odgovornosti do stroke gotovo podpira odgovornost v razmerju do resnice, predvsem do Resnice, ki po slutnji večine ljudi utemeljuje veselje in naše življenje. To najbrž velja toliko bolj, kolikor zahtevnejše je strokovno področje. Znano je, da je svetopisemsko področje izredno zahtevno, zato strokovni izzivi zahtevajo visoko stopnjo vztrajnosti asketske drž.

Študijsko se ukvarjate s Svetim pismom, na teološki fakulteti predavate eksegezo Stare zaveze in biblično teologijo. Je mogoče reči, da je Sveto pismo nekakšna srčika vse krščanske teologije?

Vse krščanske skupnosti priznavajo, da je Sveto pismo temeljni vir krščanske teologije; podobno velja za Jude v razmerju do Stare zaveze. Sveto pismo je knjiga knjig v absolutnem pomenu besede, ker ni samo knjiga najvišje človeške modrosti, temveč je knjiga Božjega razodetja. Formalno priznanje izjemnega mesta Svetega pisma ima seveda vsebinske razloge. Srčika vsebine je, da veselje in vse naše bivanje utemeljuje nekdo, ki je onkraj sveta in nas, zato se mu lahko približamo le v veri, upanju in ljubezni. Če poskušamo na kratko opredeliti vsi resnico, pridemo do sklepa, da Sveto pismo daje pravi temelj tudi za vse znanosti, ker utemeljuje pravo razmerje med snovnim in presežnim. Uvid v razmerja med dejstvi vključuje zavest odgovornosti v našem mišljenju in ravnanju, torej zahteva

po etičnem ravnanju. Samo tu se postavljajo meje, ki jih je treba brezpogojno spoštovati. Če je na vseh področjih spoznavanja in znanosti neizbežen dvom, se tu dvom naravnost zahteva. Človek mora gojiti kritičen dvom predvsem do sebe, ker v njem poleg čudovite in povsem nerazložljive sile ustvarjalnosti deluje tudi prav tako nerazumljiva temna sila sebičnosti, skrajnega uveljavljanja lastnega jaza, ki zelo hitro prekorači meje svojih pravic in Božje okolje lahko spremeni v pekel. V tej dvojni izkušnji življenja je razlog, zakaj Sveto pismo toliko govori o dveh možnostih človeške izbire in poti: uspevanje ali uničevanje, sreča ali nesreča, življenje ali smrt. Največja nesreča ni fizična, temveč moralna smrt.

Koliko je Sveto pismo dandanes aktualno glede na to, da se je svet v dveh tisočletjih močno spremenil?

Sveto pismo je predvsem iz vsebinskih razlogov vedno enako aktualno, nagovarja pravo osebnost, naš temeljni življenjski čut, globine naše duše, in sicer s takšno nujnostjo, da odziv dopušča samo dve možnosti: spokojno predanost ali upor iz temeljnega nemira duše in obupa. Nagovor je torej izrazito bivanjski, zato so tudi izrazna sredstva ustrezno izbrana. Preprosta dejstva so izražena preprosto in enoumno, skrivnostno dogajanje v globini duše je največkrat zajeto v simbolni jezik, ki je univerzalen in v bistvenih zadevah dovolj razumljiv. Večina govorice Svetega pisma sta analogija in tipologija, to je iskanje prispodob, ki spodbujajo motrenje presežnih danosti v globino in širino. Sveto pismo je torej v vsakem pogledu nadčasovno, vedno enako aktualno.

Znano je, da je evropska kultura močno zaznamovana s krščanskim izročilom, čeprav poskušajo mnogi to prikriti, kar se je pokazalo tudi pri razpravi o omembi krščanstva v preambuli evropske ustavne pogodbe. Na kakšen način je Sveto pismo zaznamovalo evropsko kulturo?

Sveto pismo je zaznamovalo evropsko kulturo prav z jedrom sporočila Svetega pisma, z uveljavljanjem Božje previdnosti na eni strani in dostojanstva človekove poklicnosti na ►

► drugi. Z uveljavljanjem teh dveh postavk, ki sta med seboj notranje povezani, je Evropa za ves svet dosegla preboje v socialnem pogledu. Temeljno sporočilo razodetja, da ni več svobodnjaka in sužnja, je ponižane množice navdajalo z zavestjo lastnega dostojanstva in jim vlivalo pogum za uveljavljanje njihovih pravic. Cerkev je hierarhično urejena, zato je načelo o služenju pomagalo, da so se združile najboljše sile v dejavno ustvarjanje čudovite duhovne kulture, ki je daleč najvišja, ker vse kaže na končni cilj in krepi naravni čut za dobro in lepo.

Tako za krščanstvo kot tudi za judovstvo in islam pravijo, da je »religija knjige«. Pa primerjava z muslimansko sveto knjigo (Koran) sploh zdrži? Slišati je mogoče mnenja, da je Koran za islam isto kot za krščanstvo tisto, kar je povedal Jezus.

Islam je prevzel vse temeljne postavke Svetega pisma in jih povzel v knjigo, toda med religijama knjige je ta bistvena in daljnosežna resnica, da Sveto pismo Nove zaveze prinaša razodetje Božjega Sina, ki ustvari spravo, to pa pomeni neprimerljivo prednost krščanstva.

Kaj pa očitek, da so mnoga ljudstva že zdavnaj pred nastankom Svetega pisma imela svoje svete knjige?

Nobena knjiga, ki je kadar koli nastala, niti približno ni primerljiva s celoto razodetja Svetega pisma. Vendar krščansko oznanilo rado poudarja, da je razodetje delno zaobseženo v drugih religijah.

Za razumevanje Svetega pisma je bistvena njegova interpretacija, o tem je papeška biblična komisija izdala tudi dokument Interpretacija Svetega pisma v Cerкви. Nekaterim povzroča težave že interpretacija pripovedi o nastanku sveta, misleč, da kristjani to razlagajo dobesedno. Kaj je pri interpretaciji najpomembnejše?

Poudarek, da se interpretacija Svetega pisma dogaja v Cerкви, izhaja iz temeljnih postavk Svetega pisma. Razodetje je namreč namenjeno človeku, ki je po svoji naravi hkrati individualno in občestveno bitje. Težave v razlaganju Svetega pisma so iste ali podobne, kot so težave v razlaganju sestave sveta, okolja in zgodovine. Bistvo težave je v tem, da nam je pojavi svet dostopen v zelo omejenem smislu. Kljub temu samodejno prihajamo do celostnega nazora o življenju, sebi in Bogu, ker se podatki ne sestavljajo kakor opeke, temveč se zlijejo v celoto v moči temeljnega čuta, intuicije, delovanja uma in volje. Življenjske okoliščine in notranja moč duha nas silijo, da presežemo vsa delna spoznanja in rastemo v zrelejše osebnosti.

Kako pa naj bi Sveto pismo razlagal nekdo, ki ni kristjan oz. ki ne veruje?

Praviloma bi morali vsa besedila brati neobremenjeno, z odprtim srcem in dobrim namenom, da spoznamo resnico, ki jo prinašajo. Kdor Sveto pismo bere s takšno dispozicijo, ima v srcu že veliko vere, ob vztrajnem branju vera raste in se krepi. Končna odločitev, ali pustiš, da Bog stopi v tvojo dušo, pa ostane

skrivnost človeške svobode. Ta skrivnost je posebno pogosto poudarjena v Svetem pismu, ko je govor o vernih in brezbožnih, največkrat v moralnem smislu.

Katere pa so težave, ki lahko nastopijo pri primerjavi med izvirnikom in prevodom? Obstajajo v izvirniku besede oz. besedne zveze, ki jih ni mogoče prevesti v slovenščino?

Težave zadevajo manj pomembne zadeve, pa še te so deli v celoti; ko je celota besedila ustrezno prevedena, tudi neprevedljivi elementi v sobesedilu celote vsaj do neke mere pokažejo svoj pomen. Temeljno pravilo branja in razlaganja besedil je, da beseda vsaj svojega polnega pomena ne more pokazati sama na sebi, temveč v sobesedilu. Poudariti velja, da so vsi vsebinsko pomembni elementi izvirnika prevedljivi brez težave.

Kdo je sicer odgovoren za pravilno razlago Svetega pisma in njegovo uporabo?

Narava vsebine Svetega pisma pove, da je za pravilno razlago odgovoren vsak bralec sam, saj se končno on sam odloča za sporočilo ali proti njemu. Občestvena narava našega bitja je razlog, da v razlaganju iščemo oporo v drugih, v komentarjih, v izročilu, v nauku Cerkve. Ko Cerkev poudarja, da je ona odgovorna za pravilno razlago, samo potrjuje posledice občestvene narave človeškega bitja. Cerkev se opira na preverjeno izročilo in želi biti v pomoč pri iskanju temeljnega pomena v perspektivi celote glede na ponudbo različnih parcialnih, pogosto celo napačnih razlag.

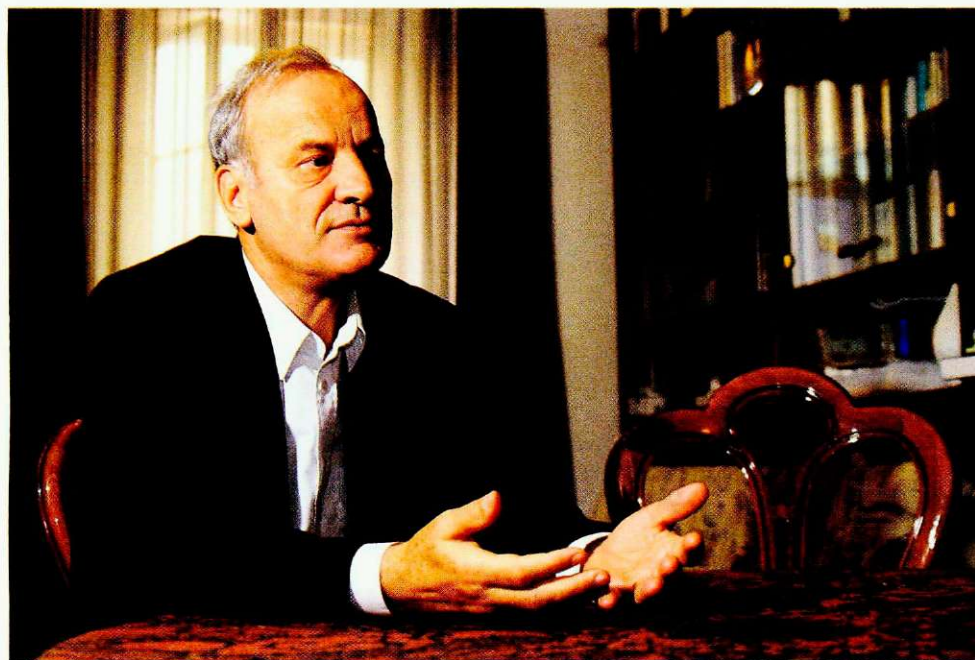
Mnogokrat je mogoče slišati, da je v Svetem pismu predvsem Stara zaveza polna krvi in nasilja. Je mogoče navedke iz Stare zaveze, ki pripovedujejo o nasilju in uničenju, interpretirati kot izraz trenutne situacije, ne pa kot doktrino?

Oboje pride v poštev. Ko uničenje odobrava ali zapoveduje Bog, je razlog krivda posameznika ali skupine. V ozadju pa je doktrina, da Bog velike zablode, predvsem upornost proti Božji avtoriteti, kaznuje tudi s smrtjo.

V zadnjem času je čedalje več literature, ki sodi na področje množične popkulture, na primer Da Vincijeva šifra, ki se ji je pridružil tudi Evangelij po Judi. Menite, da bi lahko ti knjigi spremenili dosedanje predstave o krščanstvu in o temeljnih verskih resnicah?

Tovrstne literature je bilo v vseh časih zelo veliko, pa v ničemer ni omajala krščanstva. Da Vincijeva šifra je popolna izmišljotina in ima v sami zasnovi hudoben namen novodobne sprevržene komercialnosti, zato se hitro tudi sama razkrinka. Tisti, ki pri takšnem početju sodelujejo, si nakopavajo moralno smrt. Evangelij po Judi je apokrif iz 3. ali 4. stoletja, ki poskuša tudi Judovo izdajstvo prikazati kot

Marsikdo svetovni etos razume le v nevtralnem humanističnem smislu, kakor da vera za uresničevanje etosa ni potrebna.



del Božjega načrta. Gre za nenavadno interpretacijo, ne kaže pa kakšnega posebno negativnega namena.

Veliko se ukvarjate tudi z vprašanjem pravičnosti, krivde, sprave in odpuščanja v Svetem pismu. Vprašanje sprave je v Sloveniji še vedno aktualno zaradi revolucije in državljanske vojne v času okupacije. Kaj za vas pomeni sprava?

Sprava je pomiritev v razmerju med Bogom in ljudmi. Kdor je v sporu z Bogom, je neizbežno tudi v sporu s samim seboj, z ljudmi in z vsem svetom, ne da bi se tega morda zavedal. S takšnimi ljudmi o spravi sploh ni mogoče govoriti, saj hočejo celo kriterije podrediti svoji avtonomni morali. Formalna vera v Boga pa še ne pomeni avtomatično sposobnosti za spravo. Da nekaj prispevam k spravi, moram prakticirati vsaj tri svetopisemske postavke: priznanje lastne grešnosti, prepuščanje sodb Bogu, pripravljenost na spokornost za posledice svoje krivde in krivde drugih, tudi če mi morda vest ničesar ne očita. Brez teh postavk sprava sploh ni mogoča; zlasti ne, če krivdo iščem samo pri drugih. Jezus je ustvaril spravo s skrajnim samožrtvovanjem, zato bi bilo popolno sprenevedanje, če bi pričakovali spravo brez lastne pripravljenosti za tiha sprava dejanja. Kjer te zavesti in volje po dejanjih ni, je celotno ozračje kontaminirano in povzroča bolezen za smrt. Vsiljena sprava nič ne koristi; začne se s priznanjem krivde in vere v Božje pravno dejanje.

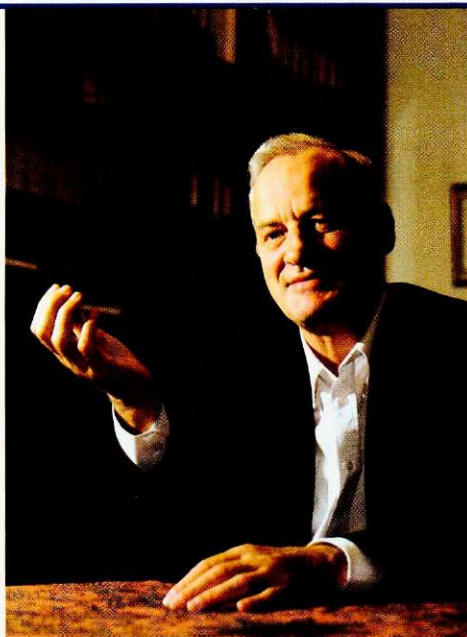
Kakšno je po vaše razmerje med krščanskim in t. i. svetovnim etosom?

V spoznavoslovnem smislu se v marsičem stikata, svetovni etos pa ni primerljiv s krščanskim, če hoče biti avtonomen. Razlika zadeva predstavo in občutek, kako etos uresničiti. Marsikdo svetovni etos razume le v nevtralnem humanističnem smislu, kakor da vera za uresničevanje etosa ni potrebna.

Je mogoče reči, da je svetovni etos nekakšen skupni imenovalec vseh religij in nazorov? Njegovi zagovorniki postavljajo kot glavni temelj t. i. zlato pravilo, ki je zapisano v Svetem pismu.

Takšen je poskus, ko gre za minimalno skupno jedro. Toda krščanski etos pomeni veliko več; po svojem bistvu ni »od tega sveta«, ker zahteva prizadevanje za dobro prek postavke enakosti in pravičnosti v smislu samožrtvovanja. Krščanski etos torej ni samo humanizem, ampak je vsebina Božjega razodetja, ki se tiče nerazložljive skrivnosti naše nesmrtnosti duše.

Če se ne motim, je iz judovsko-krščanskega pojmovanja človeka kot osebe izšlo načelo človekovih pravic. Nekje ste zapisali, da druge religije nimajo dovolj duhovne podlage za vrednotenje človeka kot posameznika z ne-



Sveto pismo je zaznamovalo evropsko kulturo prav z jedrom sporočila Svetega pisma, z uveljavljanjem Božje previdnosti na eni strani in dostojanstva človekove poklicanosti na drugi.

odtujljivo osebno odgovornostjo. Kaj je torej tisto, kar posebej zaznamuje krščanski etos?

Prerez religij, filozofij in splošne kulture vseh civilizacij kaže, da je pojmovanje človeka kot osebe, posameznika z neodtujljivim osebnim dostojanstvom in odgovornostjo, sad svetopisemskega razodetja. To načelo, ki je v marsičem v nasprotju s kolektivistično razlago človeka, je prišlo v deklaracijo o človekovih pravicah. Priznanje deklaracije je že veliko, toda bistvo krščanskega etosa je zahteva, da deklaracijo po najboljših močeh uresničimo v veri, da brez brezpogojne pokorščine Božji avtoriteti in iskanja Božjega navdiha niti minimalnega etosa ne moremo uresničiti.

Kaj pa etika in politika? Stara zaveza opisuje razmerje med religijo, etiko in politikom.

Etika v pravem pomenu besede je univerzalna, torej vedno in na vseh področjih zasebnega ter javnega življenja zavezujoča. Sveto pismo ne določa razmerja med religijo, etiko in politikom, ampak največkrat govori o zablodah politikov, ker niso živeli in delovali etično. Opis večine kraljev se konča z oceno, da so delali, kar je hujo v Gospodovih očeh. Po drugi strani pa so nekateri kralji dobili tudi pozitivno oceno. Kombinacija obojega je kralj David, ki je med drugim zagrešil prešuštvo in umor in ga je prerok Natan zaradi tega takoj soočil z neizbežno kaznijo. Potem večino Davidovega življenja zaznamuje edinstvena spokornost in popolna predanost Božji avtoriteti in previdnosti. V tem je razlog, da je David postal model mesija,

ki ga Judje še vedno pričakujejo. Politika je glede upoštevanja etike posebej na udaru, ker so politiki posebej izpostavljeni najširši javnosti. Zaradi tega številni zelo dobri strokovnjaki bežijo pred politiko, vsiljujejo pa se drugi, ki iščejo svoje koristi. Zgodi pa se lahko čudež, da se celo v politiki nepričakovano pojavijo izredne, karizmatične osebnosti, ki včasih cel narod rešijo propada. Ob takšnih pojavih se lahko prepričamo, da končno skrivnostna Božja modrost vodi zgodovino.

Je mogoče iskati vzporednice med tedanjimi etično-političnimi dilemami in sedanjo politično situacijo?

Vzporednice so očitne; vedno gre za isto dilemo: ali služim skupnosti in svoje mesto razumem kot poslanstvo ali sledim svojim interesom in temnim silam lastnega jaza. Izrazito pozitivna motivacija človeka oblasti rešuje

vseh pasti sebičnosti; v tem primeru se tudi napake obrnejo v dobro. Zasidranost v lastnem jazu, najopaznejša lastnost politikov, pa prav na področju politike postane usodna.

Kako sicer gledate na zadnje spopade na Bližnjem vzhodu? Kaj je tisto, kar vpliva na izraelsko miselnost?

Izraelsko miselnost spremljata predvsem dve dejstvi: zavest izvoljenosti in ogroženost. Zavest izvoljenosti je religiozna razsežnost, saj jo določa zaveza Svetega pisma. Ogroženost pa je posledica dveh dejstev: prvič, zavesti izvoljenosti, ker jo večina, posebno poganskih narodov razume kot provokacijo; drugič, sorazmerne majhnosti in zato nezavarovanosti. Velik del sveta odgovarja izrazito napačno, ker v zaslepljenosti neti provokacije vseh vrst in igra prav na struno ogroženosti ter zato v najnovejšem času izziva kataklizmo velikih razsežnosti.

Živimo v dobi čedalje močnejše sekularizacije, po drugi strani pa je vse več duhovnega iskanja. Se evropska civilizacija še lahko vrne k svojim krščanskim koreninam?

Vse več narodov, v novejšem času številni narodi Afrike in Daljnega vzhoda, sprejema krščanstvo in občuduje edinstvene duhovne in kulturne dosežke Evrope. Zato za Evropo druge poti ni kakor nenehno vračanje h krščanskim koreninam. Vsak odklon se Evropi zelo maščuje; kot vsi narodi se tudi Evropa med drugim uči na napakah. ■

Žrtev sodne in politične zarote

V. M.

Mohorjeva družba iz Celovca je nedavno izdala knjigo Božidarja Finka *Za notranjo osvoboditev Slovenije*. Iz nje smo ob 60. obletnici sramotne obsodbe škofa dr. Gregorija Rožmana izbrali nekaj razmišljanj o sodbi in o škofu.

Sodbo Vojaškega sodišča IV. armade je bil škof dr. Gregorij Rožman 30. avgusta 1946 v Ljubljani obsojen v odsotnosti na 18 let zapor s prisilnim delom, na izgubo političnih in državljanških pravic za dobo desetih let po izteku zaporne kazni in na zaplombo celotnega premoženja. Na formalno pritožbo zagovornika je Vrhovno sodišče jugoslovanske armade v Beogradu sodbo že po dveh dneh potrdilo, določilo pa je še novo stransko kazen odvzema državljanstva. Sodba je postala pravnomočna in škof je bil uradno zaznamovan kot sramoten hudo-delec za dolgo povojno dobo.

Pravna varnost Proti pravnomočni sodbi ni bilo več rednih pravnih sredstev, s katerimi bi jo bilo dovoljeno zaradi kakršnih koli nepravilnosti izpodbijati pred višjim sodiščem. Sicer pa je bila vsaka pot zaradi pritiska diktatorskega režima že vnaprej zaprta.

Šele ko je Slovenija po letu 1990 doživela osvoboditev, je bilo mogoče začeti misliti na razveljavitev krivične obsodbe. Pravosodno pot določa zakon o kazenskem postopku, ki dopušča dvoje izrednih pravnih sredstev, s katerima se lahko izpodbija pravnomočna sodba.

Prvo tako sredstvo je obnova sodnega postopka, ki ga dovoli sodišče predvsem tedaj, če se navedejo nova dejstva ali predložijo novi dokazi, ki bi lahko povzročili oprostitev obsojenega. Če sodišče prve stopnje ne zavrže in ne zavrne zahteve za obnovo, izvede ves postopek znova in izda sodbo, s katero prejšnjo sodbo v celoti ali delno razveljavi ali potrdi njeno veljavnost, lahko pa jo tudi spremeni, a ne v škodo obsojenega.

Drugo izredno pravno sredstvo je zahteva za varstvo zakonitosti. Ta se sme vložiti, če je bil v postopku kršen kazenski zakon,



Dr. Gregorij Rožman

zakon o kazenskem postopku ali kakšen drug zakon, katerega kršitev je vplivala na zakonitost sodne odločbe. O zahtevi odloča vrhovno sodišče, ki pravnomočno sodbo spremeni ali jo v celoti razveljavi, lahko pa zadevo vrne nižjemu sodišču v vnovično odločanje.

Obnova postopka Republiški državni tožilec Anton Drobnič je uporabil obe sredstvi. Najprej je vložil zahtevo za obnovo postopka pri Okrožnem sodišču v Ljubljani. Zaradi kar najboljšega utemeljevanja zahteve je naročil zgodovinarjema dr. Tamari Griesser Pečar in dr. Francetu M. Dolinarju, da sta izdelala strokovno ekspertizo. Oba sta preučila vso pomembno škofovo medvojno

dejavnost, na katero se je nanašala obtožnica in obsodba. Leta 1996 jo je založba Družina objavila v knjigi *Rožmanov proces*.

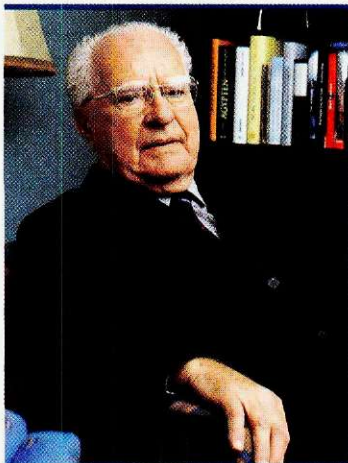
Okrožno sodišče je z odločitvijo zavlačevalo in je zahtevo za obnovo postopka večkrat zavrglo. Osemletno prelaganje odločitve z nižjega na višje sodišče in nazaj slovenskemu sodstvu ni v čast.

Varstvo zakonitosti Generalnemu državnemu tožilcu Antonu Drobnič ni preostalo drugega, kot da je leta 1998 vložil zahtevo za varstvo zakonitosti. Tu pa je vmes posegla politika. Ko je Drobnič potekel mandat, je njegovo mesto zasedla Zdenka Cerar. Ker je vedela, da bi vrhovno sodišče ne moglo ravnati drugače, kot

da sodbo razveljavi, je takoj po prisegi objavila, da bo umaknila zahtevo za varstvo zakonitosti, kar je utemeljila z besedami, da zahteva ni v narodnem interesu. Ni povedala, kaj je narodni interes, in ne, kaj ji je dalo pravico, da ugotavlja, kaj ni v narodnem interesu. Zahtevo prednika je torej umaknila in s tem prekršila dolžnost varovanja zakonitosti ter ravnala, kot ji je narekovala njena politična usmerjenost.

V zahtevi za varstvo zakonitosti so bile navedene vse kršitve, ki jih je najti v procesu proti škofu Rožmanu in zaradi katerih njegova obsodba sploh ni bila pravno veljavna. Vojaško sodišče ni bilo stvarno pristojno, da sodi škofu kot nevojaški osebi, ker vrhovno sodišče jugoslovanske armade o tem ni izdalo posebne odločbe. Obtožba je bila vložena neposredno, brez prej uvedene preiskave. Obtožnica ni obsegala zadostnega opisa očitanih dejanj in je bila v sebi neveljavna. Obdolženemu ni bila niti posredno vročena obtožnica ne nobeno vabilo na obravnavo. Zagovornik ni bil postavljen pravočasno in je tudi prepozno prejel vabilo na obravnavo. Ker je bil škof odsoten, bi mu moralo sodišče določiti zagovornika že v pripravljalnem postopku.

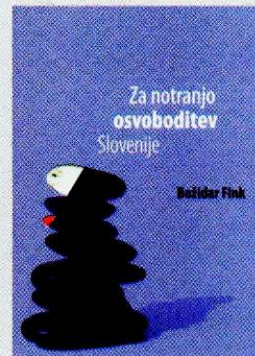
Revolucionarna sodba Sodba je bila izdelana po revolucionarnem naklepu in je izraz maščevalnih nagonov. Sodišče je obsodilo škofa zaradi dejanj, ki po nobenem predpisu niso kazniva dejanja, in je s tem kršilo kazenski zakon. Izrek sodbe je večinoma nerazumljiv, ker ne navaja znakov kaznivega dejanja. Med obtožnico in sodbo so pogosto očitne razlike: sodišče je škofa obsodilo za dejanja, za katera sploh ni bil obtožen, ali pa ni v celoti rešilo predmeta obtožbe.



Božidar Fink

Za notranjo osvoboditev Slovenije

Knjiga *Za notranjo osvoboditev Slovenije* (Mohorjeva družba iz Celovca) je zbirka člankov in govorov nekdanjega političnega emigranta iz Argentine Božidarja Finka. Vsebuje njegove poglede iz tujine na razmere v rodni domovini in izseljenstvu. S tega gledišča hoče pripomoči k dopolnjevanju notranje osvoboditve slovenskega sveta od krivičnih obdolžitev, predsodkov, razdvojenosti, nezaupljivosti in brezbriznosti za javne zadeve. Razgalja in obtožuje komunistično revolucijo in režim, zahteva priznanje časti protirevolucionarjem, zbuja državljansko zavednost, pomaga krepiti slovenstvo ne glede na prostor ter odkriva pogoje za umirjenje in spravo. Nekaj naslovov: Pravica do častnega groba, Vojaški status protirevolucionarjev, Krivda partije, Škof Rožman – njegova veličina in tragika, Škof Rožman – žrtev sodne in politične zarote, Meje odpustanja, Brez zadoščenja ni sprave, Pogoj za spravo, Ali še politična emigracija?, Molitev za Slovenijo.



Izrek sodbe se včasih ne sklada z vsebino predloženih listin. V nekaterih primerih celo sodba sama sebi nasprotuje.

Sodba proti škofu Rožmanu je bila po oceni generalnega državnega tožilca Drobničarja samo politična agitka brez pravne vrednosti in brez kazenskopravne razvidnosti. Zato bi moral biti ves postopek razglašen kot neveljaven in sodba nična. Republiški državni tožilec ima po svoji službi dolžnost znova zahtevati, da vrhovno sodišče ugotovi nezakonitost škofove obsodbe in sodbo v celoti razveljavi. Taka odločitev bi bila v nujnem narodnem interesu, saj brez poprave velikih krivic revolucije in iz nje nastalega režima ni mogoče pričakovati pravega stanja v slovenski družbi.

Slovenski rodoljub Gregorij Rožman je bil nedvomno velik slovenski rodoljub. Njegov rod je bil ukoreninjen v koroški zemlji, na obrobju slovenstva. Tam je rasel in si oblikoval um in značaj, tam je tudi vodil in utrjeval mlajše rodove. Na nacionalno ogroženem območju se mu je krepila narodna zavednost, saj je hudo občutil naravni in načrtovani pritisk nemstva na slovensko okolje. Po neuspelem koroškem plebiscitu je čutil, da se mora umakniti v osrednjo Slovenijo, ker bi bila sicer hudo motena njegova življenjska pot. Slovenstvu je potem ostajal zvest v vsem ravnanju, v tem pa je zgled in opomin tistim, katerih usta so polna samohvale z bojem za narodno svobodo, njihova dejanja pa so bila nekdanj in so še danes usmerjena v partikularne interese za oblast in bogastvo.

Škof Rožman je bil postavljen v ljubljanski škofiji za duhovnega vodnika. Civilno politično področje ni bilo v njegovi skrbi, razen kolikor ima Cerkev pravico opominjati, naj se tudi javno življenje uravnava po naravnih postavah in evangelijskih načelih. Vojni dogodki so škofa postavili še pred druge odgovornosti. S tujo zasedbo dežele je bila odstranjena vsa domača oblast in je ljudstvo izgubilo zakonite predstavnike, ki bi lahko pred okupatorjem zastopali njegove interese. Edina avtoriteta, ki bi lahko vsaj v italijanskem delu zasedenega ozemlja imela nekaj besede, je bil ljubljanski škof. Bil je človek, ki se je težko sam odločal. Tudi zato zanj ni bil lahek sklep, da sprejme nase še breme posrednika med svojim ljudstvom in okupatorjevimi oblastniki.

Sramotni pečat Njegova služba je bila težka iz več razlogov. Sovražna okupacija je že tako nekaj hudega, saj prinese zunanjo nasilno spremembo položaja in uvede sovražno stanje med prebivalstvom in zasedbenimi silami. Okupatorja škofu nista dala do besede. Dodatno hudo breme je pritisnilo na škofa, ko se je sprožila domača revolucija z lažnim geslom o uporabi proti okupatorjem in za osvoboditev. Po vesti in službeni dolžnosti škof ni smel sprejeti komunističnega nauka in ne dopustiti nasilja nad svojimi ljudmi. Svaril je pred zmoto in obsojal revolucionarno nasilje /samo leta 1942 so partizani umorili 16 duhovnikov/, okupatorje pa poskušal odvrnati od represalij. Odločitve, ki jih je moral sprejemati, niso bile lahke.

Neizpodbitno je, da je bila temeljna usmeritev njegovega medvojne delovanja skladna z naukom in koristna ljudem ter da je pri tem postavljaj na zadnje mesto svoje ugodje in čast. Mučili so ga pritiski z vseh strani, tudi sramotenje in grožnje za osebno varnost, mučila pa ga je tudi negotovost pred tveganimi odločitvami. Nasilnih telesnih muk je bil obvarovan, zavestno pa je za dobro stvar žrtvoval svojo javno čast, saj so ga obrekovali in sramotili.

Njegov spomin še vedno ni opran. Sramotna kazenska sodba še ni bila razveljavljena. Slovenska družba potrebuje prenovo, da se obrne k vrednotam duha v mišljenju in k zavzemanju za njihovo uveljavljanje. Pri tem se mora razgrniti tudi resnica o naši bližnji zgodovini in vzpostaviti pravni red z odpravo krivičnega stanja, ki je ostalo po zločinu revolucije in nasilnega režima, ter tako izbrisati sramotni pečat, ki bremeni čast vsega naroda. **D**

Radio Ognjišče, Trg Brota 11, Koper

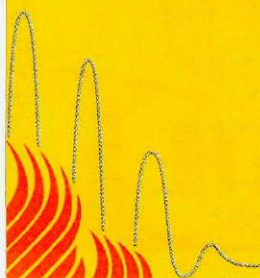
Štajerci,

P O Z O R !

Radio Ognjišče lahko po novem ujamete na spremenjeni frekvenci

104,5!

Prijetno poslušanje!



RADIO OGNJIŠČE



T. i. Kasarna in cerkev Marije Vnebovzete na Savi

Od rude do železa

V. M.

Železarstvo na Jesenicah je še pred desetletji dajalo kraju pečat izrazito industrijskega mesta. V zadnjih letih se njegova podoba hitro spreminja. Gornjesavski muzej skrbi, da je zgodovina tega območja čedalje bolj raziskana.

Do Gornjesavskega muzeja Jesenice je tujcu, ki ne pozna Jesenic, razmeroma »težko« priti, saj je »skrit« v delu mesta, ki se imenuje Sava. Tam je bila nekoč jeseniška železarna, danes pa se območje spreminja v muzejsko in nakupovalno središče.

Od rude do muzeja Jeseniško dolino obdajajo na severu Karavanke z znano Golico, na jugu Mežakla, ki v svoji notranjosti skrivata tudi železovo rudo. Prav ta je že pred več kot 600 leti pritegnila ljudi, da so se tukaj naselili. Na Jesenicah so se izoblikovala tri fužinska jedra: Stara Sava, kamor so leta 1538 s Planine pod Golico preselili železarske obrate; Javornik z začetki v 15. stoletju in Plavž v 16. stoletju. Finančna zahtevnost panoge je bila vzrok

za večkratno menjavanje lastnikov družin in nazadnje leta 1869 oblikovala skupino Kranjska industrijska družba, ki je bila predhodnica Železarne Jesenice.

Na Stari Savi so danes vidni le ostanki fužine, predvsem pudlovke in plavža. Ohranjeni sta tudi fužinska cerkev Marijinega Vnebovzeta z začetka 17. stoletja

in velika stanovanjska hiša za delavce, t. i. Kasarna, iz 18. stoletja.

Jeseniški železarji so svoje železarske predmete zbirali po Gorenjski in leta 1954 postavili stalno zbirko. Predstavili so jo v nekdanji fužinski Bucelleni-Ruardovi graščini na Stari Savi, tik ob Savi Dolinki, ki ima začetke v sredini 16. stoletja. Zbirko je vodil Tehniški muzej Železarne Jesenice, dokler ni leta 1992 prišla v skrbništvo občinskega Muzeja Jesenice. Danes predstavlja osrednjo zbirko Gornjesavskega muzeja Jesenice.

Dve graščini Sedež Gornjesavskega muzeja je v Ruardovi graščini (Cesta Franceta Prešerna 45), v njem pa so na ogled železarska, rudarska in paleontološka zbirka. Vsa tri razstavljena področja so tesno povezana



Jeseniški muzej v Ruardovi graščini

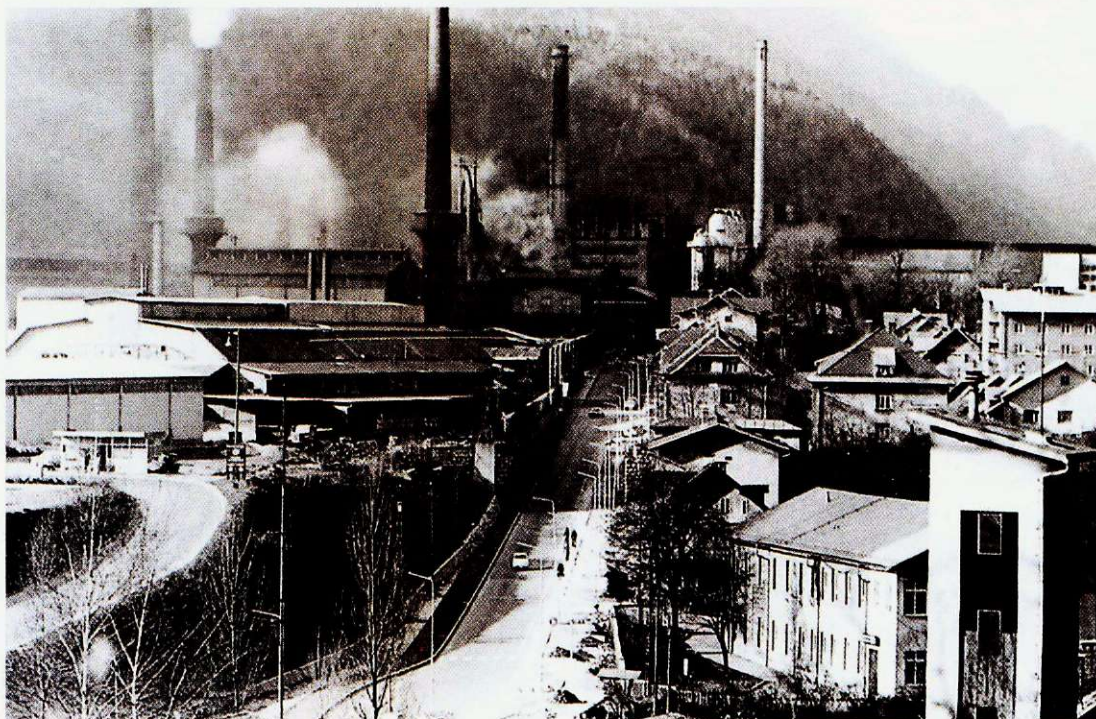
s preteklostjo Jesenic. V zbirki so predstavljene makete naselij in naprav ter številni predmeti z raznolikih področij življenja in dela jeseniškega fužinarja, oglarja, rudarja, kovača, skratka železarja – kovinarja. Dragocena posebnost muzeja so premične makete opuščenih fužinskih (železarskih) lokacij, ki dajejo zbirki dodatno privlačnost. Razstavljajo tudi zbirko okamnin – fosilov in mineralov, ki jih je nabral in prepiriral Jeseničan Jože Bedič.

Muzej ima razstaviščne prostore tudi v Kosovi graščini iz leta 1521, kjer je na ogled stalna razstava novejša zgodovine Jesenic. Najnovejša pridobitev muzeja je še tretja stavba na Stari Savi, imenovana Kasarna, ki je bila pred kratkim prenovljena. V njej je muzej uredil stalno etnološko razstavo z rekonstrukcijo delavskega stanovanja iz obdobja tridesetih in štiridesetih let 20. stoletja in prikazuje bivalno kulturo in način življenja železarskih družin v nekdanjem jeseniškem delavskem naselju.

Muzej ima tudi enote zunaj Jesenic: v Mojstrani je Triglavska muzejska zbirka, v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori je stalna razstava o pisatelju Josipu Vodu, avtorju Kekca, v Ratečah pa je na ogled Kajžnikova hiša.

Publicistika Bogata je publicistična dejavnost muzeja. Pred leti so izdali knjigo *Od trga do mesta*, v kateri je Natalija Štular prikazala kratko zgodovino Jesenic. V knjigi *Jeseniški plavži* je Irena Lačen Benedičič izčrpno prikazala slovensko plavžarstvo v 20. stoletju. Avtorica je poleg zgodovine prikazala tudi postopke pri pridobivanju železa, podatke o količinah pridobljenega železa ter vzpore in padce panoge.

Že nekaj let občina Jesenice v sodelovanju z Gornjesavskim muzejem izdaja brošure, ki tematsko prikazujejo krajevno zgodovino. Prva (izšla je leta 2003) nosi naslov *Planina pod Golico skozi čas*, v njej pa je Zdenka Torkar Tahir prikazala znameniti kraj nad Jesenicami, kjer se je »vse« začelo, rudarjenje in pridelava železa, danes pa je kraj priljubljeno izletniško območje, ki je po domovini znan po cvetočih planjavah ključavnic



Jesenice pred desetletji

(narcis). Leto kasneje je Tone Kohnobel prikazal Javorniški Rovt, kraj visoko nad Jesenicami, ki ima prav tako bogato zgodovino. Lani je izšla brošura Irene Lačen Benedičič *Sava na Jesenici*. Sava se je imenoval kraj tik ob Savi Dolinki, kjer je bil dolgo center jeseniškega železarstva.

Zgoščenka Letos je izšel zgodovinsko – domoznanski oris Hrušice, naselja zahodno od Jesenic, ki je znan po dveh predorih pod Karavankami, po železniškem, starem sto let, in veliko mlajšem avtocestnem. Avtorica Zdenka Torkar Tahir je prikazala tudi medvojno tragedijo kraja, vendar le polovično. Zaradi partizanskih akcij so se Nemci hudo znesli nad vaščani Hrušice. Najprej so 17. julija 1942 izselili 29 družin, 27. julija 1942 pa so na Belem polju postrelili 45 talcev. Nič pa v knjižici ne izvem o medvojnih umorih partizanov in o povojnem poboju in množičnem grobišču tik nad predorom in krajem. Čemu takšno selekciranje dogodkov iz zgodovine?

Vse štiri knjižice s krajevno zgodovino so tudi bogato ilustrirane. Ob letošnjih praznovanjih stoletnice Bohinjske proge, je muzej izdal brošuro *100 let karavanskega predora*, ki jo je napisala Helena Filipas. V okviru projekta

EZ Phare – Promocija tehniške dediščine je muzej izdal izobraževalno igrico *Podkev sreče*, ki je spravljena v lični škatli.

Na zgoščenki z naslovom *Zgodovina železarstva in rudarstva* je dokumentarni film, ki prikazuje zgodovino železarstva in rudarstva na območju Jesenic. Tema je prikazana v sedmih sklopih (*Obdobja zgodovine, Fužinarstvo, Srednji vek, Industrializacija, Nemirno obdobje, Na pragu novega tisočletja in Razcvet železarstva*). Zgoščenki je dodana knjižica z besedili. Poleg redne raziskovalne in razstavne dejavnosti, kot nam je dejala direktorica Irena Ličen Benedičič, muzej načrtuje vrsto novih projektov. 



M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com



tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Štanjel

Petra Janša foto: vir STO/ A. Fevžer, B. Kladnik, D. Mladenovič

Štanjel je večje naselje na severovzhodnem robu Komenske planote, tik nad Braniško dolino, ki se nadaljuje proti južnemu robu Vipavske doline. Vas oblikuje stari, srednjeveški del, ki krajinsko dominira na griču Turn (Gornja vas), ter spodnji, novejši del (Dolnja vas), ki se razprostira ob glavnih prometnicah proti Komnu, Novi Gorici in Sežani. Je eno najslikovitejših in najstarejših naselij na Krasu, znano po kakovostno oblikovanem in zgodovinsko ter arhitekturno izjemno dragocenem starem naselbinskem jedru s prazgodovinsko osnovo. Kraj, ki je bil uvrščen med spomenike najvišjega reda, od 23. do 30. septembra gosti **Dneve evropske kulturne dediščine 2006** z naslovom »DEDIŠČINA GRADOV, UTRDB IN MESTNIH OBZIDIJ«.

Grofje Cobenzli poskrbeli za današnjo podobo

Prvi znani podatki o začetku naselitve segajo v halštatsko obdobje, ko je na vrhu griča Turn (363 m) nastalo gradišče, v bližini pa je bila odkrita nekropola z grobovi ilirskega prebivalstva. V antičnem obdobju so ga zasedli Rimljani, saj so z njega imeli prekrasen razgled in nadzor nad prehodom s Krasa v Vipavsko dolino. V 12. stoletju so grič znova utrdili, dokaz za to so razvaline stolpa, ki mu nekateri pravijo **turn** ali »**gledanica**«.

V srednjem veku se je na prisojnih terasah razširilo naselje, ki je v goriškem urbarju prvič omenjeno leta 1402, v širši okolici pa je bilo znano kot pomembna trgovska postaja. Po letu 1500, po izumrtju goriških grofov in novi oblasti Habsburžanov, je njegov trgovski sloves upadel, naselje pa postane pomembna vojaška utrdba v obdobju beneških vojn in turških vpadov.

Zaradi Turkov je bilo konec 15. stoletja postavljeno obzidje, po koncu nevarnosti pa so hiše in del gradu zaradi prostorske stiske naslonili na obzidje in obrambne stolpe. Benečani so Štanjel zavzeli leta 1508, a le za kratek čas. V času od 16. do 19. stoletja so tukaj vladali **grofje Cobenzli**, ki so si v gradu uredili svojo rezidenco, štanjelsko cerkev pa izbrali kot družinsko grobno cerkev. Člane te pomembne plemiške družine srečujemo med najvišjimi uslužbenci in diplomatskimi predstavniki Habsburžanov (kapitani v Trstu in glavarji Kranjske), med ustanovitelji akademije v Bruslju in podobne ustanove v Gorici. Z nadaljnjimi obsežnimi preidavami gradu, cerkve in obzidja je naselje dobilo neizbrisen pečat do današnjih dni.

V prvi svetovni vojni je naselje zasedla avstrijska vojska, ki si je v gradu uredila bolnišnico za oficirje, v spodnjem delu vasi pa svoje postojanke, bolnišnico in pokopališče. V času med obema svetovnima vojnoma je naselju dal poseben arhitekturni in raz-

vojni pomen arhitekt in urbanist **Maks Fabiani iz Kobdilja**, od leta 1935 tudi štanjelski. V času druge svetovne vojne je bil grad z nekaterimi hišami požgan, vaščani pa so vojno preživeli v begunstvu v okoliških krajih. Po drugi svetovni vojni se je ob starem delu vasi začel razvijati spodnji, novejši del naselja.

Ime kraja po cerkvenem zavetniku Štanjel je dobil ime po vaškem zavetniku **sv. Danijelu**, v starejših virih pa ga imenujejo tudi Sv. Angel ali Arhangel, kot se je imenoval grad. Prav tako nosi ime zavetnika **župnijska cerkev**, ki je bila sezidana med letoma 1455 in 1460 na prostoru starejše stavbe in kljub kasnejšim baročnim prezidavam predstavlja enega ključnih spomenikov gotске arhitekture na Krasu. Od značilnih gotških prvin sta na zunanjsčini še vidna dva gotška vhoda in zazidana okna ter venec zunanjih opornikov ob prezbitteriju. V notranjosti pa nas v prezbitterij vodi gotsko zašiljen lok. Cerkev je dobila današnjo baročno podobo v 17. in 18. stoletju. Kamniti baročni oltarji se povezujejo z delavnico Lazzarini iz Gorice, najzanimivejša je gotovo reliefna upodobitev gradu Štanjel na glavnem oltarju. Dva lesena kipa svetnikov ob glavnem oltarju sta delo pomembnega štajerskega kiparja Johana Strauba.



Cerkev sv. Danijela



Komunski vodnjak ob hiši



Galerija Lojzeta Spacala



Ferrarijev vrt



Romanska hiša iz 14. stoletja



Kot krona vrh griča Turn

Leta 1609 je bil prizidan zvonik, ki je zaradi svojega **edinstvenega limonastega ostrešja** postal simbol Štanjela. Na zunanjsčini in v notranjosti vidimo nagrobne kamne grofov Cobenzlov in drugih rodbin, na pročelju zakristije pa je vzidan spomenik škofu Antonu Mahničju, delo Evgena Guština. **Največji štanjelski praznik je prvo nedeljo v oktobru, na praznik Rožnovenske Marije**, ki ji je posvečen eden izmed stranskih oltarjev v cerkvi. Takrat je bil največji izmed štirih štanjelskih sejmov.

Štanjelski grad Grad predstavlja dominantni del starega naselja. Prvotno precej manjše srednjeveško poslopje v lasti goriških grofov so v začetku 16. stoletja podedovali Habsburžani in ga dali v fevd grofom Cobenzlom. Razen kratke beneške zasedbe in družine Coronini iz Kromberka so Cobenzli vladali Štanjelu vse do leta 1810, ko je družina izumrla. Nato je grad prehajal v roke številnih družin. Po letnicah na ohranjenih spominskih ploščah sklepamo, da so Cobenzli začeli grad preurejati leta 1583, današnje baročno-renesančno podobo so mu dali okoli leta 1661, osem let kasneje pa so dvokrilno rezidenčno sklenili z zapornim zidom in monumentalnim renesančnim portalom. V prvi svetovni vojni je avstrijska vojska v gradu uredila bolnišnico za oficirje. V času med prvo in drugo svetovno vojno

je bil grad po zamisli in zaslugi župana Maksa Fabianija preurejen v osrednji prostor družbenega dogajanja; tu je bila občina, šola, knjižnica, zdravniška ordinacija, na grajskem dvorišču pa so poleti prirejali ples, koncerte in gledališke predstave. V drugi svetovni vojni je bil grad precej uničen, obnovitvena dela so se začela v drugi polovici 20. stoletja. Leta 1988 so v obnovljenem delu odprli **galerijo s stalno zbirko** znanega slikarja in grafika **Lojzeta Spacala**, ob sobotah pa tu mladoporočenci sklepajo zakonske zveze.

Ferrarijev vrt pod utrjenim naseljem Pot do vrta vodi skozi **Kobdilijski stolp ali Stolp na vratih**. Kompleks vile z vrtom je nastajal v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja pod vodstvom arhitekta Maksa Fabianija in je najpomembnejša parkovna ureditev iz časa med obema vojnoma pri nas. Lastnik je bil **Enrico Ferrari**, zdravnik iz Trsta in **svak Maksa Fabianija**, ki je odkupil



večino stavb v stavbnem nizu nad parkom in tudi nekatere v drugem nizu. Fabiani je hiše obnovil, vendar jih z ulične strani

Arhitekt Maks Fabiani
(1865–1965)

ni spreminjal. Revitalizacija kmečkih hiš v vile je predstavljala konceptualno novost na področju evropske arhitekture. Parkovna stran hiš je urejena kot podeželska vila s parkom. Sam vrt je grajen v terasah, s čimer posnema ureditev Štanjela in se staplja z okoliško pokrajino. Poleg zelenjavnih in cvetličnih gred, različnih rastlin in dreves, pergole, balinišča, razgledišča in paviljona je posebnost parka bazen, ki se je napajal z vodo iz posebej zasnovanega vodovodnega sistema, ki je zbiral meteorno vodo štanjelskega griča. V sklopu istega sistema so imele svoj dotok vode tudi vse stavbe v vili. Žal je bil vodovodni sistem uničen v 2. svetovni vojni prav tako kot nekatere hiše in stolp, ki je na severovzhodu končeval kompleks. Vila in park imata tudi svoj lastni dostop v obliki krožne poti, kjer se obiskovalcu odpira lep pogled proti dolini Branice, v novejšem času pa je park postal priljubljen prostor za zaljubljenice, ki na beneškem mostičku preizkusijo trdnost svoje ljubezni.

Romanska ali kraška hiša Najzanimivejša in ena najstarejših hiš naj bi bila tako imenovana romanska hiša, ki odraža arhitekturne značilnosti prvotnih kraških hiš, grajenih v času romanike in gotike. V prtiličju je gospodarski del, v prvem nadstropju pa spalni in kuhinjski del. Na hiši so še ohranjeni kamniti žlebovi, po katerih je pritekala deževnica v bližnji vaški vodnjak. V njej je Goriški muzej leta 1973 uredil manjšo etnološko zbirko. **D**

Jeseniški zbornik

1.

Muzejsko društvo Jesenice

V deveti številki *Jeseniškega zbornika* so objavljeni raznovrstni prispevki. Med pomembnejšimi so: *Podoba srednjeveške poseljenosti območja današnje jeseniške občine* (Janez Mlinar), *Cerkvene razmere na Jesenicah v 16. stoletju in Jesenice v času Ilirskih provinc* (Marko Muggerli), *Mesto Jesenice kot okraj (1950–1952)* (Janez Kopač), *Časopisno založništvo na Jesenicah* (Blaž Račič), *Plavški Rovt nekoč in danes* (Rina Klinar), *1. marca 1945 je potemnelo nebo nad dolino* (Tone Konobelj), *Spomini na bombardiranje Blejske Dobrave* (Andrej Pikon), *Vzponi in padci jeseniškega železarstva* (Irena Lačen Benedičič), *Od rude do grodlja* (Borut Razinger), *Botanične zanimivosti z Golice* (Nada Praprotnik), *Ajdna nad Potoki* (Verena Vidrih Perko), *Turistovski klub Skala* (Mateja Vahčič), *Anekdote o Jožu Čopu* (Elizabeta Gradnik).

Soška fronta

Fundacija iz Kobarida

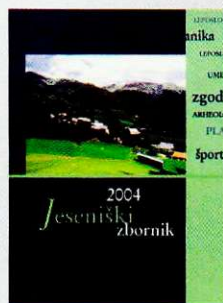
Devetdeset let je preteklo, ko so Italijani z agresijo na slovensko etnično ozemlje povzročili silno gorje na frontni črti, ki je dobila ime po reki Soči. Brezmejno uničenje in strahotne žrtve čedalje bolj pritegujejo pozornost Slovencev, Italijanov in tudi številnih drugih narodov, iz katerih so izhajale žrtve te brezsmiselne vojne, za katero odgovorni (italijanski politiki in generali) niso nikoli odgovarjali. Številnim knjigam o soški fronti se je zdaj pridružil še informativni zemljevid, ki ga je izdala vodniška služba in ustanova Fundacija poti miru v Posočju iz Kobarida. Na karti v merilu 1 : 50.000 so vrisane frontne črte in na kratko predstavljene glavne točke oziroma dogodki na nekdanji frontni črti.

Srednjeveško slikarstvo

2.

Založba ZRC

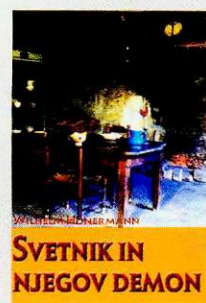
Knjiga *Slog in tehnika srednjeveškega stenskega slikarstva na Slovenskem* je posvečena tehniki gotskega stenskega slikarstva, in sicer spomenikom, ki so nastali med koncem 13. in koncem 15. stoletja na ozemlju današnje Slovenije. Različne tehnike so najprej predstavljene teoretično, nato pa praktično obravnavane na 39 najbolj reprezentativnih lokacijah. Knjiga se začne z nekaj uvodnimi poglavji, ki na splošno predstavijo tehnike in materiale srednjeveškega stenskega slikarstva, tehnične razlike v načinu slikanja v Italiji in v deželah severno od Alp ter kratek opis osnovnih naravoslovno-tehnoloških metod analiz poslikav, ki jih je avtorica Anabelle Križnar uporabila pri svojih raziskavah. Za boljšo predstavbo sta



1.



2.



3.



4.

dodana še razpredelnica izbranih spomenikov in zemljevid Slovenije. Večji del knjige obsega katalog, v katerem so natančno predstavljene vsi spomeniki.

Kako biti

Mondena, Grosuplje

Peter Kovačič je ustanovitelj in urednik Revije 2000 in istoimenske založbe, ki je v slovenskem prostoru navzoča že od leta 1969. V knjigi filozofskih esejev *Kako biti* odpira vrsto vprašanj, ki so v zadnjih desetletjih vznemirjala slovensko razumništvo. Objavljenih je osem esejev, ki jih je naslovil: *Zatemnitev smisla*, *Človek kot temeljno merilo*, *Etična misel v času postideologij*, *Od ontološkega k etičnemu*, *Etično kot drža*, *Kako biti*, *Preraščati razpetost* in *Bivati odprto*. Spremno besedo z naslovom *Slovenski personalist Peter Kovačič* je napisal prof. dr. Edvard Kovač.

Arški župnik

3.

Založba Ognjišče

Nemški pisatelj Wilhelm Hünermann je v svojih privlačnih življenjepisnih povestih in romanih prikazal številne svetniške like. V knjigi *Svetnik in njegov demon* zaživi pred nami sv. Janez Marija Vianney (1786–1859), arški župnik, ki ga je papež Pij XI. postavil za vzornika in zavetnika dušnih pastirjev. Ko je prišel v Ars, je bila župnija v vsakem pogledu zelo zanemarjena. Sklenil je, da jo »pokristjani«. To je delal z molitvijo in strogim postom. Njegovo delo je na vse načine zaviral satan, vendar ga je svetniški duhovnik premagal. Osebnost arškega župnika je izredno močna in privlačna. O njem je napisanih nekaj odličnih življenjepisov, ki pa bralca ne pritegnejo tako kot Hünermannov roman. V njem ne spoznamo le svetnika samega, ampak v prvem delu zlasti težke razmere, v katerih je bila njegova domovina Francija, ko je Vianney preživel svoje otroštvo in mladost. To je čas velike francoske revolucije, čas Napoleonovih

vojn, čas, ko je tamkajšnja Cerkev preživljala bridko obdobje preganjanja.

Prah preteklosti

Založništvo Jutro

Posmrtno je izšel zgodovinski roman Lucijana Vuge (umrl je aprila letos) *Prah preteklosti*. Snov za roman je zajel iz zgodovinsko izpričanega dogodka, da je sloviti angleški kralj Rihard Levjesrčni ob vrčanju iz tretje križarske vojne doživel brodolom v bližini Ogleja. Rešil se je s peščico ljudi iz spremstva. Njegove težave so se nadaljevale, saj ga je goriški grof zasledoval, da bi se skupaj z drugimi evropskimi velikaši maščeval za zamere iz prejšnjih časov. Malo pred Dunajem so ga prijeli in ga več let skrivali po ječah po različnih gradovih, da bi zanj dobili visoko odkupnino. To mu je uspelo zbrati. Pripoved poslušamo iz ust meniha, dobrega kraljevega prijatelja. Vuga je zgodbo oplemenitil z mnogimi zgodovinskimi podatki, ki pravzaprav nad samo zgodbo prevladajo.

Na koncu poti

4.

Založba Mladinska knjiga

Sherwin B. Nuland, ugleden kirurg in predavatelj na medicinski fakulteti Univerze Yale, v knjigi *Na koncu poti* z zdravniškega in s človeškega vidika piše o fizičnih in psihičnih spremembah, ki se dogajajo pri ljudeh na pragu smrti in pri njihovih svojcih. Skupaj z lastnimi spomini in zdravniškimi izkušnjami se posveča nekaterim najpogostejšim vzrokom smrti v svetu: boleznim srca in ožilja, raku, samomom in nezgodam, aidsu in alzheimerjevi bolezni, virusnim obolenjem in drugim boleznim. Zelo premišljena, filozofska, medicinsko in fiziološko natančna, vendar človeško topla razlaga o tem, kaj čaka vsakogar med nami. Smrti in umiranja ne poveličuje in ne išče tolažbe, ampak ji vrača človečnost in dostojanstvo, ki ju je zahodna civilizacija pozabila. Uvodno besedilo je napisala Metka Klevišar, pobudnica in ustanoviteljica društva Hospice.

KNJIGA MESECA SEPTEMBRA

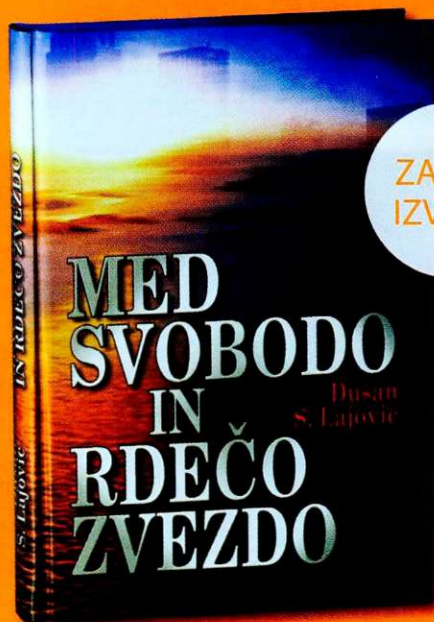
USPEŠNICA

Med svobodo in rdečo zvezdo

Avtor: Dušan S. Lajovic

Obseg: 347strani. Format: 17x24,5 cm. Trda vezava.

Lajovčeva knjiga je izšla pred tremi leti po objavi razvpitega seznama Udba.net, ki je mnoge zelo razburil. Seznam in knjiga sta dregnili v tabu slovenske preteklosti in sedanjosti: Udbe oziroma njenih sodelavcev. V knjigi je seznam sodelavcev Udbe, vendar je prvi del posvečen burnemu Lajovčevemu življenju: od prikaza slovenskega podjetništva med vojno, prek medvojne dogajanja oziroma komunistične revolucije in upora zoper njo do prikaza slovenskega četništva. Sledimo Lajovčevim begunskim letom in iskanju življenjskih možnosti v daljni Avstraliji, prikazu življenja izseljencev v Avstraliji in opisu avtorjevega gospodarskega uspeha. V zadnjem delu je opisal vlogo izseljencev pri osamosvojitvi domovine, svojo gospodarsko in politično aktivnost in dodal razmišljanje o zamolčani zgodovini.



Redna cena: 6.200,00 SIT / 25,87 EUR

Pri nakupu knjige meseca septembra
vam priznamo **20% POPUST**,
zato boste zanjo odšteli le 4.960,00 SIT / 20,69 EUR.

Naročniki tednika Demokracija pa
boste deležni **30% POPUSTA**,
zato boste za knjigo odšteli le 4.340,00 SIT / 18,11 EUR.

Akcijska ponudba velja do 30. septembra 2006 oz. do razprodaje zaloga. Obvestilo potrošnikom: Informativne cene v evrih so preračunane iz tolaških cen po centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.☐ **Naročam knjigo Med svobodo in rdečo zvezdo**

Število izvodov: _____

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV: _____Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: **Demokracija, p.p. 4315, 1000 Ljubljana ali na faks 01 230 06 61.**Naročila sprejemamo tudi po **e-pošti knjigarna@demokracija.si ali po telefonu 01 230 06 66.**Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Druženje kulture in zabave

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Letošnje šolsko bo na področju kulturnih dejavnosti v šolstvu nekaj posebnega.

V ta namen sta združili moči ministrstvo za šolstvo in šport ter ministrstvo za kulturo.



Branje je zabavno.

Njun skupni projekt Leto kulture v šolskem letu 2006/2007 poteka v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, zavodih in dijaških domovih. Projekt bo otrokom, šolarjem, dijakom in študentom omogočil večjo dostopnost kulturnih dobrin in izboljšal pogoje za ustvar-

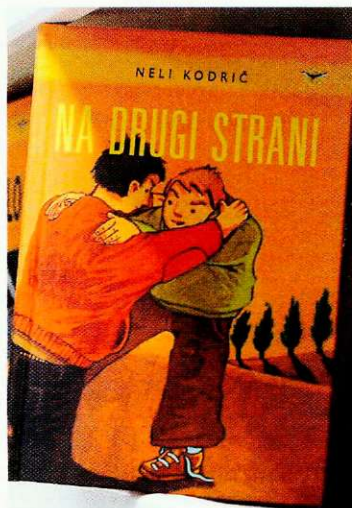
jalnost na vseh področjih umetnosti. Zavest o pomenu kulturne vzgoje bi se tako morala povečati. Mnoge kulturne ustanove že vrsto let prirejajo posebne programe za otroke in šolarje, a ker je danes prav hitra in pravilna informacija največjega pomena, so se letos še posebej posvetile pripravi informacij o projektih in prireditvah za najmlajšo publiko. Vse povezave na spletne strani kulturnih ustanov, ki pripravljajo program za mladino, so zbrane na spletni strani ministrstva za kulturo www.kultura.gov.si pod rubriko Kulturne dobrine za otroke in mladino. V skladu z Nacionalnim programom za kulturo 2004–2007 na različnih področjih umetnosti, kulturne dediščine in medijev sofinancira vrsto kakovostnih kulturnih programov in projektov, ki so namenjeni otrokom in mladini.

Sodelovanje z Unescom Kulturna vzgoja in njen pomen z

umetnostnega ter pedagoško psihološkega vidika bosta letos med osrednjimi temami na jesenskih strokovnih posvetih za ravnatelje in ravnateljice vrtcev, osnovnih in srednjih šol. V veliko pomoč pri izvajanju kulturne vzgoje v šolah bo zagotovo tako imenovan Kulturni bazar. Ker je Unesco le-

tos spomladi organiziral prvo svetovno konferenco o pomenu umetnosti in kulturne vzgoje pri vzgoji in izobraževanju otrok, se je ministrstvo za šolstvo in šport za tesnejše sodelovanje pri tem projektu dogovorilo tudi z Uradom Slovenske nacionalne komisije za Unesco, poleg tega pa je v okviru razpisa programa Skriti zaklad, ki ga MŠŠ objavi vsako leto, letos med razpisanimi temami tudi tema z naslovom Kultura in ustvarjalnost.

Rastem s knjigo Novost letošnjega Leta kulture v šolskem letu 2006/2007 je projekt Rastem s knjigo 2006, ki so ga pripravili ministrstvo za kulturo, ministrstvo za šolstvo in šport ter Zveza splošnih knjižnic. V okviru tega projekta bo vsak slovenski sedmošolec od ministrstva za kulturo dobil v dar leposlovno delo Neli Kodrič z naslovom Na drugi strani. Z upanjem, da bodo mladi spoznali leposlovje kot vir informacij in znanja ter zabave in užitka bo podarjenih kar 19.500 izvodov. Kultura je namreč pomemben dejavnik razvoja posameznika in s tem družbe kot celote, zato bosta sodelujoči ministri poganjajo kulturnih ter vzgojno-izobraževalnih ustanov in organizacij k sodelovanju poskusili pritegniti še druga ministri in tudi gospodarske organizacije. **D**



Ministra Milan Zver in Vasko Simoniti

Nagrajenec še tretjič

Letošnji dobitnik nagrade Marjana Rožanca je pisatelj Drago Jančar za knjigo *Duša Evrope*. Sklad Marjana Rožanca nagrado za najboljšo esejistično zbirko podeljuje od leta 1993, za Jančarja pa je to že tretja Rožanca nagrada, ki jo je prejel za svoje delo. Prvič je komisijo za podelitev nagrade prepričal, ko je nagrado podeljevala prvič, in nato znova čez dve leti. Za nagrado Marjana Rožanca sta bila letos poleg Jančarja nominirana Andrej Blatnik za knjigo *Neonski pečati* (društvo Literatura, 2005) in Mitja Čander za *Pokrajino proze* (Litera,

2006), kandidiralo pa je 27 esejističnih del. Komisija v sestavi Edvard Kovač, Ignacija Fridl Jarc, Matevž Kos, Manca Košir in Petra Vidali se je za Jančarja odločila, ker je v njegovi knjigi *Duša Evrope* »zaznala kvalitativen skok znotraj njegovega utečenega sijajnega sloga in venomer pronicljive misli«. Kot piše v utemeljitvi nagrade, »avtor namreč izstopa iz slovenske ustaljene misli o nasprotovanju različnih miselnih tokov in nam s svojim 'intelektualnim skalpelom' ter pojočo besedo izlušči novo kulturno in miselno jedro evropske civilizacije ter s tem odgovori na klic Jacquesa Delorsa iz leta 1991: 'Evropa potrebuje svojo dušo!'«. Komisija je izpostavila tudi pisateljev »osebni slog, kritično misel in izvirne poglede na problematiko, ki jo vsi opazujemo, jo doživljamo in o njej premišljujemo«, pisatelj pa nas »vedno znova preseneti z osebnimi in za slovenski prostor novimi, še neveljavljenimi pogledi«. L. H.



Drago Jančar

Baskovska književnost

Na mednarodnem vileniškem festivalu je najvišjo nagrado letos prejel srbski pesnik Miodrag Pavlović, kristal za najboljši prispevek in interpretacijo Mojca Kumerdej, štipendijo Srednjeevropske pobude (SEP) pa Goce Smilevski. Letošnji vileniški pogovori so bili namenjeni baskovski literaturi in neformalnemu druženju literatov večinoma iz Srednje Evrope. Sodelujoči na letošnji osrednji okrogli mizi z naslovom *Kdo sliši sosedovo zgodbo?* so bili do svojih držav zelo kritični. Avstrijski profesor, urednik in mirovnik Werner Wintersteiner je za primer slabih sosedskih odnosov navedel avstrijsko predvolilno kampanjo, ki gradi na valjenju krivde na druge, na ustvarjanju grešnih kozlov – na slovenski manjšini na Koroškem. Izraelska zgodovinarica in esejistka Idith Zertal je izhodišče vsesplošnega nerazumevanja in sovraštva videla v tem, da ljudje niso zmožni notranjega dialoga in samokritičnosti. Na slednjo je opozorila tudi Tatjana Gromača. Ugotovili so, da



Mojca Kumerdej

je sosedovo zgodbo težko slišati, če nisi zmožen iskreno in kritično prisluhniti niti svoji lastni. Letos je Vilenica zaživela z novim programom, ki predstavlja manjšinske književnosti. Baskovski literati so se predstavili z antologijo *Etzi-koak*. Udeleženci okrogle mize so se strinjali, da so za baskovski jezik nastopili boljši časi, za uveljavljanje literature pa bo treba še veliko narediti. Baskovski jezik se je poenotil šele v 70. letih, do tedaj se je pravopis nenehno spreminjal. Baskovska književnost ima za ciljno občinstvo 700.000 bralcev po vsem svetu. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 21. 9. 2006

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovenske filharmonije in Akademski pevski zbor Tone Tomšič Univerze v Ljubljani

20.00 Cankarjev dom: Teater Giljotin (Švedska): *Sestre/ Sorelle*. Črnogorska legenda pripoveduje o hiši v Kotorju, v kateri so živele tri sestre. Nekega dne so ugotovile, da skrivoma ljubijo istega moškega, mornariškega kapitana ...

20.00 SNG Drama: Aleš Berger: *Zmenki*

PETEK, 22. 9. 2006

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovenske filharmonije in Akademski pevski zbor Tone Tomšič Univerze v Ljubljani

20.00 MGL: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: *Kabaret* – muzikal

20.00 SNG Drama: Aleš Berger: *Zmenki*

SOBOTA, 23. 9. 2006

19.00 Šentjakobsko gledališče: Trajce Gjorgiev (Makedonija): *Človek – pantomima*.

20.00 Šentjakobsko gledališče: Aleksander Andrejev (Rusija): *Adam brez Eve* – pantomima

20.00 MGL: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: *Kabaret* – muzikal

NEDELJA, 24. 9. 2006

19.00 Slovenska filharmonija: Slovenski komorni zbor in Slovenski komorni orkester

20.00 MGL: Dane Zajc: *Grmače*. Režiser Nick Upper je predstavo uprizoril v mednarodni koprodukciji med Teatrom &TD, Zagreb, Festivalom Ex ponto in Eurokazom Zagreb. Nick Upper (pseudonim igralca Nika Goršiča, prvaka igralskega ansambla Slovenskega mladinskega gledališča) velja na področju režije za enega največjih gledaliških inovatorjev zadnjih let v Sloveniji.

PONEDELJEK, 25. 9. 2006

19.00 Vodnikova domačija: Leo Ivandič: *Ali znamo ravhati s čustvi* – predavanje o čustveni inteligenci

20.00 Slovensko mladinsko gledališče: Slovaško vojvodinsko gledališče (Srbija): *Kruha in iger*; gledališče sanj v petnajstih slikah. Prizorišče je fotografski studio, v katerem telesa upodabljajo večne podobe iz sanjskega sveta nekega fotografa.

TOREK, 26. 9. 2006

20.00 Dvorana Media Park: Gledališče Katona József Színház (Madžarska): *Zlomljeni izbrisan*. Gledališče Katona József Színház iz Budimpešte je najbolj znano madžarsko gledališče, ki s svojimi odmevnimi, izvirnimi in provokativnimi uprizoritvami gostuje po vsem svetu.

SREDA, 27. 9. 2006

19.30 SNG Drama: Arthur Schnitzler: *Prostrana dežela*

20.00 Slovenski etnografski muzej: DJ Peter Miladinov (Bolgarija) – progressive sound



**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Kubanski blues

Monika Maljevič

Ruy in Tito, mlada kubanska glasbenika, imata enake sanje: postati slavna in zapustiti Havano. Film je prisposoba dostojanstva, prijateljstva in ljubezni.

Med vajo za svoj veliki koncert izvesta, da sta v Havani producenta Martha in Lorenzo, španska lovca na talente. Odločita se, da bosta storila vse, da bi pritegnila njuno pozornost. Blues za Havano režiserja in scenarista Benita Zambrana je zgodba o Ruyu in Titu, mladih Kubancih z istimi sanjami: postati glasbena zvezda. Dilema in skušnjava, ki prideta s ponudbo o snemanju plošče zunaj države, spremenita njuno življenje in vplivata na odnose s svojci in prijatelji. Blues za Havano je prisposoba dostojanstva, prijateljstva in ljubezni, kjer se prepletajo smisel za humor in čustva.

Tito (Roberto Sanmartín) živi z babico, veliko damo kubanske glasbe. Ruy (Alberto Joel García) živi z materjo svojih dveh otrok, Caridad (Yailene Sierra), mlado žensko, ki družino preživlja z ročnimi izdelki. Oba sta nadarjena glasbenika. Nekega dne ju odkrije par španskih producentov in jima ponudi snemanje plošče v tujini. Tito in Ruy se nenadoma znajdetta pred dilemo: ali sta pripravljena zapustiti ljubljene, da bi uresničila svoje sanje.

Pet let po svojem zadnjem uspehu se Benito Zambrano vrača na velika platna z zgodbo o ljubezni, družini in prijateljstvu. Živahna kubanska glasba je podlaga komedije o čustvih, ki bi se lahko dogajala kjer koli na svetu.

Glasba in Kuba Blues za Havano pripoveduje o Kubi in predvsem o čustvih. Človeški odnosi so bili vedno rdeča nit filmov Benita Zambrana. Kuba je le prizorišče, pretveza za odgovore na tako splošna vprašanja, kot so prijateljstvo, ljubezen, družina, strahovi, želja po uspehu. »To ni lahkotna komedija, ampak komedija o čustvih,« pojasnjuje Zam-

Habana Blues

Režija: Benito Zambrano

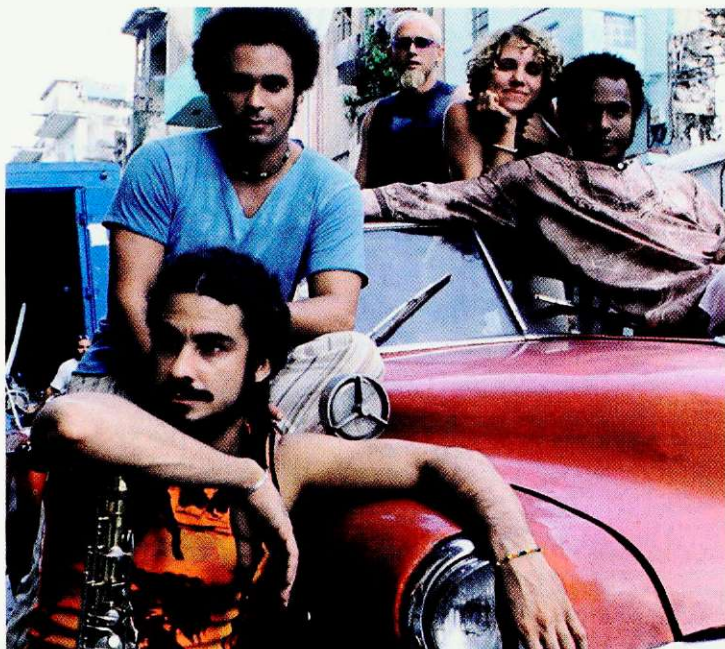
Scenarij: Benito Zambrano

Produkcija: Antonio P. Perez

Igrajo: Alberto Yoel, Roberto Sanmartín, Yailene Sierra, Tomás Cao, Zenia Marabal

Premiera: 21. 9. 2006

Distribucija: Fivia



brano. »Kuba je dežela čustev, je vesela, dinamična, v vseh stvareh najde nekaj veselega, kar pa zadeva glasbo ... Ali sploh obstaja na svetu kakšen kotiček, ki bi bil bolj glasben od Kube? Nemogoče bi si bilo predstavljati Kubo v tišini, brez enega samega akorda, brez enega samega inštrumenta.«

Po režiserjevih besedah je Blues za Havano film, poln življenja, ki prekipeva od energije in čustev. Za producenta Antonia Péreza je to moderna zgodba o ljubezni, glasbi in prijateljstvu. Zato se bodo gledalci po vsem svetu lahko poistovetili s filmom, z njegovimi

junaki, ki trpijo, jočejo, se smejejo, jih obhajajo skušnjave, dvomi ...

Film so začeli snemati 18. maja 2004, snemanje pa končali 1. avgusta 2004. V celoti so ga posneli na Kubi, večinoma v Havani in nekaj malega v Cienfuegosu, na skoraj 50 prizoriščih. Režiser in producenti so iskali še neizkušene igralce in na avdicijo se je prijavilo več kot šeststo ljudi. »Iskali smo nove obraze. Večina igralcev v filmu je začetnikov. Zelo težko jih je bilo najti, saj na Kubi ni igralških agencij ali baz s podatki o igralcih, tistih, ki so to že, in tistih, ki si to šele želijo postati,« dodaja režiser. **D**

Samo za naročnike
časnika Večer!



Še niste
naročnik Večera?
Naročite se in
si sposojajte
filme na dom
20% ceneje!



iTVI za naročnike Večera 1 mesec brezplačno* in 20% ceneje!

Za vse nove in obstoječe naročnike časnika Večer smo v sodelovanju s spletno videoteko iTIVI pripravili posebno ugodnost - 1 mesec brezplačne iTIVI naročnine in 20% popust na pakete iTIVI.



Kako do ugodnosti?

Na strani www.itivi.si/vecer aktivirate promocijsko kodo s tega oglasa, ki velja samo za naročnike časnika Večer.

NAROČILNICA

Da, naročam časnik Večer in si s tem zagotovim ugodnosti: 1 mesec brezplačne iTIVI-naročnine in 20% popust na pakete iTIVI. Ugodnosti aktiviram s promocijsko kodo:

iTVI PROMOCIJSKA KODA SAMO ZA NAROČNIKE VEČERA:
V1032BDZ531

Ime in priimek: _____

Ulica in hišna številka: _____

Kraj in poštna številka: _____

Elektronski naslov: _____

Davčna številka: _____

Telefon: _____

Podpis: _____

Navedeni podatki so točni in naročnik dovoljuje, da jih ČZP Večer d. d. uporablja za vzdrževanje naročniškega razmerja in obveščanje o akcijah (največ enkrat tedensko). Naročilnico pošljite na naslov:

ČZP Večer, Prodaja edicij, 2504 Maribor ali e-pošti: narocnina@vecer.com.

*Ugodnost 1-mesečne brezplačne naročnine na iTIVI velja samo do konca leta 2006, 20% popust na katerikoli iTIVIjev paket pa za naročnike Večera velja neprestano.

INFORMACIJE NA:

www.itivi.si/vecer

VEČER

Tehnopaket

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Volkswagen passat 2,0 TDI DSG highline

Ko prebirate tehnične podatke ter seznam serijske in dodatne opreme pri takšnem passatu, skoraj z grozo ugotavljate, koliko moderne elektronike in najnovejše tehnologije se v tem primeru vozi na štirih kolesih. Vse za udobje in ugodje, vse za varnost in varčnost. Povrh vsega pa gre še za odličen in zmogljiv dru-

najboljših kombinacij, ki je ta čas na voljo v passatu in tudi nasploh. Motor se z okoli poldrugo tono mase vozila spopada povsem brez težav, tako da so pospeški vselej odlični in hitrosti zelo visoke. Sape začne zmanjkovati šele blizu 200 km/h. Edina zamera, ki bi mu jo lahko pripisali, je malce glasno delovanje, čeprav je ohišje passata zelo dobro zvočno zatesnjeno.



žinski avto, ki je pri kupcih zelo priljubljen, le eno omejitev ima v testnem primeru – ceno.

Odlični turbodizel Passat je pri nas končno na voljo tudi z močnejšim od obeh dvolitrskih turbodizlov, pri katerem je serijski filter trdnih delcev DPF. Motor iztisne kar 125 kW (170 KM) pri za dizla visokih 4.200 vrtljajih ter zelo uporabnih 350 Nm navora, ki bi jih verjetno lahko bilo še več, pa je robotizirani menjalnik z dvema sklopka DSG primeren le za tolikšno moč. Da ne bo pomote, tistega le sploh ni treba jemati resno, saj gre za eno

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	VOLKSWAGEN PASSAT 2,0 TDI DSG
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1968
moč v kW (KM) pri vrt./min	125 (170) pri 4200
največji navor v Nm pri vrt./min	350 pri 1750-2500
menjalnik	robotizirani, šeststopenjski (DSG)
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4765 x 1820 x 1472
medosna razdalja v mm	2709
prtljažnik v litrih	565
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1550 (550)
največja hitrost v km/h	223
pospešek 0-100 km/h v s	8,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,8/5,1/6,5
poraba na testu v l/100 km	7,2
cena vozila v SIT	7.796.953



Pospeševanje z mesta je z menjalnikom DSG malce neprepičljivo, ker spelje praktično brez plina, ko se turbina prebudi, pa tudi motor zaduha s polnimi pljuči in bi brez sistema za nadzor nad zdrsanjem sprednji kolesi vselej vrtel v prazno. Prav zaradi prednjega pogona je takšen passat manj dinamično vozilo od podobno velikih nemških tekmecev, saj nos ob dodajanju plina sili naravnost iz ovinka, zato je pač vedno treba nekoliko počakati, da se ovinek odpre. Škoda, ker je podvozje odličen kompromis dinamičnega in udobnega pa tudi 17-palčne gume (235 mm) ob tem zagotavljajo odlično lego na cesti. Volan je za odtonek premalo komunikativen, a še vedno v boljši polovici primerjave. Menjalniku lahko ukazujete z majhnima 'uše-soma' na volanu ali ga pustite v načinu D oziroma športnejšem S, pa naj dela in misli namesto vas. Da je najhitrejši med sebi podobnimi, ni treba razlagati, morda bo koga



motilo le dejstvo, da kljub ročni izbiri včasih prestavi namesto vas, če so vrtljaji po njegovo previsoki, medtem ko vi čakate na konec ovinka. Sicer je prestavljanje tako hitro, da ga večinoma sploh ni čutiti in v nezahtevnih okoliščinah naravnano na varčno vožnjo. Zato je lahko poraba kljub veliki zalogi moči še vedno precej nizka, na daljših turah pod sedmimi litri, sicer pa nekje do devetih litrov na sto kilometrov.

Bogata oprema Če je cena osnovnega modela s tem motorjem 7,8 milijonov tolarjev, morate za takšnega, kot ga vidite na fotografijah, doplačati še dober milijon, tako da končna številka doseže 9 milijonov. Preveč? Če upoštevate močan motor s filtrom saj, samodejni menjalnik, opremo highline, ki je že v osnovi bogata (dvopodročna klimatska naprava, alkantara in usnje na sedežih, dekorativni elementi iz aluminija, športna prednja sedeža), in kar nekaj bolj ali manj uporabljenih dodatkov, se zdi cena upravičena. Marsikdo si bo namreč želel biksenonska žarometna, ki sledita sukanju volana, ali odlični avdiosistem z izmenjevalnikom za šest cedejev in možnostjo predvajanja MP3. Kdo drug pa biserno črno barvo z velikimi 17-palčnimi pla-



tišči. In poslastica – tempomat z radarjem, ki meri razdaljo do vozila pred vami. Sam zna zavirati in pospeševati, zadeva pa zna svojo učinkovitost ob avtocesti pokazati tudi v naseljih. Preprosto se nastavi največja dovoljena hitrost, zelena razdalja do spredaj vozečega, nato pa mu avtomobil popolnoma sam sledi, in če je treba, tudi hitro zavre.

Priljubljen Pri passatu, ki ga je že v prejšnjih podobah marsikateri Slovenec vzel za svojega, po novem ni dvoma, da ne gre vsaj malo tudi za domač izdelek po zaslugi oblikovalca iz Štajerske. Dizajn, ki na novo definira podobo nemške znamke, se hitro širi na druga vozila, medtem ko se je pri passatu že dobro prijel in ga je večina sprejela z odobravanjem. Če je vanj vgrajena še vsa najnovejša tehnologija vključno z zmogljivim motorjem TDI ter menjalnikom DSG, pa je tehnopaket popoln. 



Novice

ŠKODA ROOMSTER Za znamko je vedno velik dogodek, ko predstavi novo vozilo. Enako Škoda z zelo veliko optimizma in veselja zre na svoj novi model roomster. Gre za sodoben avtomobil, ki vso uporabnost enoprostorskih vozil združuje s privlačno obliko. Ker Škoda od nekdaj ponuja avtomobile, ki naj bi upravičevali svojo ceno, je tudi roomster obdržal to kvaliteto in prav zato obeta veliko. Škoda cilja z roomsterjem na mlade kupce, družine in tiste, ki aktivno preživljajo čas. Že v osnovni opremi so ABS, štiri zračne blazine, klimatska naprava, električno pomični sprednji stekli in osrednje daljinsko zaklepanje. Motorjev je šest, od tega trije bencinski in trije turbodizelski. Najšibkejši je bencinski trivaljnik z 1,2 litra delovne prostornine in 47 kW (64 KM) ter s ceno pod tremi milijoni tolarjev, štirivaljnika pa imata 1,4 litra ter 63 kW (85 KM) oziroma 1,6 litra in 77 kW (105 KM). Izbira med turbodizli obsega dva 1,4-litrska trivaljnika TDI z 51 kW (70 KM) ali 59 kW (80 KM), močnejši je na voljo še s fitrom trdnih delcev, najmočnejši v ponudbi pa je 1,9-litrski TDI s 77 kW (105 KM), ki ceno roomsterja že dvigne nad štiri milijone.



MAZDA 3 Mazda 3 je bila že ob začetku dovolj privlačnega videza, da je niti pri prenovi ni bilo treba korenito spreminjati. Tako tudi stari model ne bo prehitro 'star'. Pred kratkim je s tekočih trakov zapeljalo že milijonto vozilo uspešnice, kar priča o odličnem sprejemu kupcev, z novimi manjšimi spremembami pa bo avtomobil iz segmenta C še privlačnejši in cenovno malce ugodnejši. Prikrto so poudarili dinamiko, dodelali podvozje, da ima le-to boljše lastnosti med vožnjo, zmanjšali hrup med vožnjo, da je mazda 3 sedaj na ravni tekmecev, v kabini pa so se lotili materialov, ki so sedaj kvalitetnejši, in malce spremenili konzolo, merilnike in barvne kombinacije. Pri motorjih je malo sprememb, pomembno pa je, da so v povprečju do 0,4 litra varčnejši na 100 km, kar so dosegli z ugodnejšo aerodinamiko (0,30 Cw namesto 0,31). Vstopni model še vedno poganja bencinski agregat z 1,4 litra delovne prostornine in 62 kW (84 KM), ki je na voljo le v različici sport s petimi vrati. 1,6-litrski s 77 kW (105 KM) lahko žene obe karoserijski različici in je zvezan s petstopenjskim ročnim ali štiristopenjskim samodejnim menjalnikom, najmočnejši pa je bencinski dvolitrski agregat s 110 kW (150 KM) in šeststopenjskim ročnim menjalnikom, ki je v petvratnem primeru združen s paketom opreme GTA, v štirivratnem pa GT. Turbodizla sta na začetku dva. Oba imata 1,6 litra ter 66 kW (90 KM) oziroma 80 kW (109 KM), kasneje pa se jima pridruži še dvolitrski s 143 KM.



Radio Krka
106.6 MHz



Stekleničke za shranjevanje kisa in olja za solate danskega izdelovalca Eva Denmark

Lepo oblikovani in uporabni

Aleš Kocjan

Design Centrum Nordrhein Westfalen iz Essna v Nemčiji je tako kot že vrsto let doslej tudi letos najboljšim oblikovalcem podelil verjetno najprestižnejšo svetovno priznanje za oblikovanje izdelkov.

Komisija, ki jo je sestavljalo 24 mednarodnih strokovnjakov za dizajn, je imela zelo težko delo, saj je morala oceniti več kot 5.000 izdelkov iz kar 31 držav. Po nekajtedenskem pregledovanju in ocenjevanju se je odločila, da bo z nagrado Red Dot nagračila 485 izdelkov, medtem ko bo nagrado Red Dot: Best of the best, ki je najvišje priznanje v tej kategoriji, podelila 36 izdelkom. Nekaj slednjih predstavljamo na teh straneh.



Honda civic je prinesla nove smernice v oblikovanju avtomobilov.

Potovalni kovček Samsonite



Še en najvišje nagrajeni izdelek iz skupine LG Electronics – prenosnik T1 Notebook



Večfunkcijska zofa izdelovalca Roset S. A. iz francoskega Briorda





Digitalni projektor korejskega izdelovalca LG Electronics

Mobilni telefon nokia 8800 je lepo oblikovan in predvsem priročen.



Nalivno pero znanega nemškega izdelovalca Schneider Schreibgeräte



Plinske jeklenke portugalskega izdelovalca Brandiacentral vam ni treba skrivati v omaro.

Slušni aparat danskega izdelovalca Oticon ni večji od orehovega jedrca.



Tudi traktor je lahko lep. Izdelovalec je AGCO GmbH & Co. KG.



102.4, 103.7 **CENTER**



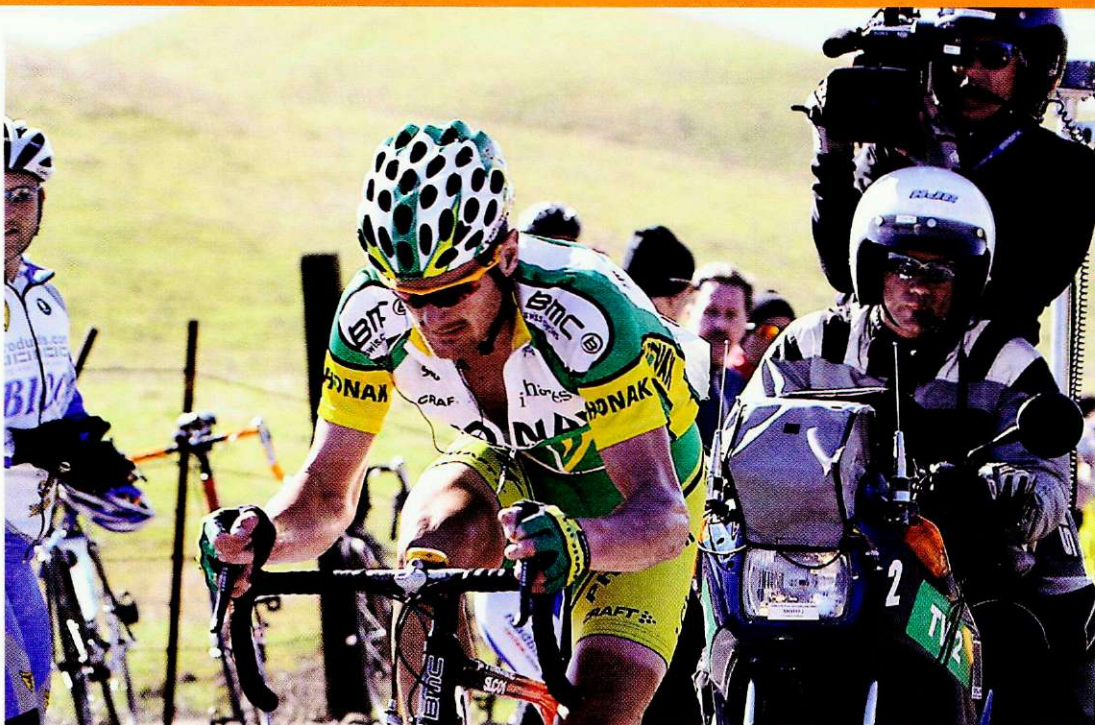
WWW.RADIOCENTER.SI



MENART records

GEORGE MICHAEL NA CENTRU

Poslušajte Radio Center, priporočite si 2 ekskluzivni VIP vabili in odpotujete na koncert Georgea Michaela v Barcelono! Pošljite SMS s ključno besedo **CENTER BARCELONA** in svojimi podatki na številko 4141. Z malo sreče boste 23. septembra v Barceloni, v VIP loži, le korak proč od Georgea Michaela.



Floyd Landis: Kolo mu je že kmalu pomenilo vstopnico v svet, za katerega je potem zastavil svoj menonitski izvor.

Amiš iz Pensilvanije

Lovro Kastelic, foto: arhiv Demokracije

Zgodba Floyd Landisa, nesojenega Armstrongovega naslednika, ni le šokantna zgodba o dopinskem škandalu, temveč je tudi zgodba o zatajitvi lastnega rodu.

Že drugi dan po »velikem triumfu« na francoskem Touru je moral Floyd Landis nastopiti na 60.000 evrov vrednem kriteriju, ki ga je priredilo nizozemsko mesto Stiphout. Ta dan mu je poslal čestitke tudi ameriški predsednik George Bush, navdušenja pa ni mogel skriti niti njegov nekdanji sotekmovalec in kapetan Lance Armstrong. »Presrečen sem, da je zmagal fant, ki je šel

skozi naš program! V njegovem zmagoslavju je nedvomno skrita tudi marsikatera naša zasluga!«

Že naslednje jutro so prešerno razpoloženje prekrili črni oblaki. Vzorec Landisovega urina, ki je bil vzet po 17. etapi v Morzinu, ko je na znanstvenofantastičen način uprizoril enega največjih pobegov v kolesarski zgodovini in tekmece ugnal za šest in več minut, je namreč pokazal previ-

soko vsebnost testosterona. Floyd Landis je tako postal prvi kolesar v zgodovini Dirke po Franciji, ki so mu zaradi dokazanega jemanja prepovedanih poživil odvzeli zmago. S tem ni razočaral le številnih kolesarskih navdušencev, temveč tudi svoje rojake iz podeželskega okrožja Lancaster v Pensilvaniji, ki se še vedno ravna po strogih pravilih in so se le stežka privadili na priljubljene

nost svojega Floyd, ki je pred natanko desetimi leti svoj menonitski izvor zastavil za kolesarstvo.

Tempelj živega Boga Lancaster je eno izmed štirih območij, kjer danes živi glavčina t. i. old order amišev. Po zadnjih podatkih šteje celotna skupnost, ki je naseljena izključno na ameriški celini, približno 200.000 pripadnikov. V nedrje Pensilvanije so se prvi Nemci naselili sicer že v prvi polovici 18. stoletja. Danes jih je tam med 16 in 18 tisoč. Njihove korenine so zrasle iz menonitske skupnosti. Oboji so bili namreč del anabaptističnega gibanja, ki ga je leta 1536 ustanovil katoliški duhovnik Menno Simons in za katerega je bil krst odrasle osebe edini veljaven. Privrženci skrajno konservativne menonitske ločine, ki jo je leta 1693 ustanovil švicarski škof Jakob Amman, pa so amiši, ki so svoj ortodoksno preprost življenjski slog ohranili vse do danes.

Njihovo življenje je izjemno religiozno in upočasnjeno, kar pa še ne pomeni, da so običajni v času. Vsaka skupnost ima svoja nepisana pravila, ki jih imenujejo Ordnung. Le-ta spreminjajo in dopolnjujejo v skladu z novostmi iz »zunanjega« sveta, ki pa nikakor ne smejo ogrožati njihovega tradicionalnega notranjega sožitja. Še posebej trdno se držijo dveh citatov iz Drugega pisma Korinčanom: »Ne dajte se vpregati v jarem z neverniki! Kaj imata namreč skupnega pravičnost in krivičnost? Kakšno zvezo ima luč s temo?« (6:14) In: »Zato pojdite iz njihove družbe in se ločite od njih! ... In nečistega se ne dotikaj-

PRIMORKA
tv

Trstelj - 67. kanal

Obala - S23 - kabelski sistem v Kopru

DNEVNIK TV PRIMORKA

Od ponedeljka do petka ob 20.00



te! In jaz vas bom sprejel.« (6:17) Tudi zaradi tega so njihovi stiki z neamiši (jenkiji) zmanjšani na minimum. Prepoznavni so že na daleč. Razlikujejo se v oblačenju, tehnologiji, jeziku, bogoslužju in interpretaciji Svetega pisma. Kot da se je čas vendarle ustavil ...

Wilkum Okoli upravnega središča se razprostira slikovito gričevnato podeželje, ki je kot iz pravlјice. Na obdelovalnih površinah je vseskozi živahno. Tu sta doma disciplina in trdo delo! Marljivi kmetje s staromodnimi plugi pridno orjejo, na bližnjih travniških pobočjih pa se zabavajo njihovi otroci. Po zaprašeni makadamski cesti pridrvi mimo najpogostejše prevozno sredstvo – kočija. Vračajo se s sejma. Vsi so oblečeni v oblačila, ki so se v Evropi nosila v 16. in 17. stoletju. »Wilkum!« nas v deitschu (stari nemščini) vljudno pozdravi menonitski prebivalec Lancastra z obveznim klobukom na glavi. Takšen pozdrav zagotavlja tudi vstopnico v nematerialistični svet, svet lesenih mostičkov čez potočke, preprostih enosobnih šol, natovorjenih mul, preprostih domačij, doma izdelanih enotnih oblačil, v vetru frfo-



Amiši se vozijo v kočijah.

tajočih ženskih kril in rut, verske gorečnosti, kjer je topot konjskih kopit najpogostejši zven in kjer še vedno ni elektrike, televizije, športa, plesa, razkritosti, pohlepa in odvečnih želja. Kdor ne spoštuje Ordnuanga, je izobčen. »Wilkum! Nam lahko poveste, kje so Landisovi?« - »10 milj od tod. Pri Epharati zavijte na desno!«

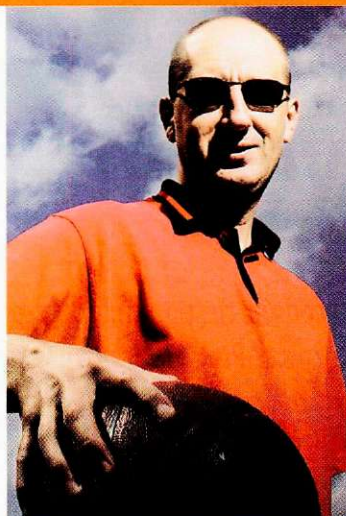
Farmersville Za okrožje Lancaster je v telefonskem imeniku mogoče najti kar 147 Landisov, dvakrat več kot denimo Smithov. Nekoč je Floyd Landis v neki

tamkajšnji trgovini srečal še enega Floyd Landisa. Prav utesnjenost in nerazumevanje sta mu močno zaznamovala otroštvo. Kolo mu je že kmalu pomenilo vstopnico v svet, za katerega je potem zastavil svoj rod.

Sredi koruznih polj se svetlika Farmersville, njegov rojstni kraj. V kmečki vasi z le 200 prebivalci prevladuje tipičen menonitski vrvež. V času Toura Landisovih ni bilo prav veliko doma. Staro in mlado se je gnetlo pri Martinovih, ki imajo televizijo. Pri Landisovih je namreč nimajo. Floydova roditelja Paul in Arlene le stežka odstopata od menonitskih načel, med katerimi pa se njun drugi izmed šestih otrok nikakor ni mogel znajti. V zelo predani družini, kjer je cerkev vseskozi v središču, je bil nekakšen odpadnik. Že v osnovni šoli se je rad družil z neamiši. Ko mu je bilo osem let, je pri prijatelju edinkrat v otroštvu gledal televizijo. Gledala sta Žrelo. Ta dogodek mu je še dolgo ostal v spominu. Bil je popolnoma zmeden. »Kaj je narobe s temi ljudmi?« se je spraševal in priznal, da je kot mladostnik večkrat razmišljal, kako bi se usedel na kolo in pobegnil.

Kolo mu je torej že od nekdaj pomenilo svobodo, pri šestnajstih pa je s prvimi zmagami na tekmovanjih začel izlivati tudi vse frustracije, ki so se mu v odraščanju nakopičile zaradi nerazumevanja staršev in okolice. »Z dirkanjem naj bi dražil Boga, šel v pekel, si zažgal dušo. Za nameček je bila večina dirk ob nedeljah.« Bil je polno zaseden, garal je kot norec. Po šoli je delal v trgovini, potem pomagal očetu, in šele ko se je stemnilo, je lahko sedel na kolo in do jutranjih ur vrtel pedale. To je počel tudi v snegu. Njegove sanje so bile postati poklicni kolesar. Leta 1996 je slednjič »pobegnil« v Južno Kalifornijo.

Medtem so se starši in okolica že sprijaznili z njegovim početjem. Potem pa se je zgodil dopiński škandal. Arlene Landis ni skrivala razočaranja nad sinovim goljufanjem, ki je s tem še enkrat dokazal, da izguba identitete izkrivi privzgojeno načelnost. Visoko moralni in etični menonitski standardi se lahko kaj kmalu sesujejo v moderno požrtnost. **D**



Neumni odstopijo

Esad Babačić

Blaž Slišković očitno ni selektor, narejen po evropskih standardih, saj je za kaj takšnega preveč pošten.

Obljubljati domači javnosti šest točk iz dveh tekem je precej neodgovorno, še posebej če gre za športno izobraženo javnost. Našim selektorjem se kaj takšnega ne more zgoditi, saj so vse preveč rigidni in neodločni. Brane Oblak ne ve, zakaj se vsi tako vznemirjajo, če naši izgubijo v Sofiji. Trener naše reprezentance ima seveda prav, saj ni nikomur ničesar obljubil. Niti Zavrlu ne. Rudi in Brane se razumeta, ker sta inteligentna in znata marketinško počakati, kaj bo prinesel čas, ne pa tako kot Bosanci, ki se zaletavajo in morajo potem odgovarjati za svojo poštenost. Zakaj bi bil dandanes pošten do sebe in drugih, ko pa imamo demokracijo. Odstopajo samo še tepci, pošteni funkcionarji pa lepo čakajo, kot se spodobi. Če igraš naslednjo tekmo proti Luksemburgu, je res smešno oditi, saj obstaja velika možnost za zmago. Medtem si lahko krajšaj čas z nabiranjem somišljenikov po domačih lokalih, kjer se gibljejo stari nogometni prijatelji in zanesenjaki. Vsak ima svojo pivsko družbo, pozicija eno, opozicija drugo, kdo bo šel na katero stran, pa je odvisno od števila rund, ki padejo na mizo. Čeprav je jasno, da je pozicija v prednosti, saj že dolgo časa plačuje, je opozicija glasnejša in naroča na veliko.

Košarkarska pozicija si medtem dolgočasno liže rane iz Japonske, kjer so izpolnili pričakovanja in se srečno vrnili v domovino. Nekateri igralci so sicer priznali, da bi se dalo narediti tudi več, toda zveza se na to ni pretirano ozirala. Tako kot se ni ozirala na poredne novinarje, ki so po nepotrebnem tarnali in opozarjali na domnevne pomanjkljivosti v naši reprezentanci. Sedmo silo je zmotilo tudi dejstvo, da so naši košarkarji zmožni veliko več, a tega ne dosežejo. In so jih spet slišali od vodstva, češ, kaj se pa greste, saj smo tako majhni, da nas še Japonci niso videli. Ker naša košarka ne premore prave opozicije, se je vse skupaj kmalu umirilo. Ostali so le še posamezni nergači, ki se ne morejo sprijazniti s tem, da je Slovencev le dva milijona in da čudeži niso mogoči. Kot da ne bi bil čudež že to, da imamo Slovenci svoje igralce v ligi NBA in v skoraj vseh najmočnejših evropskih klubih. S tako velikimi igralci se skoraj ne moreš deklarirati za majhnega, razen če so tisti, ki vse skupaj vodijo, premajhni, da bi si upali obljubljati nekaj velikega. Ah, kaj vse bi obljubil Blaž Slišković, če bi vodil ekipo s takšnimi imeni, kot jih ima naša košarkarska reprezentanca. Obljubil in ostal živ.

Plut za izvedenca želi Ruglja

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Sojenje Silvu Plutu še traja. So ga sodniki res polomili in ga po nepotrebnem izpustili iz pripora, da je lahko potem zabodel Ljubico Ulčar, kakor mu očita obtožnica? Plut bo gladovno stavkal, če mu za izvedenca ne dodelijo dr. Janeza Ruglja.



Če Plutu za izvedenca ne bodo dodelili dr. Ruglja, bo gladovno stavkal.

Sojenje Silvu Plutu, ta čas najbolj razvpitemu priporniku v Sloveniji, se očitno še ne bo tako hitro končalo. Obtožnica ga namreč bremeni, da je letos februarja v hiši na Dolgem Brdu pričakal zakonca Ljubico in Mirka Ulčarja. Plut naj bi se bil iz maščevanja, ker naj bi ga bil Ulčar »namočil« zaradi ropu pošte v Polhovem Gradcu, odločil, da bo z Ulčarjem poračunal, in sicer tako, da se bo najprej maščeval njegovi ženi. Zakonca je čakal v njuni hiši (ki jo je dobro poznal, saj je bil tam kar nekajkrat in je

celo pomagal pri njeni obnovi) in v ranih jutranjih urah oba z orožjem prisilil, da sta stopila v sobo. Mirka je zvezal, potem pa se je spravil na njegovo ženo. Porezal



ji je oblačila, jo nato pobril po spolovilu, odvlekel v kopalnico in jo tam zabodel. Ulčar se je medtem rešil in pobegnil po pomoč. Medtem je izginil tudi Plut, vendar so ga kmalu prijeli in priprli. Tako trdi obtožnica.

Plut govori nekoliko drugače. V hiši je res bil, vendar ga je k temu nagovoril Hubert Ocvirk, pajdaš, s katerim sta se spoznala v zaporu. Plut je nekdaj sedel zaradi umora svoje nekdanje sošolke, Ocvirk pa tudi zaradi umora nekega moškega. Ocvirk (nedavno so ga znova obsodili na zaporno kazen, ker je

do smrti pretepel nekega znanca) se je spoprijateljil z Ulčarjem in mu predstavil Pluta, potem ko je ta pogojno prišel z Doba leta 2004. Ocvirk in Plut naj bi bila potem skupaj oropala pošto v Polhovem Gradcu, Ulčar, ki naj bi ju bil odpeljal tja, pa naj bi kasneje oba izdal policiji. Ocvirka so zato priprli, Plut pa je pobegnil v Srbijo. Tam so ga obtožili, da je okrutno umoril mlado žensko, zato je pobegnil nazaj v Slovenijo. Tu so ga prijeli in postavili pred sodišče zaradi ropu v Polhovem Gradcu. Prvega decembra lani je sodišče odločilo, da Ocvirk in Plut nista kriva za rop in ju kljub precejšnjemu ogorčenju javnosti, ki je zahtevala, da Pluta zadržijo za rešetkami glede na obtožbe za umor, ki se je zgodil v Srbiji, izpustila. Plut zdaj trdi, da ga je Ocvirk po izpustitvi prisilil, naj odide in se maščuje Ulčarju, kar pa seveda Ocvirk ogorčeno zanika. Na sodišču je skoraj prišlo do pretepa med obema, vprašanje pa je, kaj se bo zgodilo, ko se bosta srečala na Dobu.

Medtem je višje sodišče odločilo, da je oprostilna sodba za rop v Polhovem Gradcu neveljavna, zato bo moralo prvo stopenjsko sodišče odločati o tem še enkrat. Če so ga prvo stopenjski sodniki res polomili in napačno razsodili, ni izključeno, da jih bodo sorodniki Ulčarjeve tožili za odškodnino, saj je njihova razsodba omogočila Plutu, da pride na svobodo.

Plut je medtem spet začel sojenje, ki se po mnenju velikega dela javnosti že kar preveč vleče. Sodišče je namreč zavrnilo njegovo zahtevo za postavitev dr. Janeza Ruglja za novega izvedenca psihiatra (Rugelj je med drugim menil, da bo lahko Pluta v petnajstih letih spravil v normalno stanje), zato je Plut razglasil, da začne gladovno stavko. Sojenje se bo predvidoma nadaljevalo 29. septembra. **D**

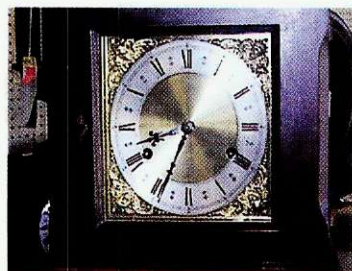
Trideset let za trojni umor

Vrhovno sodišče RS je potrdilo kazen trideset let zapora Ivanu Periću zaradi trojnega umora.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je odločilo, da je zdaj 26-letni Ivan Perić kriv trojnega umora. S tem je potrdilo sodbo prejšnjih instanc, ki so Perića obsodile na trideset let zapora. Umor, ki je precej razburil javnost tako v Sloveniji kot v sosednji Istri, se je zgodil v Rovinju pred dobrimi štirimi leti, avgusta 2002. Hrvaški policisti so tedaj v počitniškem apartmaju našli trupla Perićeve 43-letne mame Vesne, Perićevega očima, štiri leta mlajšega Georga Rakića, in Ivanovega dvanajstletnega polbrata Bojana. Po vsem sodeč jih je morilec presenetil zvečer pred spanjem in jih hladnokrvno postrelil.

Slovenski preiskovalni organi so postavili tezo, da je Perić sredi avgusta tistega leta kupil avtomatsko pištolo tipa škorpion. Oborožen se je nato odpeljal v Rovinj, vstopil v apartma in postrelil svojo družino. Motiv naj bi bilo koristoljubje, saj

sta bila njegova oči in mati precej premožna. Obramba pa zatrjuje, da je Perić nedolžen in da so imeli motiv za umor tudi drugi. Še več, po nekaterih podatkih naj bi hrvaški policisti, ki so preiskovali umor v Rovinju, presodili, da je imel motiv Georgov brat. Ta naj bi podedoval Rakićevo premoženje, ker Perić, če bi bil spoznan za krivega, do tega po zakonu ne bi bil upravičen. Vsekakor Perićev zagovornik meni, da je njegov klient že štiri leta neupravičeno v priporu in da so mu bile med postopkom kršene tudi človekove pravice. Zato bo sprožil zahtevo za varstvo zakonitosti, in če ne bo šlo drugače, tudi postopek pred Evropskim sodiščem za človekove pravice. Perićev zagovornik je bil tudi ogorčen, da so novinarji za odločitev vrhovnega sodišča izvedeli prej, preden je bila obveščena njegova odvetniška pisarna. B. S.



STARINSKA URA ZA DROGO Že kar nekaj tatvin in vlomov ima za sabo 23-letnik z Vrhnike, ki se je loteval večinoma lokalnih gostiln in podobnih družabnih prostorov. Pod njegovimi tatinskimi prsti so izginjale bolj drobnarije, cigarete, alkoholne pijače, glasbeni stolpi in njihove komponente. Ukradeno je nato pretapljal v vsakodnevno merico droge, saj je že večletni odvisnik. Pred kratkim pa je med vlomom v gostilno sunil tudi starinsko stoječo uro. Le-ta je bila vredna kar tri milijone tolarjev, čeprav prekupčevalci za ukradeno blago seveda plačujejo precej manj. Vrhnčan je zdaj za zapahi, ukradeno blago, ki ga je večinoma že pretopil, pa policisti še iščejo.



KRADLI SO TRAJČNICE Za tri Zasavce, enega policija še ne pozna, eden jih ima dobrih štirideset, drugi pa rosnih šestnajst, očitno doma ni bilo dovolj dela, pa so se podali na drug konec Slovenije, natančneje v Postojno. Tam so se lotili težakega, a nezakonitega posla, saj so se namenili krasti železniške tračnice! S t. i. brenerjem so veselo razžagali eno in približno štirimetrski kos že naložili na manjši tovornjak, potem pa jih je zalotil delavec podjetja, v katerem so kradli. Tovornjak s tračnico in omenjenima Zasavcema so kmalu ujeli, njun kolega pa jo je z drugim vozilom pobrisal. Čaka ju sodišče, poskušali pa bodo tudi odkriti, kdo bi odkupil razžagane tračnice.

vsak delavnik
18.00
(pon-pet)

KRONIKA
 osrednja informativna oddaja

Tv program RTS lahko spremljate preko oddajnikov na naslednjem seznamu: S 9 (Maribor in okolica), K 69 (Ptuj), K 35 (Celje in okolica), K 47 (Ljubljana), Ljubljanski kabel (Ljubljana in okolica), S 21 (Murska sobota)

ELEKTROPROM

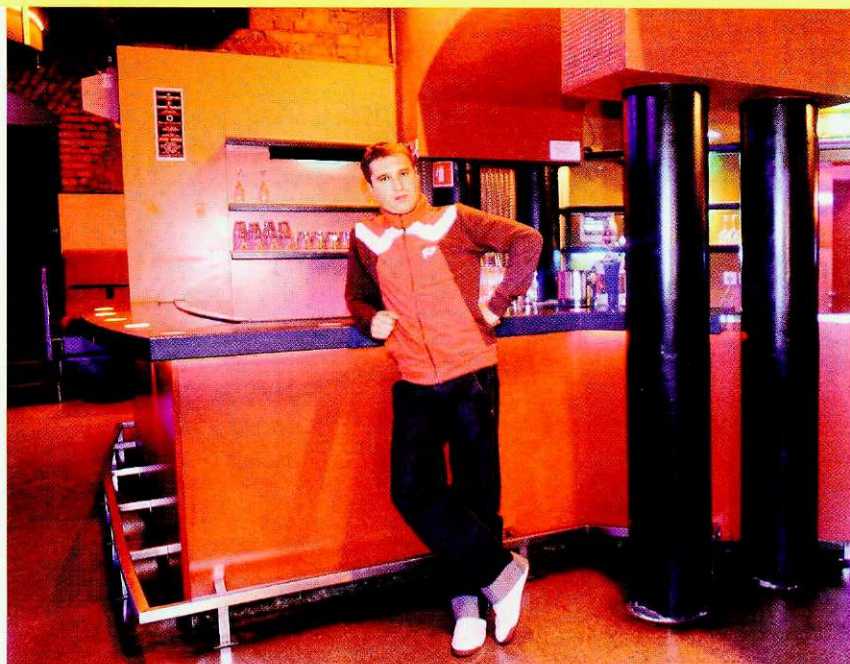
EVJ
ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zagorju 22
 1412 KISOVEC
 tel.: 03 56 57 150
 fax: 03 56 71 488
www.elektroprom.si

- elektroinstalacije
- centralne kurjave, vodovod, plinske instalacije
- projektiranje strojnih in elektro instalacij in geodetske storitve
- kabelsko komunikacijski sistemi
- trgovina EVJ CENTER
- lokalna televizija ETV
- tiskana vezja
- grafitne ščetke
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar SEDMICA

RADIO ŠTAJERSKI VAL
 91,7 MHz, 97,4 MHz

prijateljstvo bližina domišljija

RADIO JE UHO, S KATERIM SLIŠIMO SVET!



Ali bo BAR v svoji drugi izdaji prav tako gledan?

Resničnostni šov Bar, drugič

V soboto se začne druga sezona resničnostnega šova BAR, ki je v svoji prvi različici pred televizijske zaslone prikoval zavidljivo število gledalcev. V drugi izdaji bomo lahko znova spremljali 12 kandidatov, njihove odnose, prijateljstva in morda še kaj več – vse v boju za bogato nagrado in laskavi naslov zmagovalca. Kamere bodo spremljale dogajanje tako v stanovanju kot v baru, ki ga bo vodila skupina Selitev. Bar se začne s predstavitveno oddajo, ki bo potekala v živo na treh različnih lokacijah – v studiu POP TV, pred zgradbo POP TV in v stanovanju novih tekmovalcev, ki se bodo spoznali šele pri

vselitvi v stanovanje. Šest deklet in šest fantov bo zaživel skupaj v soboto, nato pa jim bodo kamere sledile vse do konca oziroma izpadanja iz oddaje. V prvi oddaji bo tekmovalce pozdravil voditelj **Bastjan Kepic**, ki jih bo poleg tega gostil še v sobotnih izločilnih oddajah, spoznali bodo tudi svojega menedžerja **Gabra Žgavca** za delo v baru. Podrobnosti iz življenja nove generacije barovcev bodo v studiu razkrili tudi njihovi prijatelji in sorodniki, ljubitelji jih bodo spodbujali in navijali za svoje favorite. Kamere bodo v živo spremljale tudi njihovo selitev v skupno stanovanje ter njihove prve vtise. V stanovanju in lokalu Bachus, kjer bo oddaja potekala, se bo takrat prižgalo 24 kamer, ki jih bodo 12 tednov zapored spremljale 24 ur na dan na vsakem njihovem koraku; 12 kamer v stanovanju in 12 kamer v baru.

Špelca se vrača

Nekdanja članica zasedbe Atomik harmonik, ki je skupino pred nedavnim nepričakovano zapustila, se vrača na glasbeno pot. Govorimo seveda o Špeli Kleinlercher, ki se ob glasbeni vrnitvi predstavlja kot Špelca. Domžalčanka, ki večino svojega časa preživi na Primorskem, je pod okriljem producenta Raaya posnela prvo samostojno pesem 'Vrni se nazaj' (avtorjev glasbe in aranžmaja Raaya in tekstopisca Amona). Pesem govori o poletni romanci, ki se je nedavno končala. Z besedilom se bo gotovo poistovetilo marsikatero nalomljeno srce. V njeni novi samostojni karieri stopa v moderne vode popa, turbofolk pa ostaja lep spomin. Špelca dokazuje, da je vendarle sposobna pevka in ne bo stala v senci jezične Špele Grošelj.



Lepa Brena kupuje ... otok!

Nekdanja prva dama folk ritmov Lepa Brena še vedno zbujajo pozornost. Ko je pevka z možem Bobom Živojinovićem ter sinovoma Stefanom in Nemanjo prišla na otok Sestrice v Kornatih, ga je nemudoma želela kupiti. Svetilnik, ki je preurejen v razkošen apartma, kristalno čisto morje in nedotaknjena narava so bili Breni tako všeč, da sta z Bobom po nekaj dneh bivanja tam stopila v akcijo. Med prebivalci sta začela povpraševati o možnosti nakupa otoka. Povedali so jima, da

otok s svetilnikom pripada Narodnemu parku Kornati in da je edina možnost najem. Par lahko postane lastnik Sestric za 99 let. Viri poročajo, da sta se, ker ga ne moreta kupiti, odločila za najem. 46-letna folkzvezda, ki naj bi torej postala najemnica otoka, je še vedno deležna slave, kjer koli se pojavi. Čeprav je bilo na letališču v Zadru takrat okoli 60 letal, so zaposleni in policija obkrožili Breno in od nje želeli dobiti avtograme in zgoščenke. Slava vendarle ni tako hitro minljiva!



Še vedno atraktivna ...

Zopet mamica



Nekdanja popprincesa Britney Spears je znova rodila. Čeprav so tabloidi očitno namigovali na deklico, je pevka znova povila dečka. V bolnišnico je novopečeno mamico odpeljal njen mož, 28-letni Kevin, vendar pri porodu ni bil navzoč.



ZAČETEK PRENOSA V ŽIVO 19:55
OB TORKIH IN SREDAH

EKSKLUZIVNO

PRVA



UEFA
CHAMPIONS
LEAGUE

NAROČILNICA

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija**
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo**
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije**
- ☐ Albert Svetina: **Od osvobodilnega boja do banditizma**
- ☐ Janez Janša: **Okopi**
- ☐ Janez Janša: **Premiki**
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili**
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije**
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne**
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti**
- ☐ Vasja Klavara: **Predel 1809**
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske**
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja**
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo**
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja**
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo**
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe**
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.**
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.**
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora**
- ☐ Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918**
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier**
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)**
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo**
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli**
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor**
- ☐ Ive A. Stanič: **V objemu osvoboditeljev**
- ☐ Jože Zemljič: **Življenje je večna borba**

2.200,00 SIT /	9,18 EUR
6.200,00 SIT /	25,87 EUR
2.200,00 SIT /	9,18 EUR
6.700,00 SIT /	27,95 EUR
2.200,00 SIT /	9,18 EUR
2.200,00 SIT /	9,18 EUR
4.990,00 SIT /	20,82 EUR
8.500,00 SIT /	35,46 EUR
5.500,00 SIT /	22,95 EUR
3.906,00 SIT /	16,29 EUR
6.727,00 SIT /	28,07 EUR
5.500,00 SIT /	22,95 EUR
6.510,00 SIT /	27,16 EUR
990,00 SIT /	4,13 EUR
10.850,00 SIT /	45,27 EUR
4.991,00 SIT /	20,82 EUR
6.510,00 SIT /	27,16 EUR
5.300,00 SIT /	22,11 EUR
1.085,00 SIT /	4,52 EUR
1.085,00 SIT /	4,52 EUR
4.449,00 SIT /	18,56 EUR
6.696,00 SIT /	27,94 EUR
4.232,00 SIT /	17,65 EUR
3.840,00 SIT /	16,02 EUR
6.460,00 SIT /	26,95 EUR
4.400,00 SIT /	18,36 EUR
3.000,00 SIT /	12,51 EUR
2.500,00 SIT /	10,43 EUR
2.000,00 SIT /	8,34 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Obvestilo potrošnikom:
Informativne cene v evrih so preračunane
iz tolarskih cen po centralnem paritetnem
tečaju 1 EUR = 239.64 SIT.

☐ **Naročam tednik Demokracija**

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno* ☐ 4 x letno
(9% popust) ☐ 2 x letno
(10% popust) ☐ 1 x letno
(20% popust)

* Če želite uveljaviti 8% mesečni popust pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐
- upokojenec,
- ☐
- invalid,
- ☐
- brezposeln,
- ☐
- študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

Napoved konkurence

Magična gledalka

Zgodila se je Hotiza. Mejni incident, ki je šel tako daleč, da so na mejo prišli specialci. In na Televiziji Slovenija so se odzvali.

Očitno je nacionalna nesreča za nacionalno televizijo sreča, saj so delovali kot dobro namazan stroj in nam v torek in sredo zvečer prikazali bogato sliko z mejnega območja.

Začelo se je že v torek zvečer z oddajo Pod žarometom, ki jo je vodila nekdanja hrvaška dopisnica Ilinka Todorovski. Zasedba najbolj kompetentnih slovenskih pozicijskih in opozicijskih politikov vključno z ministrom Dimitrijem Ruplom je svoje svetle trenutke dosegla šele z oglašanjem s terena, kjer je bil dopisnik Bojan Peček. Nisem prepričana, da se na TVS zavedajo potenciala, ki ga skriva ta simpatični mož, ki mu je še vedno dopuščeno, da se iz njegove govornice čuti, od kod prihaja, saj na nacionalki vse primese narečij dosledno preganjajo. Skratka, ta mož je stal tam, na območju incidentov, in pred kamere pripeljal gospo, ki je ministra v studio v Ljubljano vprašala: »Povejte nam - vseskozi smo bili Slovenci, vse imamo iz Slovenije, pošto, elektriko -, ali bomo še naprej Slovenci ali bomo morali zdaj postati Hrvatje?« Preproščina malega človeka, ki prosi za svoje pravice v Ljubljano, me je presunila v dno duše. Tako preproste besede in tako velik strah in močna čustva za njimi. Minister se je sicer izvil, češ, saj veste, če bi bilo od mene odvisno, pa ni ...» A vprašanje je bilo postavljeno in odgovor je bil dan šele dan potem, ko se je v Odmevih pojavil prvi mož slovenske vlade in jasno stopil v bran tem ljudem. Čeravno ta komentar ni namenjen ocenjevanju političnih nastopov, ampak novinarskih, je treba reči, da je izrekel prave



stvari ob pravem času in nekoliko pomiril splošno vznemirjenje v državi.

Skratka, poleg dobre oddaje Pod žarometom je nacionalka večer za tem ponudila Odmeve, ki so se gledali kot kriminalka. Začelo se je s poročilom Bojana Pečka o najnovejših dogodkih na Hotizi, nadaljevalo z intervjujem s predsednikom Janšo, ki ga je po dolgem času opravila Tanja Starič, a so jo žal pokazali le za nekaj sekund, potem pa je kamera ni več ujela. Staričeva kot izkušena novinarska mačka je seveda dojela, da se v takih trenutkih in ob tako ekskluzivni informaciji ne skače predsedniku v besedo, in je dovolila, da je bil narejen rezime celotnega dogajanja s pravo politično

analizo. Včasih je tudi to umetnost. Sledila so menja članov drugih pozicijskih in opozicijskih strank, nato pa se je oglašil še dopisnik iz Zagreba Drago Balažič in nas seznanil s tem, kako se je na Dimitrijeve nastop odzvala njegova hrvaška kolegica Kolinda. Kaj reči? Lepo sta se obdelala.

No, za osvežitev spomina smo videli še nekdanjega prvega policista Anželja, ki pravi, da ni nič kriv, oglasilo pa se je tudi društvo slovenskih novinarjev, ki so protestirali zaradi aretacij novinarjev, ki so jih zagrešili na hrvaški strani. Glavnina oddaje je torej bila Hotiza in odmevi nanjo in moram priznati, da sem po dolgem času kot gledalka občutila, kaj pomeni biti celovito informiran o nekem dogodku.

Če je napoved POP TV, da bodo z jesenjo ob 22. uri začeli pripravljati še eno informativno oddajo, tako pozitivno vplivala na delovni elan na nacionalki, potem je treba zaključiti: Konkurenca je zdrava! V tem primeru je zadoščala že napoved konkurence. **D**

HOROSKOP



Oven
21.3.-20.4.

Vaši dnevi so podobni avtocesti, ki vodi proti sladki usodi, toda četrtek in petek ne bosta med njimi. Imeli boste opraviti z nekaj neprijetnostmi, zato se kar pripravite. Konec tedna si vzemite čas za družino in v nedeljo čas za romantično.



Bik
21.4.-21.5.

Imate občutek, da se med vami in še nekom nekaj plete, vendar se bo izkazalo, da se motite. Morda ste za nekoga samo nekoliko zanimivi, nikakor pa ne dovolj. Zaposlite se s čim drugim, da ne boste razmišljali samo o tem, kar vam jemlje energijo.



Dvojčka
22.5.-21.6.

Zelo natančno si boste morali ogledati, kaj se dogaja, saj vas sicer utegne kaj neprijetno presenetiti. Napačna informacija, ki jo boste posredovali naprej, bo povzročila zmedo, ki pa jo bo mogoče še vedno obvladati. Bodite prijazni do svojih nadrejenih.



Rak
22.6.-21.7.

Nekatere ideje so že vnaprej obsojene na propad. Pomoč bo dobrodošla, zato se je ne branite. Ne skrbite, natančno veste, kaj hočete, in nič vam ne bo preprečilo, da tega ne bi našli ali uresničili. Razveselil vas bo prijazen in pozoren telefonski klic.



Lev
22.7.-21.8.

Če bi bilo vse črno-belo, ne bi imeli težav in bi se zlahka odločili. Tako pa se zdi, da boste imeli še veliko preglavic, preden boste sprejeli dokončno odločitev. Na srečo vam bodo veliko pomagale okoliščine. Pripravljenost na vse vas bo obvarovala pred šokom.



Devica
22.8.-21.9.

Veliko dobrih romanov je bilo napisanih ob razgledu na sivo uličico in veliko dobrih poslovnih odločitev nad kosom pice, zato se potrudite, da boste zagotovili kar se da sproščeno ozračje. Konec tedna bo kljub vsemu zelo naporen.



Tehtnica
22.9.-22.10.

V upanju, da boste videli svet z drugačne perspektive, se ukvarjate s tem, da bi se povzpeli kar se da visoko. Nikar ne skrbite, kmalu se bo vaš položaj umiril in utrdil. Priložnosti se vam bodo kar same ponujale.



Škorpion
23.10.-21.11.

V začetku tedna vas bo obvladoval malce grozljiv občutek, ki bo povezan z vašo dolgoletno zvezo. Dotok sredstev bo na žalost priprt, zato si z denarjem ne boste mogli prav nič pomagati. Kmalu si boste uredili vse potrebno za nastop na novem delovnem mestu.



Strelec
22.11.-20.12.

Vzemite si dva dni, da pridete spet k sebi zaradi pretresov, ki so se vam dogajali zadnje dni. Na nekem srečanju boste načeli pravo filozofsko temo, ki bo spremenila mnenje o vas pri marsikom. Nedelja bo lepa, vendar se vam z nikomer ne bo ljubilo pogovarjati.



Kozorog
21.12.-19.1.

Imeli boste priložnost razprostrti odejo in se prepustiti imenitnemu pikniku. Proti koncu tedna pa vas bodo zasuli delo in obveznosti, ki jih niste pričakovali. Kmalu se boste morali prilagoditi novim obveznostim. Presenečeni boste zaradi določenega dogodka.



Vodnar
20.1.-18.2.

V četrtek vas čaka vznemirljivo odkritje, ki pa si ga ne želite. Veliko slabe volje bo povzročilo in vas precej motilo pri vsakdanjem delu in opravilih. Prepričajte se, ali v resnici morate živeti tako, kot živite, in ali ni mogoče česa spremeniti na bolje.



Ribi
19.2.-20.3.

V torek dobro poveččajte in se spravite počivati čim bolj zgodaj, saj boste naslednjega dne potrebovali veliko energije. Prepletenost odnosov vas bo neznansko plašila, zato si ne boste upali v to zmedo še sami. In bolje bo tako.

Da ne bi bili moteni:
(tako in drugače)



VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- **18.9.1873** je začela z delom na Slapu pri Vipavi prva slovenska kmetijska šola.
- **18.9.1975** so v Mariboru slovesno razglasili ustanovitev druge slovenske univerze.
- **19.9.1943** je Prešernova brigada zavzela grad Turjak. Sledilo je politično sojenje in zunajsondni pomori protikomunističnih nasprotnikov, četnikov in vaških straž.
- **19.9.1991** je jugoslovanski premier Ante Marković na seji zvezne vlade v Beogradu izjavil, da se je JLA izmaknila nadzoru in se odločila za totalno vojno proti Hrvaški.
- **20.9.1901** se je začel v začasni učilnici stavbe občinskega odbora Ildrija redni pouk nižje realke v Ildriju, prve srednje šole s slovenskim učnim jezikom.
- **20.9.1945** so katoliški škofje na pobudo škofa Stepinca obsodili novo oblast za poboje in preganjanje duhovnikov ter za onemogočanje katoliškega tiska. Nasprotovali so ovi-ranju karitativne dejavnosti Cerkve. Ostro so obsodili agrarno reformo in poboje ljudi.
- **21.9.1756** se je rodil škotski inženir John London McAdam, ki je namesto blatnih kolovozov začel graditi ceste iz tolčenca – makadamske ceste.
- **21.9.1791** se je rodil francoski slikar Theodore Gericault, avtor Splava Meduze.
- **21.9.1905** so odprli Zavod svetega Stanislava in popolno slovensko gimnazijo.
- **21.9.1964** je postala Malta neodvisna država. Gre za državo, ki je zamenjala največ gospodarjev.
- **22.9.1868** je Fran Levstik v Slovenskem narodu v članku Tujčeva peta razkrinkal tisočletno germanizacijo in zatiranje Slovencev.
- **22.9.1943** so v Ljubljani ustanovili Protikomunistični odbor, ki mu je predsedoval član SLS in vodstva Slovenske legije inž. Jože Sodja.
- **22.9.1980** se je začela osemletna iraško-iranska vojna, ki je zahtevala več kot milijon človeških življenj.
- **23.9.1848** je Ministrstvo notranjih zadev na Dunaju potrdilo kranjske deželne barve: belo, modro, rdečo. Belo-modro-rdeča zastava je postala slovenska narodna zastava.
- **23.9.1934** se je na Rodici pri Domžalah rodil slovenski kardinal Franc Rode.
- **23.9.2000** so na olimpijskih igrah v Sydneyju slovenski športniki osvojili prve zlato olimpijske medalje. Najprej sta osvojila zlato veslača Luka Špič in Iztok Čop, kmalu za tem pa tudi strelec Rajmond Debevec.
- **24.9.1717** se je rodil angleški pisatelj Horace Walpole. Rekel je: »Življenje je komedija tistih, ki mislijo, in tragedija tistih, ki čutijo.«

POGLED NAZAJ (OD 18. 9. DO 25. 9.)

Komunisti na oblasti

Josip Broz Tito je ob začetkih liberalizacije **19. septembra 1972** v Splitu v govoru poudaril, da mora biti jasno, da so »komunisti v tej državi na oblasti«. Ofenzivo proti »liberalizmu« je na jugoslovanski ravni napovedal že Stane Dolanc, ki je januarja 1972 postal sekretar ZKJ in bil tako v resnici za Titom drugi človek partije.



Tito je v svojem govoru v Splitu dejal: »Pretehtali bomo, kako naj ZK znova prevzame mesto, ki ji gre, in odgovornost, ki jo ima v družbi za kadrovsko politiko. Zahtevali bomo, da samoupravni in drugi organi izvajajo kadrovsko politiko ZK.« S tem je dal jasno vedeti, da se »konservativci«, ki so se imeli za prave komuniste, ne bodo odrekli oblasti, ampak jo bodo še zaostriili. Po mnenju Staneta Kavčiča je šlo za »našo varianto kulturne revolucije«.

Konec septembra 1972 je partijsko članstvo prejelo t. i. Titovo pismo. Tito je komuniste označil za vojake revolucije, ki še ni končana. Člani so se morali do pisma opredeliti.

Skupna šolska jedra

Društvo slovenskih pisateljev je **20. septembra 1983** v pismu centralnemu komiteju ZKS zahtevalo široko javno razpravo o problematiki skupnih programskih jeder v jugoslovanskem šolstvu. Slovenski pedagoški strokovnjaki so nasprotovali zlasti matematičnemu načelu sestavljanja skupnih jeder, po katerem naj bi bil delež prebivalstva enega naroda hkrati tudi delež učnih vsebin pri t. i. nacionalnih pred-



metih. Njihove pripombe so bile preslišane, ker jih je srbsko-hrvaška večina kot navadno preglasovala.

Ko je bilo objavljeno, da je predlog skupnih programskih jeder sprejet, je v Sloveniji počilo. Neposredno in odločno so se zlasti odzvali slovenski pisatelji. Najostrejša beseda proti skupnim jedrom sta izrekla in zapisala pesnika in kulturna delavca Ciril Zlobec in Janez Menart. Njune besede in besede s širših posvetov so poleti in jeseni leta 1983 odmevale po vsej Jugoslaviji. Društvo slovenskih pisateljev je v pismu CK ZKS med drugim zahtevalo široko javno razpravo o tej problematiki. Od tedaj so o šolskih načrtih razmišljali v Ljubljani ločeno od drugih delov Jugoslavije.

Človek v ledu

Neki nemški turist je **19. septembra 1991** na ledeniku v tirolskih Ötztalskih Alpah blizu italijansko-avstrijske meje naletel na truplo zamrznjenega človeka. Pozneje so radio-karbonske analize dokazale, da truplo, ki so mu po kraju najdbe nadeli ime Ötzi, izhaja iz obdobja okrog leta 3300 pred Kristusom in je najstarejše mumificirano človeško telo, ki so ga našli nedotaknjene. Bil je od 25 do 35 let star moški, visok 160 centimetrov in težak okrog 50 kilogramov. Med prečka-



njem Alp je očitno onemogel in pozneje v spanju zmrznil. Ötzi ni kazal nikakršnih bolezenskih znamenj, imel pa je zlomljen nos in več reber, ki so bila zlomljena neposredno pred smrtjo. Ötzi je oblačila in opremo veliko povedo o življenju neolitskega človeka. Osnovno oblačilo je bila halja iz neustrojenega krzna, sestavljena iz več kosov kozorogove, gamsove in srnje kože. Imel je iz trav stkano ogrinjalo in krzneno čepico, nosil pa je tudi usnjene čevlje, naphane s travo. Opremljen je bil z majhno sekiro z bakrenim rezilom in s kremenastim bodalom ter z lokom iz tisinega lesa s štirinajstimi puščicami. Njegovo borno zalogo hrane so sestavljale trnule, gobe in nekaj oglodanih kozorogovih kosti.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.



št. 35/34

Žal ne gre za cesarjeva nova oblačila, ampak ...

Viktorju Blažiču se je ob zavrnitvi pritožbe javnega tožilca Polaka v Magu, 30. avgusta, med drugim zapisalo:

»... so se nemudoma prikazali znameniti brki nekdanjega očeta naroda Janeza Stanovnika, ki ni le zmagovito pozdravil te odločitve, temveč je dogodek označil kot znamenje, kako dobro pri nas delujeta demokracija in pravna država ...« In še: »Borčevski pravak ob tej priložnosti ni povedal kakšne neovrgljive resnice o pravni naravi države, temveč nam je vsem še enkrat dal vedeti, kako on in vse, kar stoji za njim, s sodniki te sodbe vred, razume delovanje pravne države.«

Bernard Nežmah pa je že pred njim v Mladini med drugim zapisal:

»Gospod Janez Stanovnik je izrazil veselje, da se je zadeva končala po sodni poti in da ni prišlo do linča.«

»Prvi mož partizanskih veteranih besedo linčati pripelje do absurda, ko jo izenači s pojmom 'javne kritike'.«

Ob sklicevanju na komentar vrhovne državne tožilke pa zapiše, da »... gre za eklatantni primer neenakopravnosti pred sodiščem«. Tako publicist in novinar! Ko sem to prebral, sem zamahnil z roko, češ, v demokraciji ima vsakdo pravico do svojega mnenja in svoje sodbe, zato nisem

nameraval polemizirati zaradi izkrivljenega citiranja mojih besed in njim sledečega tolmačenja.

Zadeva pa je dobila docela drugačno težo, ko se je oglašil predsednik vlade z intervjujem v Demokraciji, 31. avgusta 2006, ko je izjavil: »Bolj je presenetilo dejstvo, da se je ob tem primeru predsednik ZZB prostovoljno oklical za advokata strahotnih zločinov. Očitno povezava krvavih rok nemoteno deluje tudi v 21. stoletju.«

Te težke besede povezujem s premierjevo oceno slovenskega sodstva v istem intervjuju, ko pravi: »Tisti, ki so imeli v Sloveniji oblast bolj ali manj nepretrgano zadnjih 60 let, so v tem času zgradili poseben enopartijski, oblasti podrejen pravosodni sistem pa tudi organe pregona in preiskave. Obvladovali so vse – od profesor na fakultetah do paznikov v zaporih. Celo kriminalisti, ki so delali na važnejših mestih, so morebiti tajni sodelavci Udbe oziroma državne varnosti. Ta mreža se nikoli ni do konca razgradila ...«

Če take besede prihajajo iz ust vrha izvršne oblasti, potem to ni več vprašanje »novinarskega diskurza«, ampak resne zaskrbljenosti za stanje in vodenje naše družbe. Če si diskvalifikacijo sodstva dovoli publicist ali pa novinar, potem je to ena stvar, še celo če si to dovoli vrhovna javna tožilka, lahko rečemo: kdor izgubi, ima pravico, da se jezi! Ko pa to izreče šef eksekutive, potem to postane bistveno vprašanje tripartitne relativne neodvisnosti treh vej oblasti – zakonodajne, izvršne in sodne –, s katero se demokracija razlikuje od totalitarizma.

Kakšne so bile torej moje izjave, ki so pripeljale do tako težkih posledic? Za oddajo 24 ur na POP TV sem 24. avgusta dobesedno izjavil: »Jaz smatram, da je vsekakor to dokaz zmage zakona, da je to dokaz velike hrabrosti, moralne integritete našega sodstva in v tem pogledu je vsekakor treba dati vse priznanje sodstvu.«

Za nacionalno TVS pa sem v Odmevih 23. avgusta dobesedno izjavil:

»To samo dokazuje, da ne žele, da bi se stvar vodila tako, kot je v demokraciji in pravni državi to red, namreč s pravosodnimi or-



gani, ampak z linčem.« (Dobesedni prepis zvočnega zapisa)

O vsebinski strani problema pa sem izjavil: »Ta odločitev je zelo pomembna, ker potrjuje zgodovinsko ugotovljeno dejstvo, da je žalostno poglavje povojnih pobojev, ki smo ga v zvezi borcev nekajkrat odločno obsodili, odločitev jugoslovanskega centralnega vrha in ne lokalnih slovenskih oblasti.«

Težka obtožba predsednika vlade Janeza Janše, da se je »predsednik ZZB prostovoljno oklical za advokata strahovitih zločinov«, je torej popolnoma neutemeljena in v direktnem nasprotju s tem, kar sem dejansko izjavljal. Kot predsednik ZZB sem se zavzemal za »vladavino prava« in spoštovanje pravne države, pri čemer sem ponovno in nedvoumno obsodil »povojne poboje«. Nastopil sem kot »advokat« zakona in zakonite sodne procedure, ne pa kot zaščitnik »strahotnih zločinov«. Kar pa se tiče »krvavih rok«, premier očitno pozablja, da je sedaj predsednik vlade, ki se mora do svojih državljanov obnašati spodobno, ne pa tako, kot se je obnašal, ko je bil še šef opozicije in je za ZZB izjavil: »Ta organizacija je v rokah starih boljševikov s krvavimi rokami ali njihovih tesnih sodelavcev, tako kot je bilo nekoč na žalost v njihovih rokah tudi partizanstvo ...« (Revija Ampak, marec 2004, str. 15)

Naj samo spomnim predsednika vlade, da je pocestno zmerjanje s »krvavimi rokami« nekoga, ki je kot predsednik predsedstva Republike Slovenije za okroglo mizo zveznega predsedstva s strani Kadijevića doživel obtožbo »advokata veleizdaje«, ko je odločno branil istega Janeza Janšo, milo rečeno nesposobno!

Po vsem tem ne more biti nihče presenečen nad Blažičevim

in Nežmahovim pisanjem. Že Goethe je zapisal, da »postaviti nasprotniku v usta očitvidno neumnost, ni metoda poštenih in pametnih ljudi«. Nežmah manipulira mojo izjavo tako, da se razume, kot da sem jaz označil redno sodno proceduro kot »linč«. Če bi se Nežmah potrudil in se o »linču« poučil tudi iz drugih virov in ne samo iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika, bi ugotovil, da se ta izraz univerzalno uporablja za zunajsodno kaznovanje oseb, ki jim krivda ni bila dokazana po rednem sodnem postopku. Linč so poboji, ne pa sodba! »Linč« pa je tudi medijska kampanja, ki ob sumu kaznivega dejanja, ki naj bi ga storil posameznik, javno stigmatizira osebo ali pa kar celotno gibanje, s katerim je ta oseba povezana.

In v čem je pravzaprav bistvo problema? Sklep Višjega sodišča v Ljubljani to jasno pove: »Pravilni so zaključki sodišča prve stopnje, da bi gradivo za zahtevo za preiskavo že moralo vsebovati odgovore na vprašanja, kdo oziroma kateri organ je sprejel odločitev o pobojih nasprotnikov NOB, ali je in na podlagi katerih dejstev je mogoče sklepati, o katerih vprašanih povojnih pobojev je odločal vrh jugoslovanske Ozne, o katerih pa slovenski oziroma hierarhično nižji organ in katera ravnanja oziroma odločitve oseb je mogoče šteti kot izvršitve ukazov, katere pa za odločitev samo ...«

Iz sklepa Višjega sodišča v Ljubljani je razvidno, da je državno tožilstvo angažiralo direktorico Inštituta za novejšo zgodovino dr. Jerco Vodušek Starič in arhivarko mag. Ljubo Dornik Šubelj za ekspertizo v tem vprašanju: »Sodišče prve stopnje je pravilno ocenilo, da mnenje dr. Jerce Vodušek ►

► Starič in mag. Ljube Dornik Šubelj utemeljenosti suma ne potrjujeja.◀

Ni treba biti zgodovinar ali dokumentalist, specializiran za vojno in povojno obdobje, da je jasno, da je bilo popolnoma nemogoče, da bi se izvršil poboj 14.000 oseb na osnovi lokalne odločitve brez vednosti – ali pa brez povelja – Vrhovnega štaba. Edino verodostojno pričevanje o tem ključnem problemu pa je, po mojem znanju, v memoarih takratnega člana politbiroja KPJ Milovana Djilasa, ki je v knjigi »Wartime«, str. 449, popolnoma jasno zapisal: »Kdo je dal povelje za te likvidacije? Kdo je povelje podpisal? Ne vem. Verjamem, da pisnega povelja sploh ni bilo. Z ozirom na strukturo oblasti in verigo poveljevanja nihče ni mogel izvrševati tako pomembne akcije brez odobritve z vrha ...«

To je edini možni odgovor na vprašanje »poveljniške odgovornosti«, ob katerem sta ostali brez končnega poročila dve parlamentarni komisiji (Polajnarjeva in Pučnikova), ker sta hoteli dokazati to, česar ni bilo – »poveljniško odgovornost« v Sloveniji, medtem ko so vsi dokazi govorili o tem, da je bila ona v vrhu zavezniške Jugoslovanske armade!

In končno še beseda o sodstvu. Potem ko se je premier tako opredelil do slovenskega sodstva, ni prav nič čudnega, da so mu sledili komentarji in uvodničarji vseh »uravnoteženih« medijev vključno z Blažičem in Nežmahom. Obema priporočam v branje intervju z dr. Markom Bošnjakom, objavljenim v Mladini, 2. septembra 2006.

RADIO
96,4 MHz
Slovenske gorice
Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106,2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Če se v nečem lahko strinjam s premierjem v prej citiranem intervjuju, potem je izjava o primeru Petek: »Zadeve so bile namreč po moje zavožene že bistveno prej.« Zato pa vabi na kritični razmislek dejstvo, da je policist Pavle Jamnik, ki je na zahtevo izvršne oblasti vložil na tožilstvo ovadbo, na posvetovanju v Državnem svetu RS 12. novembra 2004 izjavil, da »... zoper te storilce, tudi z imenom in priimkom je marsikdo poznan, nimamo dokazov v kazensko-pravnem smislu, na podlagi katerih bi zoper njih lahko vložili kazenske ovadbe na pristojno sodišče.« »Obstaja pa druga pot, to je predstaviti vse ugotovitve, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, kdo so zločinci in katerim institucijam so pripadali.« (Zbornik Žrtve vojne in revolucije, str. 193 in 194)

Javna predstavitev »ugotovitev« in »dokazov« ob »odsotnosti kazenskopravno relevantnih dokazov« in zakonite sodne poti pa je za zdrav razvoj demokratične družbe problematično početje. Kajti to se lahko kaj hitro spremeni v »linč«, politično obtoževanje ob manipulaciji z »dejstvi« in »dokazi«!

Janez Stanovnik, Ljubljana

Ne ponarejamo zgodovinskih resnic

V Večeru je bil 17. 8. 2006 z gornjim naslovom objavljen članek, ki ga je napisal znani zagovornik revolucije in komunizma. Na splošno kritizira nas, ki pišemo o resničnih dogodkih, podkrepljenih z datumi, imeni in kraji dogodkov, ki smo jih doživljali in jih še doživljamo. Ne zanika sicer nobenega primera, a na splošno govori o zadevah, ker nima nasprotnih dokazov. Največ piše o zločinah nacizma, ker je za nekatere tudi »slišal«, tudi za tistega, ko so nacisti streljali talce za zidovi. To so Nemci objavili, napisali plakate z imeni in priimki ustreljenih in zakaj so bili ustreljeni. Primeri so na spomeniku na Trgu svobode v Mariboru. Revolucionarji pa so hinavsko pobili žrtve, ne da bi objavili vsaj imena, da bi svojci vedeli za poboj.

Menim, da je polemika o »nacizmu« odveč, saj se je nemški predsednik v taborišču smrti kleče opravičil vsem žrtvam in jih prosil odpuščanja, poleg tega pa je Nemčija vsem državam, ki so utrpely škodo pod nacizmom, plačala odškodnino, tudi tedanji Jugoslaviji.

Kaj pa je storila komunistična revolucija? Se je kdo opravičil žr-

tvam revolucije? Je kdo storil tako kot nemški predsednik? Odgovorni aktivni revolucionarji še živijo, pa o tem nočejo slišati. Samo opravičilo je premalo. Žrtvam je treba plačati odškodnino in dati primerno pokojnino, stanje v državi spraviti na raven, kakršno je bilo pred revolucijo. Z mestnih ulic bi morali zbrisati imena revolucionarjev, kraje poimenovati tako, kot so se imenovali pred revolucijo, oškodovancem vrniti pokradeno premoženje, še posebej Cerkvi, plačati škodo za porušene sakralne objekte na Kočevskem, ki jih je bilo prek sto, rehabilitirati po krivem kaznovane duhovnike in škofo in drugo. Še veliko je torej treba postoriti, da bi bila sprava mogoča.

Revolucionarji morajo vedeti, da je njihova doba mimo, saj je bil komunizem strt pred petnajstimi leti. Propadel pa je zaradi gospodarske revščine, ker ljudje niso imeli več najnujnejših življenjskih potrebščin. Bil sem priča, ko sem bil leta 1977 kot turist v takratni Sovjetski zvezi, ko so ljudje po cele dopoldneve čakali na kruh in druga živila.

Pisec trdi, da se nekateri pač želimo maščevati za krivice, ki smo jih utrpeli, in da zato nenehno pišemo o komunizmu. To ni maščevanje, temveč pošten zahtev, da se poravnajo vse krivice; kot vidite, jih je veliko in preveč.

Alojz Senekovič, Maribor

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO BREŽICE
na 88,9 in 95,9 MHz

Drnovškova preobrazba

Iz dneva v dan poslušamo predsednika države Janez Drnovška, kako udriha po Janezu Janši in celotni vladi. Morda gre za maščevanje, ker mu ni uspelo dobiti

še dodatnih finančnih sredstev za svoje gibanje. Mar ni šlo že dovolj davkoplačevalskega denarja za najrazličnejše namene? Mar res nismo Slovenci doživeli že dovolj gorja in škode? Naš predsednik hodi okrog Indijancev in budistov ter jim verjetno prinaša težke denarce, zato da je dobil na glavo venec, zaradi katerega bo ozdravel. Take stvari počnejo naivneži, on pa je tak kot Tito, ki je tudi nosil afriškim državam vse mogoče, sam pa je dobil kamelo. Dobro je dejal zdravnik, češ, če ga ne bodo zdravniki pozdravili, ga tudi Indijanci ne bodo. Lahko navedem primer. Moja znanka v Nemčiji je imela raka na rokah, pa so ji zdravniki sami priporočali bioenergetike. Plačala jim je velike zneske evrov, pomagalo ni pa čisto nič. Morala je na vnovično operacijo in zdravniki so ji dejali, da ji bo z božjo pomočjo morda uspelo; tako se je tudi zgodilo. Drnovšek zdaj kritizira tudi Cerkev, a saj je znano, da so jo komunisti vselej preganjali, zato se ne smemo čuditi, da se tradicija nadaljuje. Sicer pa – Cerkev vsakomur dovoljuje, da vanjo vstopa in moli, če to seveda želi.

Angela Ošlaj,
Križevci pri Ljutomeru

Vsemogočni večni sindikalisti

Semolič, Rebolj, Štrukelj in drugi večni voditelji sindikalnih central so se podali na protestni pohod po ljubljanskih ulicah. Moti jih minister Janez Drobnič. Na veliko so grozili, Semolič s stavko, Rebolj zahteva odstop ministra. Oglasil se je tudi Štrukelj, čeprav sam ne ve, kaj bi zahteval. Učitelji niso še nikoli imeli tako visokih plač.

Pri vsem tem je zanimivo, kdo vse so sedanji sindikalni voditelji. Nekateri so dobesedno večni (Semolič). Mirno so prešli iz tako imenovane družbenopolitične organizacije, kar so sindikati bili v komunizmu, v novo parlamentarno in demokratično državo. Najraje nastopajo v soju žarometov, enkrat v kravatah, drugič v pekrinah. Najraje izsiljujejo ministre in vlado. Dolžnost sindikatov je braniti delavske pravice pred delodajalci. Vlada in resorni minister

morata ustvariti pogoje in zakonodajo, da bo zagotovljeno ravnotežje med delojemalci in delodajalci. Minister je podal soliden predlog, podoben skandinavskim zakonom. Zanimivo je nekaj drugega. Kdo daje mandat samooklicanim večnim sindikalistom? Nič jih ni brigalo, ko so se prelile milijarde v žepe rdečih tajkunov. Družbena lastnina je bila dobesedno pokradena. Zelo malo jih skrbijo plače najnižjih slojev prebivalstva. Leta 2000 so bili upokojenci dobesedno okradeni; namesto 12 odstotkov so dobili 2,5 odstotka poravnave. Seveda, takrat je vladala Drnovškova vlada. Koliko časa bomo še prenašali aroganco kvazisindikalistov? Vlada in ministri imajo štiriletni mandat, ki so ga dobili na volitvah. V imenu koga nastopajo arogantni Rebolji, Semoliči in drugi? Kdo jih plačuje, kdo jih voli in komu odgovarjajo? Ustvarjajo pa nemir, nered, predvsem pa napačno prikazujejo državljanom, kdo in kaj bi moral več storiti za delavstvo. V nobenem primeru ni minister tisti, ki odloča od delavskih plačah. Delodajalci in predstavniki delavcev s trdnim mandatom bi se morali pogovarjati o pravicah delavstva. Vse drugo je demagogija in anarhija. Dobro plačani samooklicani večni sindikalisti so ostanek preteklosti. Zavajajo državljane, predvsem delavce, skrbijo pa predvsem za svojo blaginjo in popularnost. Verjamejo jim samo naivneži in tisti, ki so še vedno v času samoupravnega socializma. Žal tudi na tem področju nismo opravili potrebnih sprememb. Vprašljiv je tudi podedovan kapital in premoženje, s katerim razpolagajo vsaj nekateri največji sindikati. Aroganca dobro plačanih sindikalistov je nesramnost brez primere, grožnja Semoliča s splošno stavko in Rebolja z odpoklicem ministra pa aroganca brez primere. Prav bi bilo, da bi tudi Slovenija končno dobila sindikate in voditelje sindikatov po evropskem zgledu. Prišli smo iz totalitarizma, v katerem je bil sindikat podporna organizacija režima, zato je skrajno nemoralno, da zdaj grozijo demokratični vladi ter uprizarjajo mitinge in cirkusantske sprevede po Ljubljani. Resnica je, da ima vsaj 200.000 delavcev prenizke plače, enako je

Omizje o Ribičiču

Marija Vodišek

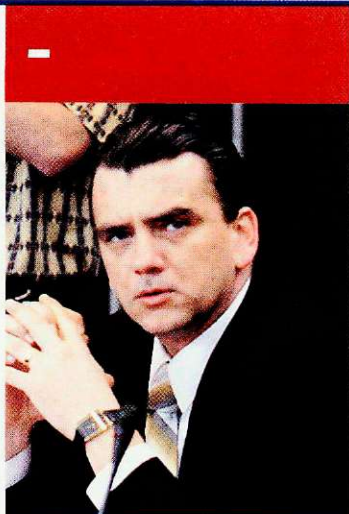
Upam, da je bila oddaja Omizje 6. 9. 2006 kljub pozni uri gledana, kot si je to zaslužila. Vodila ga je odlična voditeljica RTVS Rosvita Pesek. Sodelovali so: Anton Drobnič, nekdanji generalni državni tožilec, Zdenka Cerar, nekdanja generalna državna tožilka, hrvaški pravnik, filozof Tine Hribar, zgodovinarica Jerca Vodušek Starič in kriminalist Pavle Jamnik, ki je vložil obtožnico proti Mitji Ribičiču, majorju Ozne. Pred kratkim je ljubljansko sodišče ugotovilo, da ni dovolj dokazov, da bi Mitja Ribičič kot prvi sodelavec zloglasnega načelnika Ozne za Slovenijo Ivana Mačka - Matije, narodnega heroja, v povojnem času odločal in odredjal usmrtitve nedoločenega števila vrnjenih ali zajetih Slovencev, predvsem pripadnikov domobranske vojske. Vsi sodelujoči razen Zdenke Cerar so se strinjali in dokazovali z izvirnimi dokumenti, da je bil oznovski major Mitja Ribičič eden glavnih dejavnikov povojnih usmrtitev nasprotnikov komunistične revolucije. Kajti po vojni in seveda že med njo je bilo glavno gibalno poveljujočega kadra partizanskih odredov boljševistična revolucija po zgledu Sovjetske zveze in fizična odstranitev nasprotnikov. Večina voditeljev slovenske KP se je izsolala v SZ, in ker so v Moskvo poslali samo najbolj »obetavne« kadre, slednji drugačnega načina končnih obračunov z nasprotniki revolucije niso načrtovali. Poleg barbarskega pomora več deset tisoč Slovencev in ljudi drugih narodnosti od najmlajših do najstarejših imajo na vesti še svoje lastne ljudi. Iz mnogih partizanov, ki so se jim pridružili v prepričanju, da branijo domovino, ne pa da ustvarjajo komunizem in totalitarizem, so naredili morilce. Ti morilci pod prisilo tega niso nikoli preboleli. Mnogi med njimi so leta in leta vse do svoje smrti boleli za tako imenovano partizansko boleznijo. Vsi sodelujoči v Omizju so obravnavano temo zelo dobro prikazovali in tako po dolgem času slovenski javnosti pojasnili mnoge stvari, tudi nekaj povsem novih. Izjema je bila, vendar za poznavalce slovenskega pravosodja nikakršno presenečenje, nekdanja državna tožilka in pravosodna ministrica Zdenka Cerar iz vrst LDS. Zdelo se je, kot da poslušamo procese in obsodbe iz leta 1945, 1946 in tja do 1950, kjer vnaprej obsojeni obtoženci niso imeli prav nobene možnosti zagovora. Tožniki in sodniki so bili največkrat tudi sami vpleteni v povojne pomore. Pa seveda ni bilo nikogar, ki bi si upal pričati v korist obtoženih. Menim, da je danes, v 21. stoletju, Zdenka Cerar ne le v sramoto slovenskemu pravosodju, temveč tudi v sramoto justici vsake demokratične države. Lahko pa gre v Sudan, kjer bi uspešno branila izvrševalce darfurskega genocida, za katere resolucija Združenih narodov iz leta 2005 načrtuje, da jih privedejo pred Mednarodno kazensko sodišče (Le Monde, 6. 9. 2006). Asistira pa naj ji Zvonka Danev Tepina, personalka v trdnjavi Ozne v času Mačka in Ribičiča. Kaj o vsem tem misli naš »sveže« poduhovljeni predsednik države Janez Drnovšek, ki vse, kar reče, obrne sebi v prid? Njegova osebna potovanja v Indijo in Bolivijo, sprejem indijanskih vračev in srbskih princev so Slovenijo glede na »koristne« rezultate stali že preveč. Križnarju je pomagal Alah, kdo bo pa Drnovšku?

z upokojenci. Nesramnost brez primere so odpravnine in plače vodilnih ter nagrade članom nadzornih svetov. Vendar o tem vrli sindikalisti ne govorijo. Seveda, demagogija je eno, drugo so resna pogajanja z lastniki oziroma delodajalci. Sindikalni boj za boljši

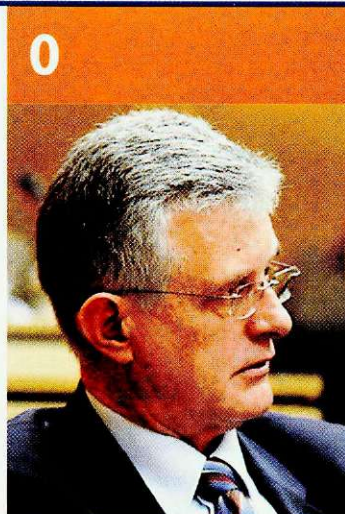
standard ni politizacija in odstranjevanje ministrov. To ni naloga sindikatov, za to so volitve! Kaže, da smo še vedno v letu 1991, ko smo zrušili komunistični režim, na področju sindikata pa nismo prestopili praga demokracije.

Alojz Dragoš, Ljubljana

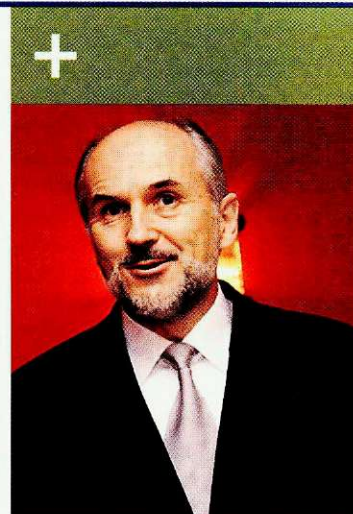
Politični semafor



Predvolilna zaletavost Poslanec SNS Sašo Peče je spet zelo glasen. Tokrat so ga zmotile namere o odpravi RTV-centra v Mariboru. Kljub zagotovilom direktorja TV Slovenija Jožeta Možine, da mariborskega centra ne ukinjajo, saj ga predvideva tudi zakon o RTV, Peče vztraja pri svojem, češ naj bi za vodstvom TVS stala politika, ki želi prikrojiti oddaje in informacije. Pečetovo zaletavanje je prav gotovo močno povezano z bližajočimi se volitvami.



Zaskrbljeni poslanec Finančne težave predsednika države Janeza Drnovška odmevajo tudi med opozicijo. Tako se je zanj zavzel poslanec LDS Pavel Gantar in na predsednika vlade Janeza Janšo ter finančnega ministra Andreja Bajuka naslovil pobudo, naj resno razmisli o finančnem stanju urada predsednika države. Tovrsten poziv ni nič nenavadnega, saj Gantar znotraj LDS pripada liniji, ki je naklonjena Drnovšku.



Upornik z razlogom Zaradi ostre Haiderjeve kampanje za enojezično Koroško se je oglasil tudi avstrijski veleposlanik v Sloveniji in koroški Slovenec Valentin Inzko. V odprtem pismu, objavljenem v časopisu Kleine Zeitung, je Haiderja ostro kritiziral, saj naj bi bil oglas za enojezično Koroško po njegovem mnenju sramoten in nesprejemljiv. Inzko je še zapisal, da morajo tudi v najintenzivnejšem predvolilnem boju veljati ustava in temeljna pravila spodobnosti.



Po Mrkaićevi poti

Nekdanji minister za razvoj dr. Jože P. Damijan očitno stopa po poti svojega predhodnika dr. Mića Mrkaića, ki je dokaj hitro zapustil svoj položaj svetovalca vlade. Potem ko je Damijan »iz osebnih razlogov« po treh mesecih odstopil z ministrskega položaja, je kot predavatelj na ljubljanski ekonomski fakulteti napovedal, da se bo preselil na koprsko fakulteto za management, ki naj bi se razvila v eno boljših fakultet s tega področja v Evropi. A je s svojimi kolegi že po treh mesecih Koper zapustil in se skesano vrnil tja, od koder je prišel. Huje pa je, da se je v časopisih lotil ne preveč vpludnega pisanja o ekipi ljudi, s katerimi je sodeloval v času, ko je bil minister za razvoj, in jih celo označil za »desne komuniste«, saj po njegovo med levico in desnico ni bistvenih razlik. Tako je v kolumni v Večeru z naslovom Kardeljanci oba politična tabo-

ra obtožil, da zavračata tržno gospodarstvo. Poleg tega je Damijan kot minister za razvoj zagovarjal enotno stopnjo obremenitve plač, s katero bi se občitno znižala davčna obremenitev tistih z visokimi plačami, po znižanju progresije pa ga moti prav nižja obdavčitev visokih plač. Ali je takšna sprememba stališč posledica užaljenosti ali kakšnega novega ekonomskega pristopa, lahko le ugibamo. Jasno pa je, da je v političnih razmerah, kakršne so zdaj, težko uveljaviti model reform, kot si ga je zamislil Damijan, saj bi to zahtevalo soglasje koalicijskih partnerjev. Poleg tega so izračuni pokazali, da enotna davčna stopnja ne bi imela pozitivnih učinkov. Vlada je zato ubrala pot političnega kompromisa, nekdanjemu ministru pa ne preostane drugega, kot da dogajanje opazuje z varne razdalje in napada vladne odločitve. G. B.

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹
**vsak mesec podarja 15 aparatov GSM Sony
Ericsson K300i.**

Vsi dosedanja naročniki² tednika Demokracija
pa sodelujete v žrebanju za 5 dodatnih
aparatov GSM. Nagradna igra traja do
31. decembra 2006.

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani
www.demokracija.si. Rezultati žrebanj bodo objavljeni v
tedniku Demokracija in na spletni strani www.demokracija.si.

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.

2. Naročniki do 1. 9. 2006.

► Sony Ericsson K300i:
tri frekvenčna področja,
barvni grafični zaslon,
vgrajen digitalni fotoaparat,
snemanje video posnetkov,
GPRS, MMS, QuickShare,
WAP 2.0, MP3 kot zvočenje,
imenik s slikami ...



Slika je simbolična

tednik
DEMOKRACIJA



☐ Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9 % popusta) (10 % popusta) (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite
na naslov:

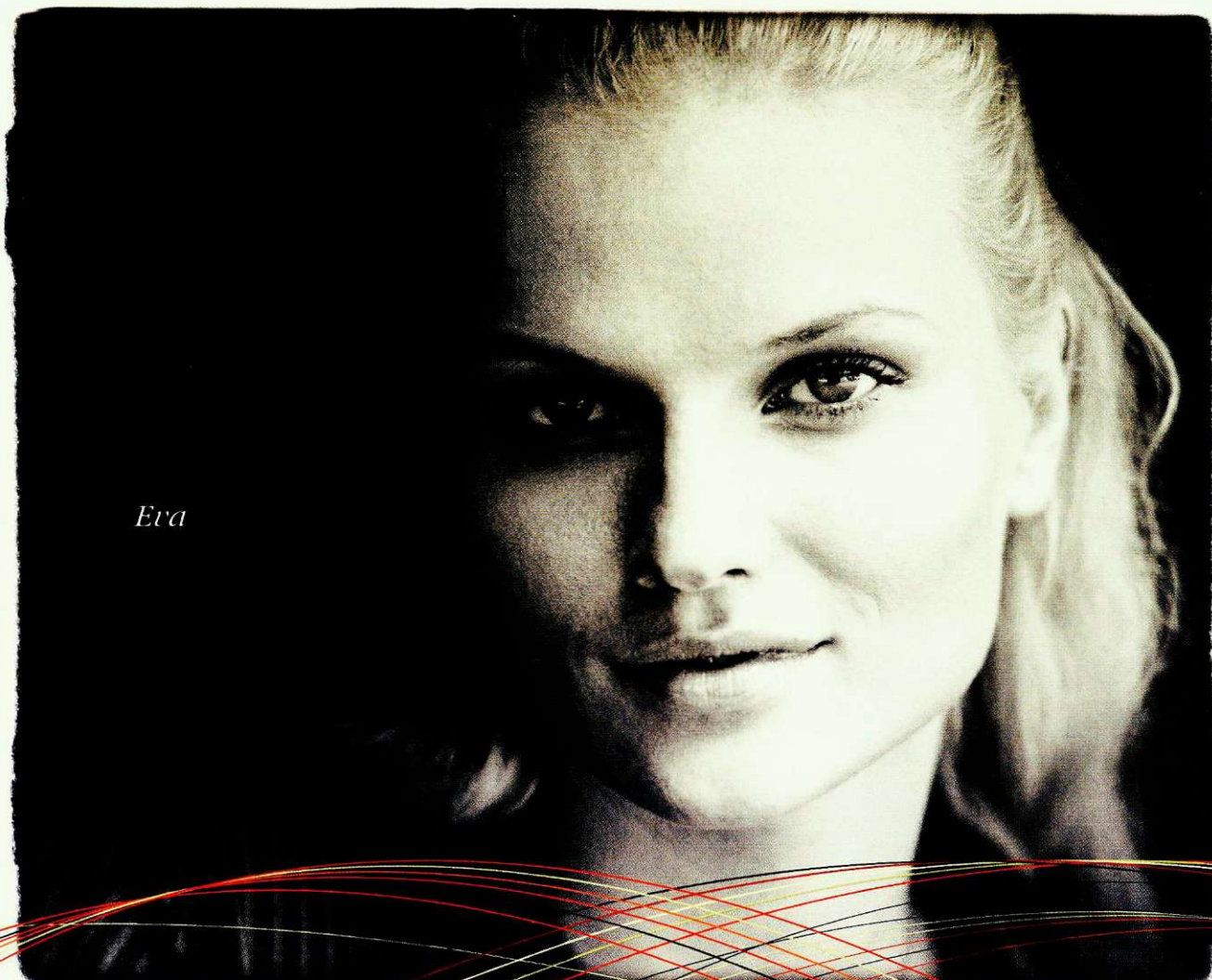
**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

*Podpisani/a se zavežujem, da bom
naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj
eno leto od datuma naročila.*

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša
550 SIT (2,29 €). Obvestilo potrošnikom: Informativne
cene v evrih so preračunane iz tolarskih cen po
centralnem paritetnem tečaju 1 EUR = 239,64 SIT.
Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

S kom se videva Eva?



Eva

UMTS generacija odslej tudi v Mobipaketih!

MobiUMTStelefon*



Samsung SGH-Z105U
29.900 SIT

- GPRS/UMTS • videotelefonija
- odjemalec e-pošte • vrtljivi digitalni fotoaparati, ki omogoča snemanje videoposnetkov

Z Mobi UMTS vidiš, s kom govoriš in bliskovito pošiljaš posnete filmčke. S tabo so ves čas tvoji najbolj priljubljeni obrazi, novice, glasbeni spoti, igre, športi in filmski junaki – vse živo s Planeta.

Potrebuješ le nov MobiUMTStelefon in svojo SIM kartico.
Za popolno delovanje pošlji SMS s ključno besedo **UMTS** na **1918**.

Z MobiUMTS aparatom si hitreje naložiš originalne melodije z mobilnega Planeta.
Za Evino uspešnico Ti znaš pošlji SMS z vsebino **OM EVA** na **1919**.

Informacije na brezplačnih številkah: naročniki Mobitel GSM/UMTS:
031/041/051 700 700, Mobiuporabniki: **031/041/051 121**, ostali: **080 70 70**.



mobi

ZA VSAK ŽEP

WWW.MOBITEL.SI

MobiUMTStelefon*



Motorola E1000
39.900 SIT

- GPRS/UMTS • videotelefonija • odjemalec e-pošte • fotoaparati, ki omogoča snemanje videoposnetkov • MP3 predvajalnik

* Napredaj le za obstoječe Mobiuporabnike.